

T.C.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KENTSEL DONATI ELEMANLARININ
KENT KİMLİĞİ VE ESTETİK DEĞERLER
YÖNÜNDEN İNCELENMESİ: TRABZON VE
HÜKÜMET CADDELERİ ÖRNEĞİ,
KAHRAMANMARAŞ**

ESRA BAYAZIT

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI**

KAHRAMANMARAŞ 2018

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KENTSEL DONATI ELEMANLARININ
KENT KİMLİĞİ VE ESTETİK DEĞERLER
YÖNÜNDEN İNCELENMESİ: TRABZON VE
HÜKÜMET CADDELERİ ÖRNEĞİ,
KAHRAMANMARAŞ

ESRA BAYAZIT

Bu tez,
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS
derecesi için hazırlanmıştır.

KAHRAMANMARAŞ 2018

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü öğrencisi Esra BAYAZIT tarafından hazırlanan “Kentsel Donatı Elemanlarının Kent Kimliği ve Estetik Değerler Yönünden İncelenmesi: Trabzon ve Hükümet Caddeleri Örneği, Kahramanmaraş” adlı bu tez, jürimiz tarafından 27/Eylül/2018 Tarihinde oy birliği / oy çokluğu ile Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında Yüksek Lisans / ~~Doktora~~ tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Şule KISAKÜREK (DANIŞMAN)

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ATMACA (ÜYE)

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Mustafa Kemal Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Neslihan DOYGUN (ÜYE)

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. MUSTAFA ŞEKKELİ

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada, alıntı yapılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Esra BAYAZIT

Bu çalışma KSÜ Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) birimi tarafından desteklenmiştir.

Proje No: 2017/4-7 YLS

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

KENTSEL DONATI ELEMANLARININ KENT KİMLİĞİ VE ESTETİK DEĞERLER YÖNÜNDEN İNCELENMESİ: TRABZON VE HÜKÜMET CADDELERİ ÖRNEĞİ, KAHRAMANMARAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ESRA BAYAZIT

ÖZET

Gelişmekte olan teknoloji, hızlı kentleşme ve değişen yaşam koşulları gibi faktörler kentler arası etkileşimi artması sonucu aynı model kentler oluşmaya başlamıştır. Bu durum, kentlerin kimliklerini ve estetiklerini yitirmesine neden olmaktadır. Kent dokusunu diğer kentlerden ayıran, kent estetiğini ve kimliğini belirleyen, kentsel varlıkların başında kentsel donatı elemanları gelmektedir. Bu çalışmada Kahramanmaraş kent kimliğinin ortaya konulması ve kimliğin sürdürülebilirliğini sağlamak, Kahramanmaraş'ın eski kültürel ve ticareti yoğun ulaşım güzergâhlarından; Trabzon ve Hükümet Bulvarları üzerinde yer alan kentsel donatı elemanlarının kent kimliği ve estetiği açısından, peyzaj mimarlığı bakış açısıyla değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu amaçla öncelikle Kahramanmaraş'ın kentsel kimlik bileşenleri belirlenmiş, sonrasında araştırma alanında bulunan kentsel donatı elemanları kent kimliği ve estetik tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmiştir. Değerlendirmede kentsel kimlik bileşenlerinin yanı sıra estetik olarak ölçü/oran dengesi, uyum, özgün olma, algılanabilirlik, işlevsellik, bakım ve bütünlük kriterleri dikkate alınmıştır. Çalışma sonucunda Kahramanmaraş Trabzon ve Hükümet Caddeleri örneğinde kentsel donatıların bütün ve özgün tasarımlar olmadığı, oturma birimi ve sanatsal obje gibi bazı donatıların konumlanmalarının hatalı olduğu belirlenmiştir. Araştırma alanında kentsel donatıların kent kimliği ve estetik değerler yönünden iyileştirilmesi için öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İşlevsellik, Özgün olma, Bakım, Bütünlük, Kentsel Donatı

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Eylül / 2018

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Şule KISAKÜREK

Sayfa sayısı: 155

**INVESTIGATION ON THE URBAN IDENTITY AND AESTHETIC VALUES OF
URBAN MATERIAL ELEMENTS: TRABZON AND HUKUMET STUDIES
EXAMPLE, KAHRAMANMARAŞ
(M.Sc. THESIS)**

ESRA BAYAZIT

ABSTRACT

Factors such as developing technology, rapid urbanization and changing living conditions have started to form the same model cities as a the result of increasing inter-urban interaction. This situation has been caused the cities to lose their identity and aesthetics. Urban equipments are one of the most important urban assets that distinguish the urban fabric from other cities and determine the aesthetics and identity of the city. in this the study, that urban equipments on the Trabzon and Hukümet streets where one of the oldest cultural and commercial transportation routes of Kahramanmaraş; have been aimed that was to evaluate the urban identity and aesthetics of urban reinforcement elements from the perspective of landscape architecture and the identification of Kahramanmaraş city identity and ensuring the sustainability of identity. First of all, the urban identity components of Kahramanmaraş have been determined and the urban reinforcement elements in the research area have been evaluated in terms of urban identity and aesthetic design principles. In the evaluation, besides the urban identity components, as aesthetic; dimension/ratio balance, harmony, authenticity, perceptibility, functionality, maintenance and integrity criteria were taken into consideration. As a result of the study, it has been determined that the urban equipments are not all and original designs in the example of Kahramanmaraş Trabzon and Hukümet streets, and that are incorrect positioning some of the equipments such as the living unit and the artistic object. in research area recommendations have been developed to improve the urban identity and aesthetic values of the urban equipments.

Key Words: Functionality, Originality, Maintenance, Integrity, The urban furniture

Kahramanmaraş Sütçü İmam University
Institute for Graduate Studies in Science and Technology
Department of Landscape Architecture September / 2018

Supervisor: Asst. Prof. Şule KISAKÜREK

Page number: 155

Anneme...

TEŞEKKÜR

Çok büyük istek ve heyecanla başladığım yüksek lisans eğitimime, tez yazım aşamasında yaşadığım büyük sıkıntılara rağmen şükürler olsun ki tezimi bitirmiş ve hedefime ulaşmış olmaktan dolayı çok mutluyum.

Eğitimim boyunca bilgisini ve şefkatini benden esirgemeyen her daim özverisiyle, motiveleriyle, sadece bir danışman olmasının çok ötesinde beni zor günlerimde destekleyen tüm iyi kalbiyle yanımda ve her konu da yardımcı olan. Aynı zamanda bu tez çalışması sürecinde konunun seçilmesinden bitimine her aşamasında bilgi ve birikimlerinden yararlandığım beni yönlendiren ve destekleyen, çok değerli danışman hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Şule KISAKÜREK'e sonsuz saygılarımı sunar ve teşekkür ederim.

Lisans eğitimimde mesleğimi sevdiren, üniversiteden dereceyle mezun olup, mesleğime başarılı olarak başlayabilmemde tüm engin bilgi ve tecrübelerini özenle paylaşan ve her konuda desteğini esirgemeyen, bu tez çalışmam boyunca da değerli görüş ve fikirlerini benimle paylaşarak tezim de büyük emeği geçen, hocadan öte baba bildiğim çok değerli hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ATMACA'ya saygılarımı sunar ve teşekkürü borç bilirim.

Bu günlere gelebilmemde her türlü maddi ve manevi desteklerini gördüğüm, her daim destekçim olan biricik aileme sonsuz teşekkürler eder, Babam Nuri BAYAZIT'ın bir an önce sağlığına kavuşmasını dilerim. Ve en büyük destekçim canımdan çok sevdiğim annem, geçirdiğimiz zorluklarla mücadelede beni eğitimimde motiveleriyle, destekleriyle yalnız bırakmayan her daim tüm sabır ve özverisiyle yanımda olup tezimi bitirmemde en büyük etken olan ve bu tezimi kendisine ithaf ettiğim canım Annem Ayfer BAYAZIT'a sonsuz teşekkürler... Senin için bütün zaferlerim annem.

Eylül, 2018

Esra BAYAZIT

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET	I
ABSTRACT	II
TEŞEKKÜR	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ŞEKİLLER DİZİNİ	VII
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	XIII
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	XIV
1.GİRİŞ.....	1
2. KURAMSAL TEMELLER.....	5
2.1. Kent.....	5
2.2. Kimlik Kavramı Ve Kent Kimliği	5
2.1.1. Kentsel kimlik bileşenleri	9
2.3. Estetik ve Kent Estetiği Kavramı.....	10
2.4. Kentsel Donatı Elemanları.....	11
2.4.1. Kentsel donatı elemanlarının sahip olması gereken özellikler	12
2.4.2. Kentsel donatı elemanlarının sınıflandırılması	13
2.4.2.1. Canlı kentsel donatı elemanları.....	14
2.4.2.2. Cansız kentsel donatı elemanları	15
2.5. Kentsel Donatı Elemanlarının Estetik Değerlendirme İlkeleri	43

2.5.1. Ölçü/oran dengesi	46
2.5.2. İşlevsellik	47
2.5.3. Uyum	48
2.5.4. Özgün olma.....	50
2.5.5. Bakım.....	51
2.5.6. Algılanabilirlik.....	52
2.6. Kentsel Donatılarla İlgili Yasal Düzenlemeler	54
2.7. Literatür Özetleri.....	57
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	75
3.1. Materyal	75
3.2. Yöntem.....	76
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	79
4.1. Kahramanmaraş Kent Kimliği	79
4.1.1. Kahramanmaraş'ın doğal çevre kentsel kimlik bileşenleri	79
4.1.2. Kahramanmaraş'ın yapay çevre kentsel kimlik bileşenleri.....	81
4.2. Araştırma Alanı Kapsamında Kentsel Donatı Elemanları	82
4.2.1. Cansız kentsel donatıları	83
4.2.1.1 Alt yapıya bağlı kentsel donatı elemanları.....	83
4.2.1.2. Alt yapıya bağlı olmayan kentsel donatı elemanları.....	104
4.2.2. Canlı kentsel donatı elemanları (doğal örtü elemanları).....	130
5. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	134
KAYNAKLAR.....	141
ÖZGEÇMİŞ.....	155

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 2. 1. Kent Kimliği Bileşenleri	10
Şekil 2. 2. a) Kentsel alanda araç-yaya yolu aydınlatma elemanı; b) Kent dokusu ile uyumlu aydınlatma elemanları.	16
Şekil 2. 3. a) Miami'de bir caddede tasarlanan hareket edebilecek aydınlatma sistemi b) Las Vegas' da kinetik enerjiyi elektriğe dönüştüren akıllı sokak lambaları)	17
Şekil 2. 4. a) Farklı telefon kulübe tasarımları; b) Telefon kullanımında teknolojik donatı elemanı.....	18
Şekil 2. 5. Farklı boyut ve tasarımda Otobüs durağı örnekleri.....	19
Şekil 2. 6. Çeşme donatılarından a) modern örnekler; b) klasik örnekleri.....	20
Şekil 2. 7. Satış birimi donatısına farklı malzeme ve tasarım örnekleri	21
Şekil 2. 8. a) Satış birimlerinin konumlanmasına örnek; b) Bulunduğu mekânın kimliğini yansıtan satış birimleri.....	22
Şekil 2. 9. Parkmetre ve bilet otomatlarının konum örnekleri	22
Şekil 2. 10. a) Altyapı tesisleri bakım kapağına estetik örnek; b) Japonya' da rögar kapağı tasarımları	24
Şekil 2. 11. a) 1: İstanbul Dolmabahçe sarayından saat kulesi örneği; 2: Londra Kentinden saat kulesi örneği; b) özgün tasarımlı donatı elemanları	25
Şekil 2. 12. Bilbord ve bilgi- işaret donatıları örnekleri.....	26
Şekil 2. 13. Çevreyle uyumlu bilgilendirme ve yönlendirme levhaları.....	26
Şekil 2. 14. a) Cansız öge; yapay malzeme döşeme tiplerine örnek; b) Canlı öge; çim ve ile zemin kaplanması	28
Şekil 2. 15. Zemin kaplama tasarımlarına örnek	29
Şekil 2. 16. Sınırlandırma elemanlarına estetik örnekler.....	29
Şekil 2. 17. a) Çevresiyle uyumlu sınırlandırma elemanları; b) Gabion ve canlı peyzaj ögesiyle tasarlanmış sınırlandırma elemanı.....	30
Şekil 2. 18. Oturma elemanı örnekleri.....	31
Şekil 2. 19. a) Oturma elemanlarına örnekler; b) Estetik amaçlı oturma birimi örneği	32
Şekil 2. 20. a) Bulunduğu çevre ve diğer donatılarla uyumlu tasarımlar; b) Solar panellerle tasarlanmış oturma birimleri.....	33

Şekil 2. 21. a) Bitki kasalarının araç sirkülasyonunda kullanılması; b) Kaldırımlarda çiçek kasaların kullanılması	34
Şekil 2. 22. Bitki kasalarının mekânla uyumu.....	35
Şekil 2. 23. a) Oturma birimleri ile bitki kasalarının entegreli tasarımı; b) Aydınlatma birimi ile bitki kasalarının entegreli tasarımı.....	36
Şekil 2. 24. Çeşitli malzeme ve tasarımlarda çöp kutusu örnekleri.....	37
Şekil 2. 25. Yola paralel alçaltılmış kaldırım kenarı	38
Şekil 2. 26. Kentsel alanda sanatsal obje örnekleri	39
Şekil 2. 27. a) Ağaç altı ızgaralarına tasarım örnekleri; b) Ağaç çevresinde kullanılan koruyuculara örnekler	40
Şekil 2. 28. a) Zemin kaplamalarıyla uyumlu ızgara tasarımları; b) Oturma birimleriyle entegreli ağaç ızgaraları.....	41
Şekil 2. 29. a) İşinsal ve Çizgisel formda yerleştirilen park elemanları; b) Bisiklet park elemanlarının konumlarına örnekler.....	42
Şekil 2. 30. a) Farklı bisiklet park elemanları tasarımları; b) Oturma birimiyle entegreli park elemanları	43
Şekil 2. 31. a) Dikkat çeken üst örtü elemanına örnek; b) Tarihi yapıda tente kullanımı ..	44
Şekil 2. 32 a) Bitkilerle oluşturulan üst örtü elemanları; b) Çeşitli yapay malzemeden üst örtü tasarımları.....	44
Şekil 2. 33. Dropped cone, 2001, Germany- Clothespin, 1976, Philadelphia- Matches, 1992, Spain- Balancing tools, 1984, Germany	47
Şekil 2. 34. a) yağmurlu hava koşullarına işlevsel tasarım; b) Özgün ve farklı işlevsel özelliklere sahip oturma birimi	48
Şekil 2. 35. Çevreyle uyumlu donatı elemanların bütünlüğü	49
Şekil 2. 36. Renkli bank tasarımların mekânla uyumu, Tokyo	50
Şekil 2. 37. Metal, ahşap, plastik, beton malzemelerden tasarlanmış oturma birimleri.....	50
Şekil 2. 38. Özgün formlarla tasarlanmış donatı elamanları	51
Şekil 2. 39. a) Özgün formda otobüs durakları; b) farklı bisiklet park yeri	52
Şekil 2. 40. Malgrat de mar, Barselona' da bakımlı bir sahil belediyesi.....	53
Şekil 2. 41. a) Yaya ve taşıt trafiğinin ayrılmasında algılanabilirlik; b) Oturma biriminin yer döşemesi görünümünde tasarımı	54
Şekil 2. 42. Kentsel alanda kısa süreli dinlenme birimleri	54

Şekil 3. 1. Araştırma alanının konumu	76
Şekil 3. 2. Çalışman Akış Şeması.....	77
Şekil 3. 3. Çalışma Değerlendirme Yöntemi	78
Şekil 4. 1. Trabzon Caddesinde yeni düzenlenen alanda yer alan aydınlatma donatıları....	84
Şekil 4. 2. Trabzon Caddesinde yer alan ticari iş yerlerine ait farklı aydınlatma elemanları	84
Şekil 4. 3. Trabzon Caddesinde ticari iş yerlerine ait farklı aydınlatma elemanları.....	85
Şekil 4. 4. Yerel yönetim ve ticari yerlere ait donatı elemanlarının uyumsuzluğu	85
Şekil 4. 5. Trabzon Caddesinde yer alan aydınlatma elemanları.....	86
Şekil 4. 6. Hükümet Caddesinde yer alan aydınlatma elemanları	86
Şekil 4. 7. Trabzon ve Hükümet Caddeleri araştırma alanında yer alan aydınlatma donatıları.....	87
Şekil 4. 8. Hükümet Caddesi üzerinde yer alan iki tane otobüs durağı.....	88
Şekil 4. 9. Trabzon Caddesi üzerinde yer alan otobüs durağı	88
Şekil 4. 10. Trabzon ve Hükümet Caddeleri araştırma alanında yer alan otobüs donatıları	89
Şekil 4. 11. Trabzon Caddesinde yer alan altı adet çeşme donatı elemanı.....	90
Şekil 4. 12. Trabzon Caddesinde yer alan çeşme modeli	91
Şekil 4. 13. Trabzon Caddesinde yer alan hayrat çeşme modelleri.....	91
Şekil 4. 14. Trabzon Caddesinde mermer malzemeli çeşme modelleri.....	91
Şekil 4. 15. Hükümet Caddesinde yer alan bir adet çeşme modeli	92
Şekil 4. 16. Trabzon ve Hükümet Caddeleri araştırma alanında yer alan çeşme donatıları	93
Şekil 4. 17. Trabzon Caddesinde iki tip telefon kulübesi (a: birinci tip, b: ikinci tip)	94
Şekil 4. 18. Hükümet Caddesinde yer alan telefon kulübesi.....	95
Şekil 4. 19. Trabzon ve Hükümet Caddeleri araştırma alanında yer alan telefon donatıları	96
Şekil 4. 20. Araştırma alanlarında yer alan satış birimleri (a: Hükümet Caddesi, b: Trabzon Caddesi)	97
Şekil 4. 21. Trabzon Caddesinde yer alan donatı birimleri (a: Ayakkabı boyacı kulübesi, b: Taksi durağı).....	97

Şekil 4. 22. Trabzon ve Hükümet Caddeleri araştırma alanında yer alan satış birim donatıları	98
Şekil 4. 23. Trabzon Caddesinde yer alan bakım kapakları	99
Şekil 4. 24. Trabzon Caddesinde yaya ve araç geçişlerinde sorun olabilecek bakım kapakları	100
Şekil 4. 25. Hükümet Caddesinde yer alan bakım kapakları.....	100
Şekil 4. 26. Trabzon Caddesinde kot farkı olan bakım kapakları	100
Şekil 4. 27. Hükümet Caddesinde kot farkı olan bakım kapakları	101
Şekil 4. 28. Özel amaçlı yer alan reklam panoları.....	101
Şekil 4. 29. Trabzon Caddesinde reklam panoları (a: birinci tip, b: ikinci tip, c: üçüncü tip)	102
Şekil 4. 30. Bina cephelerinde reklam panoları.....	103
Şekil 4. 31. Araştırma alanı içerisinde bilgi ve işaret levhaları.....	103
Şekil 4. 32. Trabzon ve Hükümet Caddelerinde yer alan reklam pano donatıları.....	104
Şekil 4. 33. Trabzon Caddesinde yeni düzenlenen alan içerisinde döşeme kaplamaları (a: kaldırımlar, b: bisiklet yolu)	105
Şekil 4. 34. Trabzon Caddesinde yeni düzenlenen alan içerisinde döşeme kaplamaları (a: yaya geçişleri, b: araç yolu)	106
Şekil 4. 35. Trabzon Caddesinde Bazalt taş döşeme	106
Şekil 4. 36. Hükümet Caddesi döşeme kaplamaları	107
Şekil 4. 37. Hükümet Caddesi engelli rampasının rampa başında yer alırken devamında olmaması.....	107
Şekil 4. 38. Görme engelliler için tasarlanmış şerit akslar	108
Şekil 4. 39. Trabzon Caddesinde farklı alanların algılanmasında yeşil doku.....	108
Şekil 4. 40. Trabzon Caddesinde metal malzemeli trafik engelleyici sınırlayıcılar	109
Şekil 4. 41. Trabzon Caddesinde yer alan trafik engelleyici sınırlayıcılar (a: beton malzeme, b: plastik malzeme)	110
Şekil 4. 42. Trabzon Caddesinde yer alan refüj ve alan sınırlandırma elemanları	110
Şekil 4. 43. Hükümet Caddesinde yer alan plastik sınırlayıcılar.....	111
Şekil 4. 44. Hükümet Caddesi üzerinde yer alan mantar tipi sınırlandırma elemanları	111

Şekil 4. 45. Hükümet Caddesi üzerinde yer alan sınırlayıcılar (a: tek tip sınırlayıcı, b: çiçeklik sınırlayıcı)	112
Şekil 4. 46. Trabzon ve Hükümet Caddeleri araştırma alanında yer alan sınırlama donatıları	113
Şekil 4. 47. Trabzon Caddesinde kullanılan oturma elemanı	114
Şekil 4. 48. Hükümet Caddesinde bir adet kullanılan oturma elemanı	114
Şekil 4. 49. Araştırma alanında mevcut oturma birimleri	115
Şekil 4. 50. Trabzon Caddesinde yer alan oturma birimi	116
Şekil 4. 51. Oturma birimlerinin diğer donatılarla uyumu ve araçlara yakın konumu.....	116
Şekil 4. 52. Trabzon ve Hükümet Caddeleri araştırma alanında yer alan oturma donatıları	117
Şekil 4. 53. Trabzon Caddesinde bitki kasaları (a: Dulkadiroğlu Belediyesi, b: Bir firmaya ait bitki kasası).....	118
Şekil 4. 54. Trabzon Caddesinde yer alan bitki kasaları (a: aydınlatma elemanında entegreli, b: sepet formlu çiçek kasası).....	118
Şekil 4. 55. Bitkisi olmayan ve bakımsız bitki kasaları.....	119
Şekil 4. 56. Araştırma alanları içerisinde uygun olmayan çiçek kasaları.....	119
Şekil 4. 57. Trabzon ve Hükümet Caddelerinde yer alan çiçek kasaları donatıları.....	120
Şekil 4. 58. Trabzon Caddesi yeni düzenlenen alanında yer alan çöp birimi.....	121
Şekil 4. 59. Trabzon Caddesinde Dulkadiroğlu Belediyesine ait çöp donatı birimi	122
Şekil 4. 60. Trabzon ve Hükümet Caddesinde yer alan çöp donatı birimi	122
Şekil 4. 61. Hükümet Caddesinde yer alan bakımsız bir adet çöp birimi	123
Şekil 4. 62. Kenti olumsuz etkileyen çöp donatıları.....	123
Şekil 4. 63. Trabzon ve Hükümet Caddeleri araştırma alanında yer alan çöp kutusu donatıları.....	124
Şekil 4. 64. Trabzon Caddesinde ağaç altı ızgara donatıları (a: zemin döşeme malzemesi, b: bordür taşı).....	125
Şekil 4. 65. Trabzon Caddesinde ağaç altı ızgara donatıları (a: prekast malzeme, b: çelik malzeme).....	126
Şekil 4. 66. Hükümet Caddesinde ağaç altı ızgara donatıları (a: bordür taşı, b: prekast malzeme).....	126

Şekil 4. 67. Hükümet Caddesinde yer alan bakımsız ağaç altı ızgara donatıları.....	127
Şekil 4. 68. Araştırma alanında kimliği yansıtan sanatsal objeler (a: dondurma figürü, b: keçi figürü).....	128
Şekil 4. 69. Kahramanmaraş kurtuluşunu anlatan Sütçü İmam Anıtı	128
Şekil 4. 70. Trabzon ve Hükümet Caddeleri araştırma alanında yer alan sanatsal obje donatıları	129
Şekil 4. 71. Trabzon Caddesinde yer alan bitki türleri (a: <i>Acer negundo</i> ., b: <i>Washingtonia filifera</i> c: <i>Fraxinus angustifolia</i>).....	131
Şekil 4. 72. Trabzon Caddesinde yer alan bitki türleri (a: <i>Platanus orientalis</i> ; b: <i>Melia azedarach</i> ; c: <i>Ligustrum ovalifolium</i> 'Aureum')	131
Şekil 4. 73. Trabzon Caddesinde yer alan bitki türleri (a: <i>Cupressus sempervirens</i> 'horizontalis'; b: <i>Lagerstroemia indica</i> ; c: <i>Rose sp.</i> ,)	132
Şekil 4. 74. Refüjlerde kimliği bozan <i>Washingtonia filifera</i> (Palmiye) ve yapay ağaçlar (a: <i>Washingtonia filifera</i> , b: yapay ağaçlar).....	132
Şekil 4. 75. Hükümet Caddesinde yer alan bitki türleri (a: <i>Robinia pseudoacacia</i> 'Umbraculifera', b: <i>Cercis siliquastrum</i> , c: <i>Ailanthus altissima</i> ,).....	133
Şekil 4. 76. Hükümet Caddesinde yer alan bitki türleri (a: <i>Pinus brutia</i> , b: <i>Laurus nobilis</i> , c: <i>Fraxinus angustifolia</i>).....	133
Şekil 4. 77. Hükümet Caddesinde yer alan bitki türleri (a: <i>Lagerstroemia indica</i> , b: <i>Platanus orientalis</i> , c: <i>Washingtonia filifera</i>)	133

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa No

Çizelge 2. 1. İllerin Kent Estetik Kurul ve Yönetmelik Durumu	58
Çizelge 2. 1'in devamı: 1 İllerin Kent Estetik Kurul ve Yönetmelik Durumu	59

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

CBS	: Coğrafi Bilgi Sistemi
CIE	: Uluslararası Aydınlatma Komisyonu
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMMOB	: Türk Mimar ve Mühendisler Odası Birliği
UNESCO	: United Nations Educational Scientific and Cultural Organization
YEDBİS	: Yerleşke Donatı Bilgi Sistemi

1.GİRİŞ

İnsanlar ilk çağlardan itibaren yaşadığı çevreyi düzenleme, geliştirme içgüdüleriyle var olmuştur. Mekânlara yaşayış tarzlarını, geleneklerini ve özelliklerini yansıtarak yaşadıkları ortamları şekillendirmiş, canlı ve cansız ortamları oluşturan yapıları ve doğal çevreyi düzenlemiş ve değiştirmişlerdir. Dolayısıyla kentler insanların yaşam koşullarına, ihtiyaçlarına göre değişmiş ve halen de değişmeye devam etmektedir. Teknolojik gelişmeler hızlı kentleşme ile birlikte dış ortamda geçirilen sürenin artması kentsel mekânların daha önemli hale gelmesine neden olmuştur. Bu durum kentsel mekânların rahatlığını, oturma, barınma, korunma, kuşatma, oyun, spor, ulaşım, aydınlatma, iletişim gibi fonksiyonlara sahip kentsel donatıların, kentlerin yaşanabilirliğini artıran ve çevre kalitesini yükselterek kentlere kimlik ve estetik kazandıran unsurlar olarak da önem kazanmasını sağlamıştır.

1850’li yıllarda ilk olarak İngiltere’de ortaya çıkan kentsel donatı terimi, aydınlatma amacıyla kullanılan gaz lambaları olmuştur. Sonrasında ise Avrupa ülkelerinde ve Amerika da oldukça sık kullanılmış ve kısa dönemde kentsel mimaride önemli bir paya sahip olmuştur (Durmuş, 2008).

Kentler, ülkelerin medenîleşmesinde, siyasi, idari, doğal ve kültürel etmenlerin de simgesi durumundadır. Kentler kendine ait birçok özelliğe sahip olmasıyla diğer kentlerden ayrılmakta, fiziki, kültürel ve sosyo-ekonomik durumları ile farklı karakterler göstermektedirler. Bu kapsamda kentleri oluşturan doğal ve yapay çevre elemanlarının her biri kente onu diğerlerinden ayıran birer özgünlük “kimlik” kazandırmaktadır.

Kimlik, bir varlığın diğer varlıklardan farklılığını ve özgünlüğü ortaya koyan, kentsel kimlik de kentlerin diğer kentlerden özgün ve farklı yönlerini ortaya koyan bir kavramdır (Lynch, 1960). Bir kentin kimliğinin oluşması tarihsel bir süreç gerektiren, uzun bir zaman diliminde oluşan ve şekillenen bir olgudur. Kentin tarihi dokusu, iklim özellikleri, topoğrafik özellikleri, coğrafi yapı gibi doğal yapısı, kültürel yapısı; gelenekleri, yaşam biçimi ve yapay çevresi; mimarisi ve kentsel donatı elemanları kentlerin biçimlendirilmesinde etkilidir.

Kentler ilk kurulduklarında bölgede var olan insanlar, kentlere kendi kültürlerini, yaşam şekillerini ve geleneklerini yansıtmışlar ve bu yönde gelişimlerini devam ettirmişlerdir. Kentlerin kimlik kazanmasında ve estetik değerler yüklenmesinde özellikle kentsel donatı elemanları, önemli yer tutmaktadır.

Kimlik ve estetik, kentlerin oluşmasında ve gelişmesinde temel öğelerden biridir. Kentsel donatı elemanları kentlerin düzenlenmesinde, gelişmesinde ve gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli yer tutmaktadır. Kentlerde yapılar kadar önemli olan kentsel donatılar, kentlilerin ihtiyaçlarını karşılama dâhil, kentin özelliklerini yansıtmasına kadar oldukça geniş bir spektrumda kendini göstermektedir. Öyle ki bu donatıların kentliler için özel ve önemli görevleri vardır. Estetik kaygılardan önce yerine getirmesi gereken görevleri vardır. Bir yürüme yolunun gece aydınlatılması, yağmur yağdığında korunacak bir barınak, yorulduğumuzda oturabileceğimiz bir bank gibi, kentlerin hayatını çevreleyen donatı elemanlarının birleştirici etkisi örnekleri verilebilir (Konuk, 1991; Sancak, 2009).

Kent kimliği ile doğrudan ilişkili olan donatı elemanları ülke ve kentlerin kültürel özelliklerine bağlı olarak çeşitlenmektedir. Kent dokusunda bu objelerin hatalı seçimi ve kullanımı kimliksizliğe neden olmakta ve görsel kirlilik yaratmaktadır. Kentsel donatıların teknik ve görsel açıdan sürdürülebilir olmalı kent kimliğinin ve çevre kimliği ile doğrudan bağlantılı olarak bütüncül bir şekilde tasarlanmalıdır (Bayrakçı, 1989).

Teknolojik gelişmeler, hızlı kentleşme, belediyeçilik anlayışının değişmesi, Peyzaj Mimarlığı çalışmalarının gelişmesi, kentlerin hızlı dönüşümü, kentlilerin ihtiyaçlarını çeşitlendirmiş ve artırmış, bu talep ve ihtiyaçları karşılayacak donatı elemanlarının çeşitliliğini ve önemini artırmıştır. Estetik kaygıların başta önemsenmediği durum, değişen yaşam şartları, toplum yapısı, teknolojik gelişmeler, değişen belediyeçilik anlayışı ile değişmiş, kentsel donatı elemanları kentlerin plan ve görünümleri üzerinde etkili olmaya başlamıştır. Teknolojik gelişmeler iletişim olanaklarını artırmakta, bu durum kentlerin ve kentsel donatıların birbirine benzer özellikler göstermesine neden olmakta ve benzer uygulamaların, tasarımların sayısını artırmaktadır. Kentin fiziksel yapısındaki tüm değişimler sonucu Kır (2009)'un da belirttiğine göre; birbirine benzeyen, tek düze, kimliksiz kentler olarak da adlandırılabilen kentin kendine özgü olan kentsel kimlik bileşenleri deformasyona uğramış kentler oluşmaktadır. Ancak her kent dokusunun kendi kültür özelliklerini yansıtması gerektiği gibi kentsel donatı elemanları da, kendi niteliklerini kente yansıtmalıdır.

Kentsel donatılar kent dokusunu ve kendi kültür özelliklerini yansıtmalı, kentler farklılıklarıyla öne çıkmalıdır. Dolayısıyla kentleri tanımlayan bu önemli donatı elemanları kentin kendine özgü doğal, tarihi ve kültürel yapısını yansıtan tasarımlarla kentlere kimlik kazandırılmalı veya kent kimlikleri yaşatılmalıdır. Dünyada bazı kentlere bakıldığı zaman, kent kimliğinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilen donatı elemanlarıyla öne çıkan,

tasarımlarıyla insanların algısında yer edinen veya kentin kimliğini yansıtan özellikleriyle tasarlanan donatılara sahip kentler; her zaman estetik, düzenli ve tarihi süreçte oluşan kimliğin sürekliliğini sağlamış olmaktadır. Londra'nın eski telefon kabinleri, Barselona'da kaldırım ve sokak lambaları, kentlerin kimliklerini belirleyici unsurlar olmaktadır.

Donatı elemanları, kentin kullanıcıları ile kent arasında görsel ve fiziksel bağ kurmaktadır. Ayrıca buldukları çevreyi tanımlayan ve tamamlayan donatı elemanlarının konumu, biçimi ve kendi aralarında kurdukları dil birlikteliği, bir kentin kimliğinin oluşmasına ve kentteki mimari anlatımın kuvvetli olmasını sağlamaktadır. Bu nedenle kentte yer alan her bir donatı elemanının birer tasarım ürünü olarak ele alınması ve estetik tasarım ilkelerince düzenlenmesi gerekmektedir.

Kentsel donatı elemanlarının iki bileşeninden biri olan; canlı kentsel donatılar (ağaçlar, ağaççıklar, çalılar) kenti donatır ve şekillendirirken, kentin iklim ve flora özellikleri kimliği olumlu yönde etkilemektedir. Cansız kent donatılar (oturma bankaları, aydınlatma elemanları, telefon kulübesi vb.) ise kullanıcı ölçeğinde kentin özelliklerini ön plana çıkarırken, diğer kentlerden ayırıcı özellikleri ve kullanıcıların hizmetine sunulmasıyla kenti yaşanabilir kılmaktadır.

Donatı elemanları, kentsel yaşamı daha zevkli ve anlamlı kılmaya, kentsel konfor ve kentsel estetik yaratmaya olanak vermektedir (Tarakcı, 2003). Bir kentin kimliğini, görsel etkisinin önemli olduğu donatı elemanlarının her bir ögesi oluşturur ve bu ögeler kenti yaşanabilir kılan unsurlardır. Birleştirici faktör olan donatı elemanları, kentlerde kendi içinde ve çevresi ile uyumlu, birlik ve bütünlüğü sağlaması, işlevsel, özgün ve bakımlı olması beklenmektedir. Böylece yaşanabilir, uygar ve insan ihtiyaçlarına cevap veren, estetik değerlere sahip kimlikli kentlerin oluşması temin edilecektir.

Kentsel alanlarda insanların ihtiyaçlarını karşılamak üzere tasarlanan donatı elemanları, insanların psikolojik, algısal ve davranışsal özelliklerini etkilemektedir. İyi tasarlanmış bir çevrede insan psikolojisi ve insan ilişkileri son derece iyi olmakta ve yaşam değerleri yükselmektedir. Kentlerde estetik yaratması, toplumsal yaşama olumlu etkileri bulunmaktadır. Bu bakımdan Sancak (2009)'a göre, kentsel donatılar tasarlanırken insanların algısal ve davranışsal nitelikleri ile ihtiyaçları ve davranışları arasındaki ilişkiler araştırılmalı, insanların fizyolojik, psikolojik yapısına uygun ihtiyaçları yönünde ürün tasarımına gidilmeli ve kentsel tasarım ilkeleri doğrultusunda tasarlanmalıdır.

Kentsel donatı elemanları yaşamın sürdürüldüğü çevrenin kent dokusuna görsel katkılar getirmenin yanı sıra, kente yüklediği anlamlar yönünden kentte yaşayanlara kentsel estetik ve kentsel kimlik bilinci oluşmasını da sağlamaktadır. Dış mekân olan kentsel alanların daha iyi yaşanılmasında konfor ve kullanım kolaylığı sağlarken, kent peyzajına görsellik kazandırmakta olup, aynı zamanda bir kentin kendine özgünlük sağlayabilecek elemanların tümüdür.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde kentsel estetik ve kentsel kimlik bozulmaları, kaybolmaları gibi problemler yaşanmaktadır. Bu durumun doğal bir uzantısı olarak da kentsel donatı elemanları çok daha önemli bir konuma gelmektedir.

Bu çalışmada, estetik ilkelere göre düzenlenen kentsel donatı elemanlarının, kentin kimlik ve estetik kazanmasında etkin olması çıkış noktası olmuş ve bu bağlamda Kahramanmaraş kent kimliği ve kent donatıları üzerine yapılan çalışmaların sınırlı olması nedeni ile Kahramanmaraş kenti seçilmiştir. Kentin gelişmesinde önemli olan donatı elemanlarının tasarımlarına altlık oluşturması için Kahramanmaraş kentinin eski kültürel ve ticareti yoğun ulaşım güzergâhlarından Trabzon ve Hükümet Caddesi araştırma alanı olarak belirlenmiştir. Bu seçimde Kahramanmaraş kenti tarihinin bilinen ilk yazılı dönemlere kadar gitmesi, birçok kültüre ev sahipliği yapması kültürel anlamda çeşitliliği ve zenginliği kentleşme ve sanayileşme süreci ile birlikte kentin estetik ve kimlik olgusunda meydana gelen çevresel bozulmalar etken olmuştur. Bu çalışma bu süreçte kente görsel zenginlik ve kimlik kazandıran kentsel donatı elemanlarının önemini vurgulamak, kent kimliği ve estetiği açısından değerlendirmek, kent yaşamına işlevsel ve estetik anlamda katkı sağlayabilecek öneriler geliştirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir

2. KURAMSAL TEMELLER

2.1. Kent

Kent kavramının ve olgusunun iyi bir şekilde tanımlanması kent kimliği ve kentsel donatıların öneminin vurgulanması açısından oldukça önemlidir. Literatürde kente ilişkin birçok farklı tanım yapıldığı görülmektedir. Kent kavramı mekânsal, ekonomik, yönetsel, siyasal birçok farklı yaklaşımla tanımlanmaya çalışılmaktadır. Kent kavram tanımları, disiplinlere göre farklı yorumlanmaktadır.

Kent, batı dillerine Latince yurttaşlık anlamında olan (civitas) kavramından gelmektedir. Bookchin (1999)'e göre; uygarlık (civilisation) teriminin de aynı kökten gelmesi, kent ve uygarlık arasında kurulan doğrusal ilişkiyi göstermesi bakımından dikkate değerdir. Batı dünyasında “civitas” kültürel inceliğe de vurgu yapar ve özünde kentli olmayı içerir. Aydoğdu (2013) ise; İngilizce 'de kullanılan “urban” ve bunun Fransızcadaki karşılığı olan “urbain” sözcüklerinin, toplum bilimsel kent tanımlarına daha uygun düştüğü, kent özyapısına sahip olan yerleşmeleri belirtmek üzere kullanıldığı da belirtilmektedir (Güner, 2015).

Değişime, dönüşüme ve şekillenmeye açık olan, büyük ölçekli ve zaman içerisinde algılanabilen kentler, en genel ve en dar anlamıyla “Nüfusun çoğu ticaret, sanayi ya da yönetimle ilgili işlerle uğraşan, tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2018).

Lynch (1960)'e göre; Kent, insanlar tarafından algılanabilen ve zevk alınan bir nesne olmanın ötesinde, yapısını kendilerince sebeplere göre sürekli geliştiren pek çok yaratıcının ürünüdür (Tokmak, 2015).

Ekolojik bir yaklaşımla ele alındığında kent, belirli bir alanda yaşam süren ve birbirleri ile devamlı etkileşim içerisinde olan canlılar ve canlıların etrafında cansız çevrelerinin bir bütün oluşturduğu kültürel ekosistemlerdir. İnsan eliyle yapılmış olan kültürel ekosistem ve doğal ekosistemlerin en az zararlı uyumlu olması beklenmektedir (Atıl ve ark., 2005).

2.2. Kimlik Kavramı Ve Kent Kimliği

Kentler var oldukları ilk günden beri sürekli değişim ve dönüşüm içinde olan mekânlardır. Endüstri öncesi kentin ticarete dayalı olan yapısı 18. Ve 19.yy' da endüstri

devrimiyle yerini endüstriyel üretim yapısına bırakmasıyla kentlerin hem fiziksel hem de kültürel etmenlerine değişimler ve yenilikler getirmiştir. 20.yüzyıl ile modern dönemin kapılarını açan kentler hızlı bir kentleşme ve kent merkezlerine göçlerle, kent nüfusu büyük bir artışla karşı karşıya kalmıştır. Değişim sürecinde kentlerin siyasal, ekonomik ve sosyal yapısı önemli bir yer tutmaktadır. Kent mekânları üzerinde etkili olan böylesi değişimler, plansız kentleşme süreci ve küreselleşme ile kentlerin kültür ve kimlik özelliklerini etkilemekte, benzer tip kimlikler oluşmaya başlamaktadır.

Geçmişte, toplumun değer yargıları ve geleneksel yaşam biçimlerine göre oluşturulan kent yapısının, günümüzde yeni teknolojik gelişmeler, hızlı kentleşme ve nüfus artışı doğrultusunda kent anlam ve kimliğinin sürekli olarak tahrip edildiği yönünde eleştiriler bulunmaktadır.

Kentler, var oldukları süre içinde sürekli değişim gösteren bir yapıdadırlar. Bu değişken yapı zamana, coğrafyaya ve özellikle içinde yasattığı kentlilere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Kent de bu etkileşimlerin bir ürünüdür. Etkileşimleri ortaya çıkaran etkenler her kentte farklı bir etkiye ve oluşum sürecine bağlı olarak geliştiğinden kentlerde birbirinden farklı özellikler göstermektedir. Bu bağlamda, kentlerin farklılaşmasına kent olma ile ilgili niteliklerin yanı sıra farklı kültür ve sosyal yapılarda olmaları kentleri farklılaştırmaktadır. Bu farklılıklar kent kimliği ile açıklanmaktadır (İlgar, 2008).

Modern dünya da kent, kentlerde yaşayan toplam nüfusun düzey seviyesiyle ölçülmemesi anlayışından dolayı kentli kültürü son yıllarda daha önem kazanan ve üzerinde durulan bir alan haline gelmiştir. Sanayileşme ile kentlerin yapısındaki bozulmalar kentin yıllar boyunca birikimiyle oluşan kimliklerinde, diğer kentlere “benzeyişim” kabul edilememekte ve kentlerin kimliği sonraki kuşaklara tarihin izlerini taşıyarak ulaşmalıdır. Her bir kent kendine özgü sosyal ve kültürel oluşumlarını barındıran strüktür içinde kendi kent kimliğini oluşturmaktadır.

Türk Dil Kurumu (TDK) en genel olarak kimliği: “Herhangi bir nesneyi belirlemeye yarayan özelliklerin bütünü” olarak yer vermektedir (TDK, 2018).

Güvenç (1994)’e göre kimlik, herhangi bir canlıyı veya objeyi görsel, işitsel vb. duyularla algılanan biçimde diğerlerinden ayırarak kendine özgün hale getirme olgusudur. En yalın tanımıyla kimlik, kişilerin, grupların, toplum ya da toplulukların, “Kimsiniz, kimlersiniz?” sorusuna verdikleri yanıt ya da yanıtlar bütünüdür.

Büyük Larousse (1986), kimliğin temel ve sürekli özelliğini “Ayırt edici nitelik” olarak vurgulamaktadır. Şöyle ki, kimlik, bir bireyin ya da bir grubun diğerlerinden ayırt edilmesini ve benzer yanlarının değil de kendisini kendi olarak tanıtmasını, kendini kendi olarak bilmesini sağlamak olarak belirtmektedir (Çelebi, 2011). Yani kısaca kimlik tanımında önemli unsur, eşitlikten uzak, daha çok bireysellik özünde, kendine has, özgünlük anlamındadır (Ocakçı, 1995).

Lynch’e göre kimliğin benzerliklerle değil farklılıklarla meydana gelebilme, kimlik bir varlığın diğer tüm varlıklardan farklı özelliklerini ve özgün olma durumudur (Can, 1999).

Bireylerin veya toplumların özelliklerini yansıtmamasından dolayı bize kim olduğumuz ve çevremiz ile kurduğumuz ilişkinin, bağın nasıl olduğu hakkında fikir verdiğini belirten Woodward (1999), kimliklerin kültür boyunca aktif kaldığını yani, üretildiği, tüketildiği ve düzenlendiğini açıklamaktadır (Sancak, 2009).

Bu tanımlar kapsamında kimlik; öncelikle tanımlayıcı bir ilkedir. Bir varlığı tanımlamaya, tanıtmaya ve çevresindeki benzerlerinden ayrılmasını sağlayan; farklılaşma, özgün özelliklerini ortaya koymayı amaçlayan bir kavram olarak nitelendirilebilir. Canlı veya cansız bir varlığı onu kendi yapan tüm özelliklerini tanımlayıp, kim veya ne olduğunu tanıttıktan sonra diğerlerinden farklılığı, tekilliği ve bireyselliği ile ayrılan unsurları üzerinde durmaktadır.

Kimlik kavramı canlı veya cansız herhangi bir varlık; toplumlar, ülkeler, kurumlar ve kentler de kimlikleri ile tanımlanmalıdır. Bu çalışmanın ana temelini oluşturan “kent” kavramının kimliği bir kentin ayırt edici özelliklerinin bütünüdür. Bireyin yaşama alanı olan kent mekânları, içinde yaşayan bireylerinin ve toplumlarının sahip olduğu kimliklerinden etkilenir ve kentlerinde kimliği tarihsel süreç içinde meydana gelmektedir. Yapılan kimlik tanımları kent kimliği için de entegre edilirse; bir kenti diğer kentlerden ayıran özellikleri, o kentin kendine ait bir karakterinin olmasıyla onu diğer kentlerden kolayca ayırt etmemizi sağlayan unsurlar bütünü olarak savlanabilir.

Kent kimliği kavramının literatürde yer alan tanımları ise;

Keleş (1998)’e göre kent kimliği; “bir kentin özgün çağbilimsel ve ekinsel birikimi; bölgeseli ulusal ve küresel yerleşim dizgeleri içindeki toplusal, ekonomik ve ekinsel işlevleri

ve bunların, o yerleşim yerinin uzamsal örgütlenmesine yansımından kaynaklanan ayırt edici özelliklerinin ve niteliklerinin tümü.”

Bayrakçı (1991)'ya göre; “Kent kimliği geçmişten geleceğe uzanan tüm fiziksel ve moral kültür öğelerinin genel görünümü, toplu bir mesajdır. Kent kimliği bir yönüyle de algılamaların toplamı ve bir etkidir”

Lynch (1960)'e göre; Kent kimliği, bir kenti diğer kentlerden ayırt etmektedir. Başka bir ifadeyle başkalaştırmaya yardımcı olan nitelikler ve kente özgü olduğu tartışma taşımayan öğeler olarak tanımlanmaktadır (Uçkaç, 2006).

Lynch (1960)'in tanımını biraz daha detaylandıran Çöl (1998), kent kimliğini, kent imajını etkileyen; her kentte farklı ölçek ve yorumlarla kendine özgü nitelikler taşımakta ve fiziksel, kültürel, sosyo-ekonomik, tarihsel ve biçimsel faktörlerle şekillenmekte olduğunu bildirmektedir. Ayrıca kentliler ve onların yaşam biçiminin oluşturduğu; sürekli gelişen, geçmişten geleceğe uzanan büyük bir sürecin ortaya çıkardığı anlam bütünlüğü olarak tanımlanmaktadır (Uçkaç, 2006).

Tekeli (1991)'ye göre, bir kentin kimliği zamanla oluşan ya da değişebilen tarihsel bir olgudur. Uzun bir tarihsel geçmişi olan kentler zamanın değişik katmanlarının üst üste birikmesiyle oluşmuş bir kimliği oldukça iyi korumaktadır. Sürekli değişme halinde olan toplum ve insan ilişkileri bu kimliğin sürekli olarak yeniden tanımlanmasını ya da üretilmesini gerektirmektedir (Kır, 2009).

Velioğlu ve Öztürk (1993)'e göre Kent kimliği; kültürel, morfolojik, duygusal ve kullanım değerleri ile özgün olma durumudur. Ayrıca kent kimliği, kentin sahip olduğu coğrafi, mimari, kültürel, folklorik hatta ekonomik özellikleridir. En önemlisi ise, kent kimliğinin tarihsel boyutu olmaksızın anlam kazanmayacağıdır (Sancak, 2009).

Bir kenti tanımlayan ve onu diğer kentlerden ayıran belirleyici özelliklerdeki bileşenlerin bütünü kent kimliğidir. Bu bileşenlerin birbirinden ayrı özellikleri ve birbirleriyle etkileşimleri sonucu ortaya çıkan sistemin karakteristikleri, kentin kimliğini belirtmektedir (Şahin, 2010).

Kent kimliği kavramı tanımlar kapsamında; kent imajını etkileyen, kentin imgesinin oluşumunda önemli yer tutan, her kentin sahip olduğu kendine özgü nitelikler taşıyan, fiziksel, kültürel, sosyo-ekonomik, tarihsel ve biçimsel faktörlerle şekillenen olgudur. Ek

olarak birey ve toplumun oluşturduğu; sürekli gelişen ve sürdürülebilir kent kavramını yaşatan, sadece geçmişin izlerini değil gelecekte de bir sürecin ortaya çıkarttığı anlam yüklü tamamıyet olarak açıklanabilir.

2.1.1. Kentsel kimlik bileşenleri

Kentsel kimlik bileşenleri kentlerin geçmişlerinden geleceklerine sürekliliği sağlayan bağlayıcı unsurlardır. Her çevrede mekânsal sistemi veren bileşenler arası ilişkiler o yere has özelliktedir. Bunun sonucunda özgün bir form ya da yerleşme oluşmaktadır. Bu veriler de o kentin kimliğinin oluşmasında önemli olan, kimlik oluşumuna katkıda bulunan özelliklerdir. Bir kentin kimliği;

- Doğal çevreden kaynaklanan kimlik elemanları

- Beşeri çevreden kaynaklanan kimlik elemanları

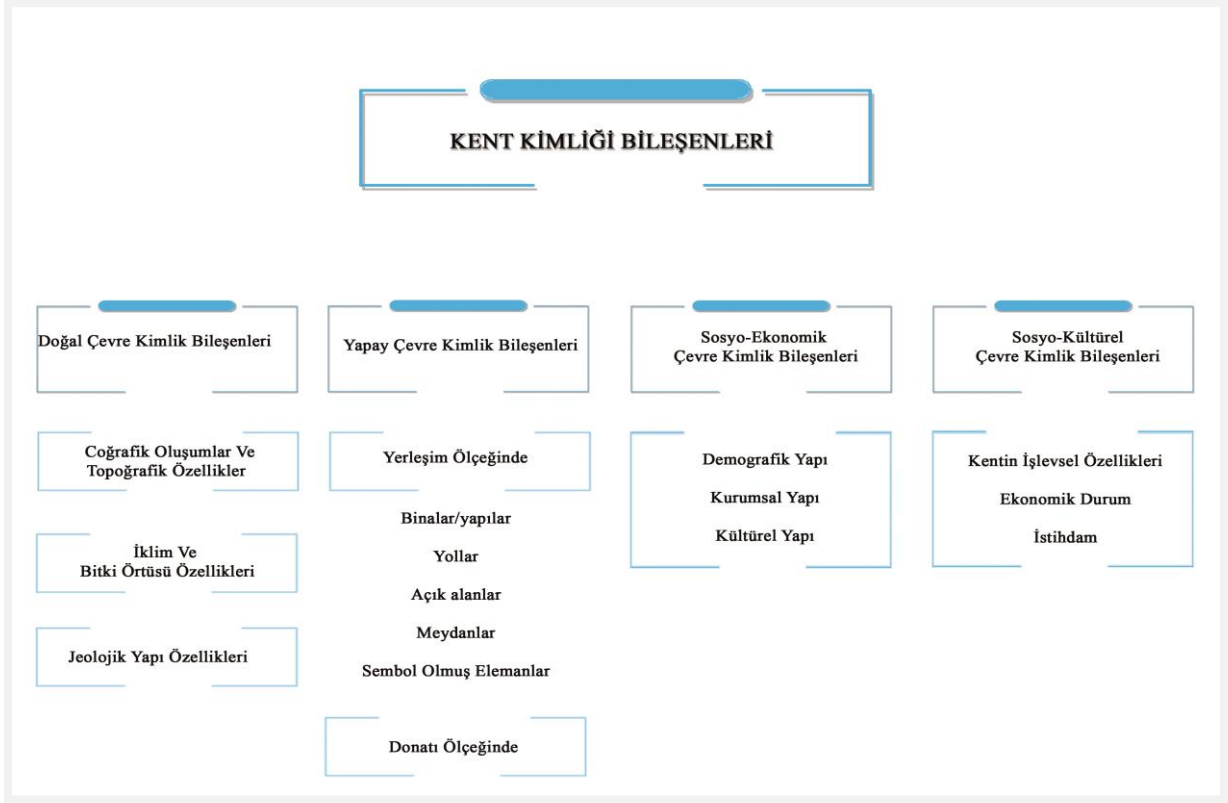
- Yapay çevreden kaynaklanan kimlik elemanları ve bu elemanların mekânsal öğeleri ile bir bütün olarak değerlendirilmesinden oluşur (Ocakçı, 1995).

Deniz (2004)'e göre bir kentin kimliği değerlendirilirken kentin; sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik, doğal ve yapılaşmış çevresinin mekânsal öğeleri ile bir bütün halinde ele alınmalıdır. Kente ait kültürel düzeyi, mimari yapıları, gelenekleri, coğrafi yapısı ve yaşam biçimlerinin her bir özelliklerinin bütünü kentin kimliğini tanımlamaktadır.

Kentler sosyal, ekonomik ve fiziksel boyutlu, karmaşık özellikler taşıdığından, kimliklerinin sadece fiziksel oluşumlar olarak algılanması doğru değildir. Önemli olan toplumun mekâna yüklediği anlamın fiziksel çevreyle birlikte ele alınmasıdır. Tarihsel süreç içerisinde kazanılan folklor, geleneksel el sanatları, etnografik diğer özelliklerin kendine özgü sosyal ve fiziki çevresi de kentli kimliğinin oluşmasında etkilidir (Can, 1999).

Çalışma kapsamında, kentin kimliğini oluşturan, tanımlayan ve belirleyen öğeler, literatür taramalarında yer alan Lynch (1960), Suher (1995), Ocakçı (1995) ve Deniz (2004)'in çalışmalarıyla kentsel kimlik bileşenleri oluşturulmuştur (Şekil 2.1).

Kent kimliğini oluşturan öğelerin belirlenebilmesi için öncelikle çevrenin doğru bir şekilde algılanması ve tanımlanması gerekir. Doğal çevre, toplumsal yapı, sosyo-kültürel yapı ve yapay çevrenin karşılıklı ilişkileri sonucu oluşan kent kimliği belirlenirken bir bütün olarak ele alınmalı ve değerlendirilmelidir (Önem ve Kılınçaslan, 2005).

Şekil 2. 1. Kent Kimliği Bileşenleri (Lynch 1960; Suher 1995; Ocakçı 1995; Deniz 2004'den değiştirilerek)

2.3. Estetik ve Kent Estetiği Kavramı

Estetik, 18. Yüzyılda Alman filozof A. G. Baumgarten tarafından bilim olarak kurulmuştur. Estetik sözcüğü Grekçe “*Duyulur algı*” anlamına gelen “*AİSTHESİS*” sözcüğünden gelmiştir ve Alman filozof bu adı vermiştir. Ona göre estetik; “duyusal bilginin birikimidir.” Bu bilim estetiğin güzellik, sanat türlerinden ve sanatın özünden bahsettiğini vurgulamaktadır (Atalayer, 1994). Bilim olarak ortaya çıkışının öncesinde ve sonrasında farklı biçimlerde ele alınmış ve yorumlanmıştır (Gögebakan, 2012).

Kentsel estetik, güzelliği ve güzelliğin insan zihnindeki ve duygularındaki etkilerini kapsamaktadır. (Kuter, 2007). Masiero (1999)'a göre, “Güzelliği” bu dünyanın hoşnutlukları içerisinde gören Rönesans dönemi İtalyan mimarı Albert'i, mimari içerisindeki estetik yönü vazgeçilmez olarak görmekteydi ve güzelliği, gerek doğada gerekse eserlerde, orantıya, armoniye ve parçaların uygun konumlandırılmasına bağlamaktaydı (Gögebakan, 2012).

Kentsel çevreler yapılar ve dış mekânlardan oluşmaktadır. Bunlar arasındaki ilişkiler, mekân akışkanlığı, iyi kurgulanmış mekânsal geçişler ve uyum kentsel estetiğin niteliğini

belirleyen unsurlardır. Bunlara ek olarak kentsel donatı ile bitkisel materyal ve kullanım şekli kentsel estetiğin sağlanmasında doğrudan etkilisi olan unsurlardır (Erdoğan, 2006).

“Kentsel bütüne bakıldığında gözlenen nesnenin tüm öğeleri arasında algılanan uyum onun güzelliğini yansıtmakta; bütünün estetik olması parçaların birbirleri ile olan ilişkilerinin de iyi çözümlenmiş olmasına bağlıdır.” Ayrıca kent estetiği üretildiği dönemin sosyal, kültürel, teknolojik ve ekonomik yapısı ile doğrudan ilişkili bir olgudur (Erdoğan, 2006).

Gögebakan (2012), kent içerisinde inşa edilen her yapı bağımsız bir mimari eser olmasının yanında o kentin bütünsel görünümüne de katkı sağlayan bir özelliğe sahip olduğunu. Bu katkının sağlanması kente bir güzellik değeri katarken, estetikten yoksun bir görünüm ise o kadar kentin bütünsel görünümüne zarar vermekte olduğunu vurgulamaktadır.

Öyle ki, insanlar tarih boyunca oluşturdukları çevrelerde estetik özelliklere önem verdiklerinden tarihsel dokular korunmalı, yaşatılmalı ve örnek alınmalıdır. Bu bağlamda çeşitli zaman dilimlerinde toplumların oluşturduğu kültürel özellikler ve buna bağlı estetik duygular ile mekân kalitelerini anlamak, bugünün çevrelerini oluşturmaya yardımcı olmaktadır (Kuter, 2007).

Es (2007)’e göre, kentin sahip olduğu doğal ve yapay elemanların her biri kentin görünümünü etkiler ve o kenti diğerlerinden ayırarak bir “kimlik” kazandırır. Kentin kimliği o yere özgü olup, uzun bir süreçte oluşumu olan ve farklılaşmasını sağlayan her şeydir. Kentsel estetik kavramı kentin kimliğiyle, yapılı ve doğal çevre bağlamında ilgilidir (Erşen, 2014).

2.4. Kentsel Donatı Elemanları

Kentsel alanlarda kullanıcıların konfor, bilgi, dolaşım kontrolü, koruma, eğlenme gibi ihtiyaçlarına cevap vermesi amacıyla yerleştirilmiş elemanlar “Donatı Elemanları” veya “Kent Mobilyası” adı altında toplanır (Anonim, 1992).

Açık alanların düzenlenmesini sağlayan eleman öğelerine, çalışmaların çeşitliliğine göre farklı isimler altında tanımlanmıştır. Donatı elemanları yerine kent mobilyaları, kent aksesuarları, çevre düzenleme öğeleri gibi deyimler de kullanılmakta olsa da bu deyimlerin anlamları birbirlerinden farklılık göstermektedir. Kent donatı elemanları deyimini, altyapıyla

ilişkili iken, çevre düzenleme öğeleri daha çok peyzaj ağırlıklıdır, kent aksesuarları ise sadece dekoratif öğeleri kapsayan bir anlam taşımaktadır (Yıldırım, 2011).

Yaşadığımız çevreyi oluşturan herhangi bir kent alanında; sokak, yol, cadde ve meydanlar ile rekreasyon amaçlı genel ya da özel kullanım alanlarında yer verilen, konforun ve çevre kalitesinin göstergesi durumundaki oturma, barınma, ulaşım, danışma, aydınlatma, korunma, kuşatma, iletişim, oyun ve spor gibi temel fonksiyonları destekleyip güçlendiren, toplumsal yaşamı kolaylaştırıp kullanıcıların beğenilerini kazanan tüm peyzaj elemanları “kentsel donatı” olarak adlandırılmaktadır (Eşen, 2007).

Donatı elemanı deyimi, kentsel planlama kapsamında kentsel mekânın tasarımında, mekânın bütünselliği açısından donatı elemanları kent alanlarının vazgeçilmez birer parçası olduğundan dolayı 1980 yılından bu yana ülkemizde tasarımcılar, peyzaj mimarları, mimarlar ve çevre bilimciler tarafından kullanılmaktadır (Güner, 2015).

Celbiş (2001)'in belirttiğine göre günümüzde donatı elemanlarının anlamının çok daha ilerisinde anlam içermektedir. Teknolojik gelişmeler ile yaşamlara kattığı olanaklar artarken, farklı düzenlemeler ile çeşitlenmiş ve farklı endüstriyel tasarım ürünlerini oluşturmaktadır. Öncelikli olarak donatıların, mobilyaların birer kullanım nesnesi olduğunu belirten Erhan (1990), donatıların kullanım amacına yönelik biçimsel veya grafik bildiriler taşıdığını bundan dolayı kent simgesi işlevini yüklediklerini ve kent yaşamında buldukları kent parçasının ya da kentin kimliğinin oluşmasından rol aldıklarını belirtmektedir (Tarakcı, 2003).

2.4.1. Kentsel donatı elemanlarının sahip olması gereken özellikler

Donatı elemanlarının belirli işlevleri vardır ve herhangi bir kentsel alanda yer alan bu donatıların fonksiyonel ve estetik açıdan bulunduğu mekâna uyumlu ve konumlu olduğu yerin özelliklerini taşıyan elemanlardır.

Donatı elemanlarında genel olarak sahip olması gereken özellikler literatür taramalarından incelenmiştir. Bu taramalar neticesinde (Başal ve ark.,1993)'nın çalışmalarında yer verilen kentsel donatı elemanlarının sahip olması gereken özellikler düzenlenerek sıralanmıştır. Buna göre;

- ° Ergonomi ve fiziksel özellikleri açısından belli standartlara uygun olmalı,
- ° Fonksiyonellik ve Ergonomiklik olmalı,
- ° Tasarımlarında estetik değerler ve özgün tasarımlar olmalı

- ° Taşınabilirlik, monte ve yedek parçaların bulunabilmesi açısından uygun olmalı,
- ° Bakımı kolay olmalı veya fazla bakım gerektirmemeli,
- ° Çabuk bulunabilmeli, kolayca uygulanabilir olmalı,
- ° Yüksek fizibilite ve sağlam olmalı,
- ° Vandalizm'e karşı dayanıklı olmalı,
- ° Malzeme ve işçilik seçimine uygun olmalı,
- ° Maliyetinde parasal kaynaklara uygun olmalı,

Şeklinde sıralanabilir ve tüm bu nitelikler donatı elemanlarında dikkat edilmesi gereken önemli faktörlerdir.

2.4.2. Kentsel donatı elemanlarının sınıflandırılması

Erhan (1990), kent donatılarını, kente ait tüm açık alanlara, kullanıcılarının belirsiz olduğu, çeşitli açık alan işlevine yönelik, çoğunlukla sabit hizmet ekipman ve yapılar olarak tanımlamaktadır. Kent kavramı ile birlikte, belirli süreçler sonucu, kullanıcıların gelişen ihtiyaçlarının karşılamaya yönelik ürünlerden oluşmaktadır (Yaylalı, 1998).

Donatı elemanı dediğimizde, içerisine çok farklı karakterlere sahip farklı elemanlar girmektedir. Donatı elemanlarını oluşturan öğeler; döşeme kaplamaları, kaldırımlar, merdivenler, rampalar, bordürler, oturma elemanları, aydınlatma elemanları, telefon kulübeleri, çöp kutuları, yönlendirme levhaları, bilgi iletişim panoları, reklâm panoları, su öğeleri, otobüs durakları, bitki kasaları, plastik-sanat elemanları, gölgelendirme elemanları, çocuk oyun elemanları, büfe-kiokslar- parkmetreler, caydırıcı sınırlayıcılar, ağaç altı ızgaralar ve bitkisel öğeler olarak donatı elemanlarında yer verilir (Zülfikar, 1998).

Tüm bu donatı elemanları, birçok farklı özellikler taşımalarından dolayı farklı gruplandırma ve farklı bakış açılarına göre sınıflandırmalar yapılabilmektedir. Literatürde donatı elemanları araştırmacılar tarafından disiplinlere, etkenlere, bakış açılarına göre farklı parametrelerde sınıflandırmalar yapılmıştır. Bunlar arasından; kullanımlarındaki işlevlerine göre, yerleştirilecekleri mekânlara göre, montaj biçimlerine göre, kullanım türlerine ve teknik donanımlarına göre olmak üzere birçok parametrede sınıflandırmalar yapılmıştır.

Bu çalışma kapsamında kentsel donatı elemanlarını oluşturan tüm öğeler incelendiğinde doğal örtüyü oluşturan bitkisel öğeler ile yapısal öğeler ayrı başlık altında incelenmesi, literatür taramaları neticesinde uygun bulunmuştur. Eşen (2007) çalışmasına

göre, dış mekânları donatan elemanlar, canlı kentsel donatı elemanları ve cansız kentsel donatı elemanları olmak üzere iki grupta sınıflandırılmaktadır.

2.4.2.1. Canlı kentsel donatı elemanları

Kentlerin ve doğanın doğal örtüsünü oluşturan canlı kentsel donatıları; ağaçlar, ağaççıklar, çalılar, sarılıcılar ve tırmanıcılar, çimler, yer örtücüler, mevsimlikler ve su bitkilerinden oluşmaktadır.

Tüm doğanın ve yaşamın vazgeçilmesi olan yeşil dokuyu oluşturan ile bitkilerin kentlerde kullanımı, yer aldıkları mekânları süslemekten ziyade onları tamamlayan ve işlevini güçlendiren, kent mekânlarına katkı sağlayan ve kimlik veren yapıda olması beklenmektedir.

Canlı öğelerin kent alanlarında yapısal elemanlar gibi alana konumlandırılıp kendi haline bırakılması gibi bir durumu söz konusu değildir. Bitkilerin gelişim özellikleri, bakımları, hastalanmaları veya mevsimlerde yenilerinin dikilmesi gibi çok yönlü uğraş gerektiren elemanlardır. Bu bağlamda kentlerde yerleştirilecek öğeler iyi belirlenmeli kente katkı sağlayacak kent kullanıcıları için sorun teşkil etmemeleri gerekmektedir.

Kentlerin algılanması, kullanıcılara nirengi noktaları oluşturması veya bir mekânın bile orada yer alan canlı öğeler ile adlandırılması, kentlere özgü yetişen bitkiler ile kentlerin anılmasında yer edinen bu canlı öğeler, kent kimliğinin oluşumunda ve belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Örneğin Antakya kentinde tarihi uzun çarşısında yer alan yüzyıllık bir *Platanus orientalis* (Çınar ağacının) yer almasından dolayı o mekân “Çınaraltı” adıyla anılmaktadır. Yine benzer şekillerde Akdeniz’de *Citrus sinensis* (Narenciye), *Musa cavendishii* (Muz), ve *Washingtonia filifera* (Palmiye ağaçları), Ege bölgesinde *Olea europaea* (Zeytin ağaçları) ve İzmir’in kordonda konumlu *Washingtonia filifera* (Palmiyeler) gibi bitkiler kentlere ve bölgelere bir kimlik kazandırmaktadır.

Kentsel mekânlar, canlı bir organizma olarak kabul edildiğinde, cadde, bulvar ve refüjler kentsel yaşamı kolaylaştıran ve çeşitli etkinliklere imkân sağlayan kentin can damarlarıdır. Planlı gelişen kentlerde yollar kentin iskeletidir ve kentlerin gelişim aksını belirler. Özellikle kent girişleri kentlerin prestij alanları kabul edildiğini bildiren Aslanboğa (1997), kente ilk kez gelen kişi, kentle ilgili ilk izlenimlerini burada edinmesi nedeniyle yol ağaçları bu konuda önemli bir rol oynar (Küçük ve Gül, 2005).

Bu tür alanlarda, yapılan ağaçlandırma düzenlemeleri diğer bitkilendirme düzenlemelerinden daha etkili, kalıcı, baskın, estetik ve işlevsel bir nitelik gösterir. Bu

nedenle kent içi cadde, bulvar ve refüj ağaçları, özellikle kentlerin en önemli doğal elemanları durumundadırlar (Küçük ve Gül, 2005).

Canlı elemanlar olan bitkilerin, kentlerde çok yönlü estetik ve işlevsel etkileri bulunmaktadır. Bitkilerin estetik etkileri farklı dendrolojik özellikleri ile çevrede hareketli varyasyonlar yaratarak kentin monoton görüntüsünü kırmak, bitkilerin kitlesel etki ve işlevlerini kullanarak estetik mekânlar oluşturmak, görsel nitelikleri sayesinde yapı kitlelerinin sert köşelerini yumuşatmak, mekân etkisini güçlendirmek, yüksek yapı kitleleri arasında baskıyı azaltmak ve insan ölçeğine indirgemek, araç ve yaya mekânlarını ayırmak ve yönlendirmek, istenmeyen görüntüleri gizlemektir. Bitkilerin işlevsel etkileri ise kent sağlığı ve mikro-klimasına olumlu katkı sağlar güneş radyasyonunu engellemek ışıma koşullarını ve hava nemini yükseltmek, çevre sıcaklığı ve rüzgâr hızını ayarlamak gibi iklim koşullarına katkı sağlamak, gürültüyü azaltmak, rekreasyonel aktiviteler sunmak, insan sağlığına ruhsal ve fiziksel yönden katkılar sağlamak, kentin yaban hayatını geliştirmek kent hidrolojisine yardımcı olmak (Aslanboğa,1986; Eşen, 2007; Önder ve Akbulut, 2011; Sağlık ve ark., 2012; Küçük ve Gül, 2005).

2.4.2.2. Cansız kentsel donatı elemanları

Dış mekân çevre düzenlemelerinde insana hizmet etmek amacıyla geliştirilmiş yapısal donatı elemanları/ mobilyalar, önemli işlevlere sahip olmaktadır. Genellikle bireysel kullanıma yönelik yapılan bu donatılar, aynı zamanda sahip oldukları formları ve renkleri ile estetik etkileriyle, görsel kaliteyi artıran unsurlardır.

Yapısal donatıları oluşturan cansız kentsel donatı elemanları, bu çalışma kapsamında kent caddelerinde yer alacak öğelerden, alt yapıya bağlı ve alt yapıya bağlı olmayan kentsel donatı elemanları olarak ayrılarak iki kategoride incelenmiştir;

Alt yapıya bağlı kentsel donatı elemanları

Alt yapıya bağlı kentsel donatı elemanları aydınlatma elemanları, bilgi iletişim ve işaret panoları, telefon kulübeleri, otobüs durakları, meydan saatleri, su öğeleri, satış birimleri, parkmetreler ve bilet otomatları, bakım kapakları ve çeşmeler başlığı altında anlatılmıştır.

Aydınlatma elemanları

Uluslararası Aydınlatma Komisyonu (CIE) aydınlatma tanımını; “nesnelere ve çevrelerinin görülebilmesi amacı ile ışık uygulaması” olarak tanımlanmaktadır. Güneş

sistemi ile aydınlanan yaşama alanlarımızın belirli saatlerden sonra sona ermesiyle kentlerin yapay olarak aydınlatılması “Aydınlatma donatıları” ile sağlanmaktadır (Şekil 2.2a).

Aydınlatmada sadece aydınlık bir düzey elde etmekten ziyade, görsel konforun sağlanması temel amaçtır. Kentlerin yetersiz aydınlatılması görsel performansın düşmesine, konforsuzluğa, yanlışlara, güvensizliğe, estetik ve mimari özellikler bakımından uygunsuzluğa yol açabilmektedir (Ünver 2001; Çelik 2013). Kentin dokusuyla uyumlu, kimliği yansıtan aydınlatma elemanı kullanımı mekânın estetiğini artırmakta ve kente anlam yüklemektedir (Şekil 2.2b).

Şekil 2. 2. a) Kentsel alanda araç-yaya yolu aydınlatma elemanı; b) Kent dokusu ile uyumlu aydınlatma elemanları. (Anonim-1, 2018)

Kentsel mekânların aydınlatılmasında, kent kimliğini ön plana çıkartılmasında ve kentin kolay okunmasını sağlayacak mekânların aydınlatılmasına dikkat edilmelidir. Kentsel alanların gündüz olduğu gibi gecede yaşanabilir hale getirilmesi, güvenliğin sağlanması ve estetik bir alan oluşturulması, kent içerisindeki önemli noktaların (meydan, heykel, anıt vb.) vurgulanması kentlerin yaşanılmasını ve algılanmasında çok önemlidir. (Boduroğlu, 2001; Sancak, 2009).

Aydınlatma elemanlarının yerleştirileceği direklerin yükseklikleri alanın genişliğine göre seçilebilir ve yükseklikleri 8, 10, 12, 15 m olabilir. Meydan aydınlatmalarında 20m’den yüksek direklerin kullanılması uygundur (Anonim, 1992).

Aydınlatma elemanları kentsel alanlarda tasarlanırken, diğer kent donatılarıyla bütüncül bir şekilde tasarlanabilmektedir. Teknolojinin gelişmesi ile endüstri ürünlerinin tasarımlarının gelişmesi “akıllı aydınlatma” tasarımları olarak çağımızda yerini almaktadır. Miami’de sabit aydınlatma üniteleri yerine caddenin yaya bölgesi boyunca hareket

edebilecek bir rayda, küre formlu aydınlatma sistemi kullanılmıştır (Şekil 2.3a). Las Vegas’da yer alan aydınlatma elemanları yayaların adımlarındaki kinetik enerjiyi elektriğe dönüştürmektedir. Lambalar kablosuz şarj cihazı ve Wifi erişim noktası görevini de yerine getirmektedir (Anonim, 2016) (Şekil 2.3b).

Şekil 2. 3. **a)** Miami'de bir caddede tasarlanan hareket edebilecek aydınlatma sistemi; **b)** Las Vegas’da kinetik enerjiyi elektriğe dönüştüren akıllı sokak lambaları (Anonim-2, 2018)

Aydınlatma elemanı tasarımında çeşitli malzemeler ile farklı görünüm ve modeller oluşturulmaktadır. Üretiminde demir, metal türleri, beton, ahşap, plastik, gibi çeşitli malzemeler kullanılmaktadır. Malzeme seçiminde dış ortam şartlarına ve Vandalizm’e dayanıklı olmasına özen gösterilmelidir (Akyol, 2006; Durmuş, 2008; Sancak, 2009).

Telefon kulübeleri

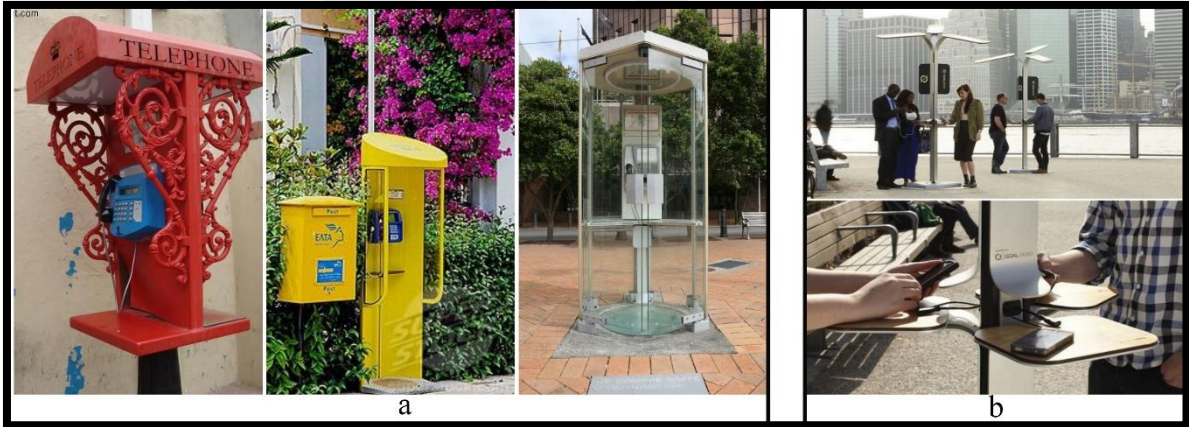
Kentsel alanlarda insanlar arasındaki haberleşmeyi sağlamak için kurulmuş donatı elemanlarıdır. Kent mekânlarında taşıyıcı üzerinde, duvara monte ve kabin içinde olmak üzere üç şekilde tasarlandığı görülmektedir.

Telefon kulübeleri kentlerde insan sirkülasyonunun fazla olduğu; yaya yolları, metrolar, geçitler, meydanlar gibi alanlarda ve parklar, rekreasyon alanları, oto yollar gibi insan yoğunluğunun daha az olduğu yerlerde konumlandırılmaktadır.

Yaya sirkülasyonunu engellememesi konumlandırılmasında dikkat edilmesi gereken en önemli faktördür. Görülebilir yerlere yerleştirilmesi uygun olan donatıların, kaldırımın olabildiğince arka kısmına yerleştirilmesi önerilmektedir. Telefon kulübeleri birden fazla olacaksa birleşik olarak yerleştirilmeleri esas kabul edilir. Tasarımlarında olabildiğince şeffaf malzemeden olması uygun olmaktadır (Durmuş, 2008). İlk örneklerinde ahşap veya

dökme demirden yapılmış olan birimler görülürken, günümüzde ise alüminyum veya çelik çerçeveli, cam yüzeyden yapılmış malzemeler ile tasarlanmaktadır (Şekil 2.4a). Telefon kulübeleri, açık mekânlar ve özellikle trafik gürültüsünün yoğun olduğu mekânlar için kapalı olarak tasarlanmıştır (Mucodo, 1989). Kullanımda kolaylık sağlamak ve güvenlik açısından, telefon kulübeleri sensörlü lambalar ile aydınlatılmalıdır. Taşıyıcı ayak üzerinde duran telefonlar, parçası oldukları düzen içinde aydınlatma öğeleri ile aydınlatılabilirler (Akyol, 2006).

İnsanlar arası iletişim de çok önemli yere sahip olan telefon kulübeleri, teknolojik gelişmelerle dönüşümler yaşamakta ve dolayısıyla da yaşam şartlarını da etkilemektedir. Öyle ki günümüzde cep telefonlarının yaygınlaşmasıyla telefon kulübeleri de yerini bilgisayar ve internet kullanımları için tasarlanan yeni kent donatı modellerine bırakmaktadır. Kentsel açık alanlarda wifi, şarj gibi ihtiyaçlar için kullanıcılarına hizmet vermektedirler (Şekil 2.4b).

Şekil 2. 4. a) Farklı telefon kulübe tasarımları; b) Telefon kullanımında teknolojik donatı elemanı (Anonim-3, 2018)

Otobüs durakları

Kentlerde duraklar, insanları güneşten, soğuktan, rüzgârdan, yağmurdan ve yoğun trafiğin akışından koruyan; otobüslerin, indirme, bindirme, aktarma yaptıkları ve beklemeye hizmet eden donatılar olarak tanımlanabilir (Karababa 1998; Çelik, 2013) (Şekil 2.5).

Kent alanlarında otobüs, dolmuş, tramvay gibi araçların geçiş noktalarına yerleştirilen bu donatılar, kullanıcılarına bilet satışı, oturma, duyuru, reklam ilanları, danışma gibi başka hizmetlerle gereksinimlere cevap vermektedirler (Zülfikar, 1998). Duraklardaki reklam panolarının gelen araç yönünde konumlandırılmaması gerekmektedir

ve tasarımları haricinde sonradan ilave herhangi bir reklam panosu konulmamalıdır (Durmuş, 2008).

Şekil 2. 5. Farklı boyut ve tasarımda Otobüs durağı örnekleri (Anonim-4, 2018)

Uzun (1997)'a göre durakların konumlanmasında önerilen kriterler;

- Otobüs durakları, otobüs, minibüs, dolmuş vb. araçların akış aksında ve o hat üzerinde yer almalıdır.
- Duraklar arası mümkün olduğu kadar kısa ve düz doğrultuda yapılmalı.
- Otobüs durakları kent ölçeğine uygun bir şekilde dağılarak, trafik yükü hafifletilmelidir.
- Durakların yerinin seçiminde otobüsten inen ya da binen kişinin gideceği yere yürüyerek ulaşabilmesi göz önünde bulundurulmalıdır (Kuşkun, 2002).

Otobüs durakların tasarımında boyut ve malzeme çok önemlidir. Durakların boyutsal özellikleri kullanıcı sayısı ve bekleme süreleri ile ara durak veya kalkış durağı gibi kriterler saptanmalı ve bu konuda belirlenmiş ölçülerden yararlanmalıdır. Durak tasarımlarında oturma elemanlarıyla çöp kutuları gibi diğer donatıların bulunması uygundur (Zülfikar, 1998). Otobüs duraklarında başlıca yer alması gereken nesnelere; durağı belirleyen bir işaret, durağın ismini yazan tabela ve otobüslerin zaman çizelgesi bulunmalıdır (Akyol, 2006).

Tasarımlarda kullanılan malzeme seçimleri ahşap, inox, fiberglass, polyester, polikarbon, beton, paslanmaz çelik gibi sıralanabilir. Taşıtların ve yolcuların görüş açısının malzemeleri cam, pleksi ve Polivinil Klorür (PVC) gibi şeffaf olması önerilmektedir.

Kent alanlarında konumlanan bu donatıların kent genelinde aynı görünmesi beklenmektedir. Ayrıca kent kimliğine ve mimarisine uygun estetik tasarımlar ile kentin çevre kalitesini artırmaktadır.

Çeşmeler

Bilinen ilk donatı elemanlarından çeşmeler, kent alanlarında insanların su gereksinimlerini karşılamak amacıyla yer alan kentsel donatı elemanlarıdır. Çeşmelerin buldukları yere ve yapılış nedenlerince bir sınıflandırma yapılmıştır (Zülfikar, 1998). Buna göre; Meydan çeşmeleri - Köşe başı çeşmeleri - Sokak çeşmeleri - Sebiller çeşmeleri - Anıtsal çeşmeler - Oda çeşmeleri olarak sınıflandırılmaktadır.

Çeşmeler, yaya yollarının uygun yerlerinde parkların dinlenme köşelerinde, spor ve çocuk oyun alanlarının yakınında bulunması gereken kentsel donatı elemanlarıdır (Anonim, 1992).

Çeşmeler, yerine göre taş, dökme demir, mermer, beton ve paslanmaz çelik gibi farklı malzemelerden çeşitli formlarda ve özelliklerde yapılabilmektedir (Zülfikar, 1998). Kullanılan yer ve mekân kimliğine göre tasarımlar çeşitlenmektedir, modern ve klasik tasarımlar kentlerin kimliğine uygun olarak yer almaktadır (Şekil 2.6a-b).

Şekil 2. 6. Çeşme donatılarından **a)** modern örnekler; **b)** klasik örnekleri (Anonim-5, 2018)

Satış birimleri

Yaya sirkülasyonunun yoğun olduğu yerlere, kavşak noktalarına, otobüs durakları, tren ve metro istasyonlarına, vapur iskelelerine ve parklardaki uygun köşelere yerleştirilerek, insanların hemen ulaşmak isteyeceği gazete-dergi, kitap, yiyecek- içecek satışının yapıldığı kentsel donatı elemanlarıdır (Zülfikar, 1998) (Şekil 2.7).

Satış birimleri kiokslar ve atmler satış birimlerin içerisinde sınıflandırılabilir.

Kiosklar; Kiosk sistemleri, kabin içine gizlenmiş bir bilgisayar, dokunmatik bir ekrandan oluşan, tanıtım, yönlendirme, reklam, bilgilendirme amaçlı kullanılan yüzyılın en

gelişmiş interaktif tanıtım araçlarıdır. Kentin açık veya kapalı alanlarında kullanılabilen kent mobilyalarıdır (Akyol, 2006).

Atmler; Satış birimlerinden en başarılı ve yaygın kullanılan donatılardır. Sosyalleşme, kültür ve ekonomide gelişmişlik göstergesi olmakta sayıları gün geçtikçe artan bu donatılar, özel kuruluşlara ait ticari hizmet araçlarıdır (Akyol, 2006).

Şekil 2. 7. Satış birimi donatasına farklı malzeme ve tasarım örnekleri (Anonim-6, 2018)

Satış birimlerinde satışı yapılan ürünler, konumlandıkları yerlere göre değişmektedir. Satış birimlerinin konumlandırılmasında ulaşımı kolay noktalara, yaya trafiğini engellemeyecek bir biçimde yerleştirilmelidir (Hacıhasanoğlu, 1991; Durmuş, 2008). Satış birimleri, acil ulaşım yollarının kenarlarında bulunan yaya yollarına konulmaması gerekmektedir (Durmuş, 2008). Konumlandırılan satış birimlerinin kendi alanlarından taşmamaları ve çevrelerini işgal ederek rahatsız etmemeleri gerekmektedir (Şekil 2.8a).

Satış birimlerinin tasarımında ahşap, alüminyum, metal, sert plastik gibi birçok farklı malzeme seçenekleri bir arada veya tek olarak kullanılarak, çok alternatifli tasarımlar oluşturulmaktadır (Şekil 2.8b). Satış birimleri de diğer donatı öğeleri gibi tek başına da güzel ve hoş görünecek şekilde tasarlanması gerektiği gibi diğer kentsel donatı elemanlarıyla da uyumlu olmalıdır (Zülfikar, 1998).

Satış birimleri tek olarak yerleştirilebileceği gibi kullanıcı yoğunluğuna, işlevine ve çalışan sayısına göre birkaç tanesi grup olarak da yerleştirilebilir. Çevresinde gerekli olabilecek diğer farklı kent mobilyaları ile birlikte tasarlanabilir. Örneğin yiyecek-içecek satışı yapılan bir birimin yakınında oturma ve çöp kutusu gibi donatılar yeterli sayıda bulunması gerekmektedir (Zülfikar, 1998).

Şekil 2. 8. **a)** Satış birimlerinin konumlanmasına örnek; **b)** Bulunduğu mekânın kimliğini yansıtan satış birimleri (Anonim-7, 2018)

Parkmetreler ve bilet otomatları

Parkmetreler, paralı park yerlerinde aracın kaldığı süreyi belirleyen saat, park sayacı, park saati, parkometre şeklinde tanımlanan bir aygıttır ve donatı ögesini oluşturur. Bilet otomatları, kent yaşamında insanların toplu taşıma araçlarını kullanmak için bilet aldıkları makinelerdir.

Parkmetrenin konumlanacağı yol kenarı otoparkında, her birim park alanına konulacak parkmetre direği, yaya kaldırımında kenar taşından en az 40 cm içerde, aynı boy ve hizada olması gerekmektedir (Akyol, 2006; Çelik, 2013) (Şekil 2.9).

Parkmetreler, güzel görünümlü, sivri köşe ve keskin kenarı olmayan, basit ve yumuşak tasarımlı imal edilmesi uygundur. Hava koşullarına ve Vandalizm'e dayanıklı olması beklenmektedir. Park etme süresini gösteren penceresi, iki taraftan da belli uzaklıkta rahatça görülebilecek büyüklükte ve renkte olmalıdır (Akyol, 2006; Çelik, 2013).

Şekil 2. 9. Parkmetre ve bilet otomatlarının konum örnekleri (Anonim-8, 2018)

Altyapı tesisleri bakım kapakları

Kentsel alanlarda altyapı problemleri ile karşılaşıldığında sorunu çözmek için sorun noktasına ulaşmak amacıyla yerleştirilen kapaklara kanalizasyon ve altyapı kapakları olarak tanımlanır. Doğalgaz, şehir suyu, telefon, fiber internet, elektrik, kanalizasyon ve yağmur suyu ile ilgili tüm alt yapı tesisatlarının bakım kapaklarını oluşturur.

Altyapı tesisleri bakım kapakları, hiçbir zaman kaldırımlar ve yaya yollarının genişliğini daraltacak şekilde düzenlenmemelidir ve yürüyüş aksı üzerinde kot farkı oluşturacak şekilde konumlandırılmamalıdır (Güner, 2015).

Bakım ve onarımlarının son derece dikkatli yapılması gerekmekte olan altyapı kapaklarının, aksi bir durumda yaya ve trafik alanlarında tehlikeli sonuçlar ortaya çıkabilir. İyi bir planlama ile doğru konumlama ve bakım oldukça önemlidir.

Tesisata ulaşabilmek için kaplamalı alanlarda oluşturulan bakım bacaları ve bunların kapakları ve ızgaralar kaplama tasarımı ile birlikte düşünülmelidir. Araç trafiğinin üzerinde bulunan bakım bacalarının yüklere dayanıklı malzemelerden seçilmesi gerekmektedir. Ek olarak tasarımlarında bakım ve temizleme işlemlerinin kolay yapılabilmesi için, bakım kapakları ve ızgaraları kolay açılır kapanır yapıda olmalıdır (Anonim 1992; Durmuş, 2008).

Bakım kapakları, dökme demir, dökme beton ya da alüminyum olarak üretilmekte olup, değişik biçimleri, desenlendirilmiş veya renklendirilmiş yüzeyleri ile kaplama yüzeylerine olumlu yönde estetik değerler katabilirler (Akyol, 2006).

Bakım kapakları, yerleştirildikleri mekânın dokusuyla bütünlük göstermeli ve estetik açıdan rahatsızlık vermemelidir (Güner, 2015) (Şekil 2.10a). Şekil 2.10b'de yer alan görselde Japonya'da rögar kapağı tasarımlarından birkaç örnek görülmektedir.

Yaya ve trafik sirkülasyonlarında bakımsız ve darbe almış kapaklar kentin çevre kalitesini olumsuz etkilemekte, renkleri ve biçimleriyle kent dokusunu ve kalitesini zedelemeyen tasarımlara yer verilmelidir.

Meydan saatleri

Kentsel alanlarda zamanı bildirmek üzere 14. yüzyılın ortalarında İngiltere, Fransa ve İtalya'da inşa edilen saat kuleleri türünün ilk örnekleri olma özelliğindedir. Anadolu saat kuleleri ise 19. yüzyıla dayanan donatıların, geçmişten gelen toplumsal alanları zenginleştirme özellikleri bugün de devam etmekte ve kentlerde kullanılmaktadır (Şekil 2.11a).

Şekil 2. 10. a) Altyapı tesisleri bakım kapağına estetik örnek; b) Japonya' da rögar kapağı tasarımları (Anonim-9, 2018)

Geçmişten gelen önemleriyle buldukları mekânlara değer kazandıran meydan saatleri, anıtsal nitelik ve nirengi noktalarını oluşturabileceğinden tasarımlarının estetik ve özgün olması kentin kimliği ve kalitesinde oldukça önemlidir (Şekil 2.11b).

Meydan saatleri, en çok tren ve metro istasyonları, otobüs durakları, hava alanları, yaya yolları, meydanlar ve parklarda konumlanmaktadır. Donatılar su oyunları, plastik objeler gibi kent mobilyaları yaya ve araç trafiğinin yoğun olduğu mekânlarda, çoğu zaman insanların birbirini bekleme ve buluşma noktalarını oluştururlar. Bu nedenle bu tip elemanların konumlandırılması fonksiyonel ve estetik yönden oldukça önemlidir (Zülfikar, 1998).

Meydan saatlerinin konumlandırılmasında yaya sirkülasyonunu engellememeli veya yaya sirkülasyonu kontrollü olarak değiştirmelidir (Durmuş, 2008). Meydan saatlerinin, uzak mesafeden de kolaylıkla algılanabilmeleri için belirli bir yükseklikte ve boyutta olmaları gerekmektedir.

Hava şartlarına ve iklim özelliklerine uygun malzemelerden olmasına özen gösterilmeli, ahşap, alüminyum, paslanmaz çelik vb. materyaller malzeme seçiminde kullanılabilir.

Meydan saatleri, görsel nitelik taşıyan diğer kent elemanlarıyla, (mevsimlik çiçekler, özel aydınlatma teknikleri, bordür elemanlarıyla) kullanıldıklarında buldukları mekânlara daha da estetik görünüm kazandırmaktadır (Akyol, 2006).

Şekil 2. 11. **a) 1:** İstanbul Dolmabahçe sarayından saat kulesi örneği; **2:** Londra Kentinden saat kulesi örneği; **b)** özgün tasarımlı donatı elemanları (Anonim-10, 2018)

Bilgi, iletişim, yönlendirme ve reklam panoları

Kentsel alanda insanların yoğun olduğu kısımlarda, alış-veriş ünitelerinin ve firmaların tanıtım ve reklamı için üzerinde amblem ve adların yazılı olduğu, yerel yönetimlerin veya özel kuruluşların yaptırdığı ve kiraya verilen donatı elemanlarıdır (Çelik, 2013). Bilbord (Billboard), elektronik panolar, reklam kuleleri, pissa pano, raket pano, afis değiştirici bilbord, ışıklı bilbord, LED ekranlar ve benzerlerini kapsamaktadır (Durmuş, 2008) (Şekil 2.12).

Bilgilendirme ve yönlendirme levhalarının ortak özellikleri; anlatım sadeliği, kullanım ve imalat kolaylığı, amacına uygunluk, ölçülerde standartlaşma, çevreyle uyum, birbirleriyle uyumlu olması ortak nitelikleridir (Yıldırım, 2011) (Şekil 2.13).

Yönlendirme ve bilgilendirme levhaları kapsamında parklarda, bulunduğu yer ve yönle ilgili bilgileri içeren panolar (kent haritaları, otobüs veya diğer toplu taşıma araçlarının güzergâhlarını gösteren haritalar, sokak isimleri ve numaraları), çeşitli uyarıları içeren panolar (trafik işaretleri, sınırlayıcı işaretler, çeşitli duyurular gibi) yer almaktadır. Yönlendirme ve bilgilendirme panoları farklı açılardan, farklı şekillerde sınıflandırılabilir (Özaydın 1989; Yıldırım, 2011).

Tarihi eser ve tescilli yapıların, ibadethanelerin, heykel ve sanat eserlerinin, konsolosluklar, emniyet müdürlükleri, valilik ve kaymakamlıklar, askeri alanlar, vb. kurumlara ait binaların önüne gelmeyecek ve bunları kapatmayacak biçimde yerleştirilmelidir.

Şekil 2. 12 Bilbord ve bilgi- işaret donatıları örnekleri (Anonim-11, 2018)

Şekil 2. 13. Çevreyle uyumlu bilgilendirme ve yönlendirme levhaları (Anonim-12, 2018)

Kaldırım ve yol üstlerine konulacak reklam panoları reklam panolarının, (totemlerin) dekoratif aydınlatma lambalarının, yaya akışına engel olmayacak, diğer panolar ile ağaç aksları esas alınacak, pano estetiğine uygun, görsel kirlilik oluşturmayacak şekilde konumlanmalıdır. Bu tür elemanların tasarımında asıl etken estetik çözümlerin gereğince yapılmasıdır. Diğer donatı elemanlarıyla uyumlu ve abartısız planlanmalıdır.

İlan ve reklam donatıları, kent bütününde, kentin estetik ve mimarî dokusunu bozmayacak, kentin doğal ve tarihî silueti ile entegreli, koruma amaçlı alanları, kentin doğal veya tarihî sit alanını bozmayacak tasarımlar uygundur.

Donatıların malzemelerinde iklim şartları, kullanıcıların sosyo-ekonomik yapısı ve coğrafi etkenlerin payı büyüktür. Kullanılan malzemeler; neon, alüminyum, taş, ahşap, cam, çelik, seramik ve porselen, döküm metallerdir (Akyol, 2006). Reklam panolarında da neon, alüminyum, ahşap, döküm metallere kullanılmakta ve cam ekran panolar yer almaktadır.

Alt yapıya bağlı olmayan kentsel donatı elemanları

Zemin kaplamaları, çöp kutuları, çiçeklikler, üstü örtü öğeleri, ağaç altı koruyucuları, bisiklet parkları, oyun alanı elemanları, sanatsal objeleri, sınırlandırma elemanları.

Zemin kaplamaları

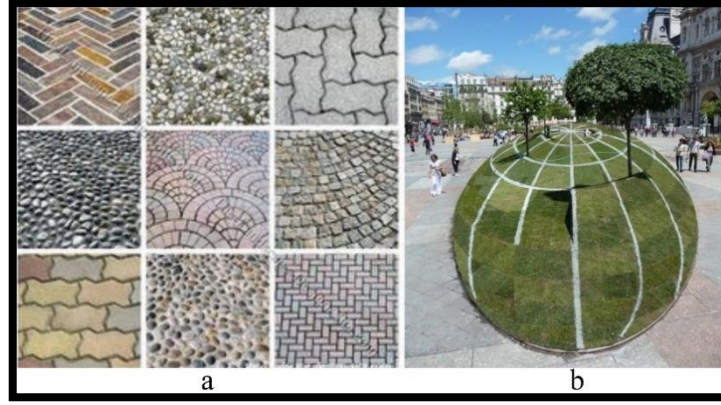
Mekânın yatay yönde iki boyutunu üzerinde taşıyan zemin, kullanım amaçlarına göre düzenlendiği ve bir kaplama materyaliyle kaplandığı zaman döşeme olarak değerlendirilmektedir. Başka bir ifadeyle, döşeme, doğal veya yapay bir malzeme ile bilinçli bir şekilde yer düzleminin tasarım amaçları doğrultusunda oluşturulan sert zemin olarak tanımlanmaktadır (Booth, 1983; Akyol, 2006).

Zemin kaplamaları araç yolu, yaya yolu ve meydanlar gibi tüm kentsel alanlarda yatay düzlem yapay cansız elemanlar; taş, tuğla, beton vb. ile döşenmektedir (Şekil 2.14a). Kentsel açıklık alanlar, park ve bahçeler, refüjler gibi alanlar da canlı öğeler; çim, yer örtücü vb. ile kaplanmaktadır (Şekil 2.14b).

Yatay düzlemin kaplanmasıyla oluşturulan dokular sayesinde odak noktaları, akslar, merkezler gibi farklı noktalar tanımlanabilmekte ve böylece kullanıcılara algısal mesajlar iletilebilmektedir, ek olarak dokular ve kullanılan malzemeler ile kullanıcıların yürüme hızları ve dolayısıyla da çevre ile ilgi süresine etki edebilmektedir.

Bu bağlamda zemin kaplamalarının işlevleri;

- Kullanım ile ilgili aşınmaya karşı koymak
- Alt zemini korumak
- Üzerine gelen yükleri zemine aktarmak
- Uzun ömürlü, kaymayan ve hava koşullarına dayanıklı bir yüzey oluşturmak
- Biçimlenişi ve deseni ile yayalara yön gösterme, vurgulama, farklı işlevlere sahip alanları tanımlamak
- Çevre karakterini yansıtabilecek, yapıları ve mekânları birbirine bağlayacak çekici bir görüntü oluşturma şeklinde sıralanabilir (Feyizoğlu, 2008).

Şekil 2. 14. a) Cansız öge; yapay malzeme döşeme tiplerine örnek; b) Canlı öge; çim ve ile zemin kaplanması (Anonim-13, 2018)

Kaplamalı yüzeyler, genel olarak, tasarımın iki önemli özelliğini estetik ve fonksiyonu bir araya getirme potansiyeline sahiptir (Seçkin 1997; Kuşkun, 2002).

Kent alanlarının tasarımında zemin kaplamalarında beton, asfalt, doğal taş, ahşap tuğla, mozaik, çakıl mozaik çoğunlukla kullanılan malzemelerdir (Sancak, 2009; Yıldırım, 2011).

Zemin kaplamalarının sert, kuru ve kaygan olmayan bir yüzey yaratarak üzerinde yaya ve araç trafiğini taşımak estetikten önce fonksiyonellik olarak dikkat edilmesi gereken önemli husustur.

Zemin kaplamaları dönecek alanın kimliğiyle örtüşmeli, estetik ve güzel çevre için tasarımların, renklerin ve şekillerin bütüncül olması gerekmektedir (Şekil 2.15).

Kaldırım kenarları özellikle tekerlekli sandalye kullananlar, koltuk değnekliler, yaşlılar ve çocuk arabası kullanıcıları için cadde ve yaya yolu arasında yaya geçidi hizasında bir kaldırım rampası düzenlenerek karşıya geçişler kolaylaştırılmalıdır. Tekerlekli araçların kullanılacağı alanlarda pürüzsüz kaplama malzemeleri seçilmelidir (Durmuş, 2008).

Sınırlandırma elemanları

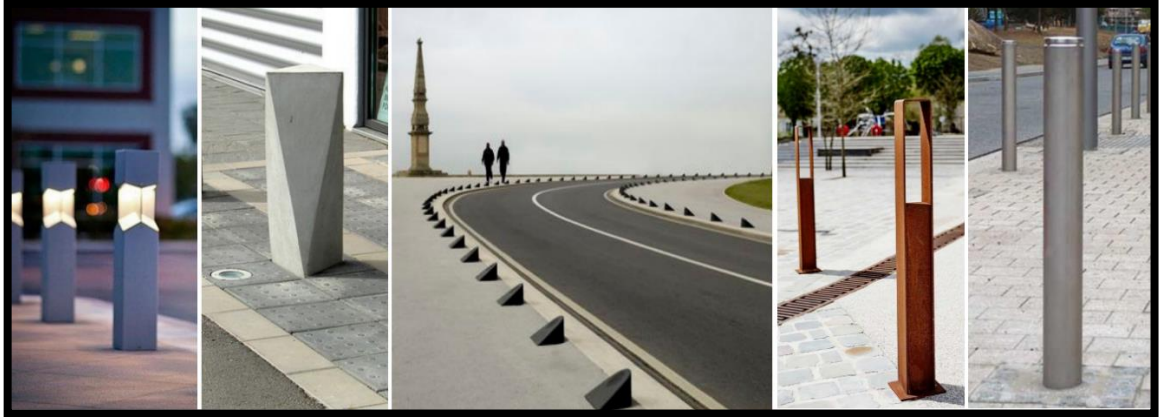
Kentsel mekânlarda sınırlandırma elemanları, insan trafiğinden çok, araç trafiğinin görsel engel oluşturmadan kontrol altında tutulmasını sağlayan düzenleme elemanlarıdır. Bu donatı elemanları görsel ve fonksiyonel amaçlarla; yaya trafiğini aksatmadan araçların belli alanlara girişini engellemek, kullanım alanları ayırmak, kentsel mekân döşemesinde birbiri ardınca tekrarlanan düşey vurgu elemanları oluşturmak gibi amaçlarla kullanılmaktadır (Sancak, 2009).

Şekil 2. 15. Zemin kaplama tasarımlarına örnek (Anonim-14, 2018)

Günümüzde sınırlayıcı elemanların kullanımı, estetiği güçlendirici bir yapı olarak kentlerde yer almaktadır. Sınırlayıcı elemanlar estetik yönden kullanılacağı ortamın mimari, biçim ve anlayışına uymak zorundadır (Akyol, 2006).

Sınırlayıcı elemanları gizlilik, emniyet ve güvenlik, estetik, sınır belirleme, sirkülasyon kontrolü, çevresel özelliklerin kontrol edilmesi ve bölmeler oluşturmak gibi temel amaçlarla kentsel alanlarda kullanılmaktadır (Şekil 2.16).

Şekil 2. 16. Sınırlandırma elemanlarına estetik örnekler (Anonim-15, 2018)

Sınırlayıcı elemanları bir sınıflandırma yapılacak olursa (Akyol, 2006);

- Cansız sınırlayıcı elemanlar; duvarlar, çitler, bahçe kapıları, bariyerler, trafik engelleyiciler, paravan ve panolar
- Canlı sınırlayıcı elemanlar; park ve bahçe bitkileri, bitki çitleridir.

Sınırlayıcı elemanlar estetik yönden kullanılacağı ortamın mimari, biçim ve anlayışı ile bütüncül olması ve uyması gerekmektedir. Kimliği yansıtan önemli öğelerdir (Şekil 2.17a). Ahşap, beton, plastik, metal, alüminyum, demir, taş gibi birçok farklı malzeme ile üretilmekte ve kullanılmaktadır (Şekil 2.17b).

Şekil 2. 17. **a)** Çevresiyle uyumlu sınırlandırma elemanları; **b)** Gabion ve canlı peyzaj öğesiyle tasarlanmış sınırlandırma elemanı (Anonim-16, 2018)

Gerekli yerlerde acil servis araçlarının geçişine izin verecek nitelikte hareketli veya mafsallı olarak konumlandırılmalıdırlar. Yaya mekânlarında tekerlekli sandalyelerin aralarından rahatça geçebileceği aralıklarla konumlandırılmalı ve yaya akışını engellememelidir (Durmuş, 2008).

Sınırlandırıcı elemanların göz çevresi hizasında planlanması ve 180 cm yüksekliği geçmemesi görsel algıdan dolayı önemlidir. Tasarımında görsel algılama açısından bir bütünlük olmalı, kullanılan peyzaj öğeleri ile sınırlayıcı olarak kullanılan öğe arasında bir oran olmalıdır.

Oturma elemanları

Kentsel alanlarda insanların daha çok vakit geçirmesiyle dış mekânların, sadece dolaşım kanallarından uzak, uzun süre vakit geçirilmeye uygun ve daha konforlu alanlar elde etmek için en önemli donatı elemanlarını oturma birimleri oluşturmaktadır.

Oturma elemanları; banklar, koltuklar, iskemle, oturma grupları gibi kent alanların da kullanıcının oturma, dinlenme, bekleme, zaman geçirme ve sosyalleşme eylemlerini yapabilmesi adına yer alan çeşitli sistemlerdir. Modüler olarak taşınabilen veya sabit olarak tasarlanabilmektedir.

Oturma elemanlarını gruplara ayırabiliriz; dairesel oturma birimleri, oturma bankı, duvar bankları, sabit bank, mobil bank, oturma cebi, oturma yeri, ağaç altı oturma olarak gruplandırılabilir. Ek olarak; Akyol (2006) çalışmasında oturma elemanlarını arkalı, arkalıksız, kolçaklı ve kolçaksız olarak gruplandırmıştır (Şekil 2.18).

Şekil 2. 18. Oturma elemanı örnekleri (Anonim-17, 2018)

Oturma elemanları çevresel faktörlerin; rüzgâr, yağmur, güneş, gürültü gibi rahatsız edici etkileri ve araçların sıçratabilecekleri çamur ve su serpintilerinden korunacak şekilde yerleştirilmelidirler. Güneşin geliş açıları da göz önünde bulundurulmalı (Anonim, 1992; Durmuş, 2008).

Oturma elemanları konumlandırılırken, ağaçlar veya üst örtü elemanları ile mekân oluşturarak güneşin etkileri uzaklaştırılabilir. Ancak çevresinde kullanıcıları rahatsız edebilecek özelliklere sahip ağaç türlerinin; reçine akıntısı, aşırı tozlaşma, tohum ve yaprak döküntüsü gibi ağaçların bulunmamasına özen gösterilmelidir (Zülfikar, 1998). Yaya yürüyüş aksları yakınında yer alan oturma elemanları, yaya trafik akışını ve oturanları rahatsız edecek konumlara yerleştirilmemelidir.

İnsanların sosyal ilişkilerini geliştirmeye yardımcı olacak biçimde yerleştirilmelidir. Üçten fazla kişinin aynı lineer oturma elemanını paylaşması tercih edilmemektedir. İnsanların kısa süreli kullanacakları oturma birimleri veya sohbet alanı oluşturmak amacıyla yerleştirilmiş oturma birimlerin birbirine yakın olması gerekirken, insanların daha uzun süreli olarak kullanacağı ve yalnız kalmayı tercih ettiği zamanlarda kullanabileceği düşünülen oturma elemanları birbirine daha uzak olmalıdır (Feyizoğlu, 2008).

Form ve detayların basit, az parçadan yapılmış, uzun ömürlü, bakımının kolay, dış koşullara, fiziksel etkilere ve darbelere dayanıklı olması gerekmektedir. Şekil ve ölçülerde çevresiyle uyumlu olmalıdır. Oturma birimleri, insanın ergonomik yapısına uygun olacak biçimde ve yeterli ölçüde konforlu olmalıdır. Neufert (1982)'a göre, bankların rahat oturma yüksekliği yaklaşık 40-50cm'dir (Durmuş, 2008). Boyutsal nitelikleri araştıran disiplin

antropometrinin, oturma elemanlarının boyutları ve kullanıcı arasındaki uyumunun sağlanmasında kullanılacak ölçütlerde etken olmalıdır (Şekil 2.19a).

Günümüzde oturma elemanları bazı özel mekânlarda oturma elemanı görevinin dışında sadece görsel amaçlar için de yerleştirilmektedirler (Şekil 2.19b). Bu amaçlarla yerleştirilen bir oturma birimi, belki insanlar tarafından oturma birimi olarak kullanılmayacaktır, ama o mekâna estetik olarak katacağı görsel etki son derece önem taşımaktadır (Anonim, 1992; Yıldırım, 2011).

Şekil 2. 19. **a)** Oturma elemanlarına örnekler; **b)** Estetik amaçlı oturma birimi örneği (Anonim-18, 2018)

Tasarımda kullanılan malzemeler dış mekânda kalıcı ve dayanıklı olmalıdır. Dolayısıyla metal alaşımları, ahşap, beton, plastik en çok tercih edilen malzemelerdir. Kentsel oturma elemanlarında taşıyıcı konstrüksiyonun sağlamlık açısından dayanıklı malzemeden seçilmesine ek olarak, oturma kısmının ahşap, plastik gibi su emmeyen, kolay temizlenebilen ve iletkenliği düşük olan malzemelerden seçilmesi tasarımda çeşitlilik sağlamaktadır. Ayrıca oturma elemanlarında, oturulacak yerin çabuk kuruyan, kolay temizlenebilen, su emmeyen sıcak bir malzemenin (ahşap ve sert plastik malzemeler, soğuğu bir ölçüde olsa azalttıkları için) kullanılması kullanım kolaylığı sağlamaktadır (Akyol, 2006).

Oturma elemanları, görsel açıdan göze hoş görünecek şekilde, çevresi ve diğer kent mobilyaları ile uyumlu olması beklenmektedir. Ayrıca oturma elemanları, aydınlatma elemanları, çöp toplama elemanları ve çiçeklikler ile bir bütün oluşturmalıdır (Feyizoğlu, 2008) (Şekil 2.20a).

Endüstrinin gelişmesiyle çok çeşitli şekillerle ve malzemelerle üretilen oturma elemanları, kentin kimliğini belirlemede oldukça önemli donatılardandır. Bu nedenle de tasarımlarının kentin özelliklerini yansıtması, kentin dokusuyla entegreli olması çevrenin kalitesini ve estetiğini artırmaktadır. Şekil 2.20b’de Güneş (solar) enerjili oturma birimleri ile kentsel açık alanlarda farklı tasarımlarla yer almaktadırlar.

Şekil 2. 20. **a)** Bulunduğu çevre ve diğer donatılarla uyumlu tasarımlar; **b)** Solar panellerle tasarlanmış oturma birimleri (Anonim-19, 2018)

Bitki kasaları

Kent alanlarında betonlaşmanın yoğun olarak yaşanmasıyla, özellikle yaya alanlarında, dar caddelerde ve bitkilerin doğrudan toprakta yetiştirilemeyeceği durumlarda, betonun soğuk görüntüsünü kırmak ve o mekâna estetik bir değer katmak amacıyla, çeşitli biçim ve özellikte kullanılan donatılar “bitki kasaları” olarak tanımlanmaktadır (Feyizoğlu, 2008). Kentsel alanlarda yeşil dokuyu artırmak için yer alan bitki kasaları aynı zamanda, mekânları sınırlamak, farklı yapıdaki mekânları birbirinden ayırmak ve istenmeyen geçişleri sınırlandırmak amacıyla da kullanılabilir.

Kent mekânlarında bitki kasaları tekli konumlandırma ile odak noktaları oluşturulacağı gibi kendi aralarında gruplar halinde veya diğer mobilya elemanlarının birlikte kullanım şekilleriyle yerleştirilebilir.

Bitki kasaları yaya veya taşıt geçişini engellemek amacıyla yer verilmesi durumlarında, yaya-taşıtların sirkülasyonuna olumsuz müdahale edilmeyecek şekilde konumlandırılması gerekmektedir (Şekil 2.21a). Kasaların yerleştirilmesinde özellikle bitkilerin ışık, sıcaklık, güneş gibi ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalı, aşırı rüzgârlardan

etkilenmeyecek veya en az düzeyde etkilenecek şekilde konumlandırılmalıdır (Durmuş, 2008).

Durmuş (2008), kaldırımlarda bitki kasalarının konulmasından sonra en az 240cm'lik genişlik kalması gerektiğini vurgulamaktadır. Ancak yaya sirkülasyonunda yoğunluk olması durumunda yaya akışını bozmaması için kullanılmaması gerekmektedir (Şekil 2.21b).

Şekil 2. 21. **a)** Bitki kasalarının araç sirkülasyonunda kullanılması; **b)** Kaldırımlarda çiçek kasaların kullanılması (Anonim-20, 2018)

Bitki kasaları içindeki mevsimlik çiçeklerin, çalılarının yetiştirilebileceği, drenajı sağlanabileceği büyüklükte, derinlikte ve ağırlıkta olması gerekir. Bitki kasalarında derinliğin, örtü bitkileri için en az 15-30 cm, orta büyüklükteki süs bitkileri için 50-100 cm, büyük çalı formundaki bitkiler ile ağaçlar için ise minimum 100-150 cm olmasını önerilmektedir (Akyol, 2006).

Bitki kasaları, buldukları mekân ile ölçü, biçim ve malzeme açısından bütünlük sağlamalıdır (Şekil 2.22). Tasarımlarında basit görünümlü ve sağlam olmalı, aynı zamanda aşırı soğuklardan, bitkinin kök gelişiminden ve Vandalizm etkilerinden zarar görmeyecek yapıda olmalıdır.

Feyizoğlu (2008), kasalarda kullanılacak ahşap ve metal malzemenin çürüme ve paslanmada dirençsiz olduğundan dolayı, bu malzemeli kasaların içlerine dayanıklı bir malzeme ile kaplanması gerektiğini belirtmektedir. Dayanaklığı yüksek plastikten veya topraktan yapılmış bir kasa içerisinde ahşap veya metal bitki kabı içerisine yerleştirilebilir.

Şekil 2. 22. Bitki kasalarının mekânla uyumu (Anonim-2, 2018)

Beton, pişmiş toprak, asbest ve fiberglas hem dayanıklı hem de kentsel mekânlar da kullanılan diğer malzemelerle bütünlük sağlaması bakımından sıklıkla kullanılmaktadır

Bitki kasaları içinde çim, çiçek, ağaççık gibi derin kök yapımı yapmayan çeşitli bitki türleri yetiştirilebilir. Kentin doğal flora yapısına uygun tür seçimi de kimlik ve algıda bütünlük sağlamaktadır. Kasalara dikilen bitkilerin bakımları da oldukça önemli olup kentin güzel ve hoş görünmesini etkileyecektir, bakımsız bitkiler kasalarda çirkin görünümlere sebebiyet vermektedir.

Bitki kasaları kullanıldıkları mekânlar da oturma elemanları, su öğeleri, aydınlatma elemanları gibi diğer kentsel donatılar ile birlikte çeşitli kompozisyonlar dâhilinde kullanılabilir ve bu donatıların birbiriyle uyumları estetik ile çevre kalitesini artırmaktadır. Ayrıca tasarımsal olarak da bitki kasaları tek başlarına tasarlanabilecekleri gibi, otobüs durağı, bisiklet parkı, aydınlatma elemanları veya oturma gruplarıyla uyum kriterleri baz alınarak birlikte de tasarlanabilirler (Şekil 2.23a-b).

Çöp kutuları

Çöplerin yaydığı koku ve pislik, hastalıklara sebep olabilmelerinden dolayı en önemli kentsel donatılardan birisidir. Çöpler çevre sağlığı için tehlike arz etmektedir. Kentlerimiz için tehlike oluşturan çöp sorununun çözümü ise, iyi tasarlanmış kaliteli malzemeden üretilmiş, doğru yerleştirilmiş ve iyi kullanılan çöp kutularının kullanımı ile mümkündür (Feyizoğlu, 2008).

Şekil 2. 23. **a)** Oturma birimleri ile bitki kasalarının entegreli tasarımı; **b)** Aydınlatma birimi ile bitki kasalarının entegreli tasarımı (Anonim-22, 2018)

Kentsel donatı elemanlarından çöp kutularının görevi, insanların ürettiği çöplerin biriktirilmesi ve gerekli araçlarla naklinin yapılacağı zamana kadar korunmasıdır.

Apartmanların, okulların, işyerlerinin çöplerinin toplandığı büyük kapasiteli çöp kutuları için yerleştirilen konteynırların, gizli hazneli ve pedalla açılabilir olmaları tercih edilmektedir. Gizli hazneli çöp konteynırlarının yerleştirilmesinin teknik olarak mümkün olmadığı durumlarda kapaklı ve tekerlekli çöp konteynırları, söz konusu mekânda cep oluşturmak şartıyla kullanılabilir (Durmuş, 2008).

Çöp kutuları, kaldırımlarda kentsel donatı şeridi içerisinde konumlandırılmalı ve meydanlara ve yayalaştırılmış alanlara konulmaması gerekmektedir. Engelli birey geçişlerini engellemeyecek şekilde özellikle rampa geçişlerine konumlandırılmalıdırlar (Durmuş, 2008). Güvenlik ve estetik açıdan sakınca oluşturmaması için kapaklı ve tekerlekli çöp konteynırları meydanlara ve yayalaştırılmış alanlara yerleştirilmemelidir.

Çöp kutuları işlevsel nitelikli ve insanlara kolaylık sağlayan donatı elemanları oldukları için kolay erişilebilir ve fark edilebilir durumda olmalı, çevreyi kirletmemek adına çöp kutularının en çok gereksinim duyulacak noktalara özenli bir şekilde konumlanması uygundur.

Çöp kutularını tasarım özelliklerine göre üç gruba ayrılabilir; ağzı açık olan çöp kutuları, ağzı yarı açık olan çöp kutuları ve menteşe kapaklı çöp kutularıdır.

Çöp kutuları şekil, boyut ve malzeme açısından da çevreye uygun olmalıdır. Boyutsal uyumluluk, çevre ölçeğinden büyük bir çöp kutusunun çevresi ile uyumsuz bir görüntü oluşturarak rahatsızlık vermesinden dolayı önemlidir. Çöp kutuları tasarımlarında; dökme

beton, cam takviyeli beton, ağır alaşımlı çelik, alüminyum, düşük yoğunluklu polietilen plastik, ahşap, galvanize sac, armatürlü beton, emaye boyanmış çelik, polietilen kaplı çelik, galvanize tel sepet, ağır alaşımlı tel sepet, galvanize paslanmaz çelik gibi çok çeşitli malzemeler kullanılmaktadır (Şekil 2.24).

Çöp kutuları çevreye uygun olduğu gibi insan ergonomisine de uygun olmalıdır. Hem yetişkinler hem de çocuklar için çöp kutularının kapağı uygun yükseklikte olmalıdır. Ayrıca çöp kutularının ağızları büyük olmamalı ki, ev ve iş yerlerinin büyük hacimli çöp torbaları buralara atılmasın (Akyol, 2006).

Şekil 2. 24. Çeşitli malzeme ve tasarımlarda çöp kutusu örnekleri (Anonim-23, 2018)

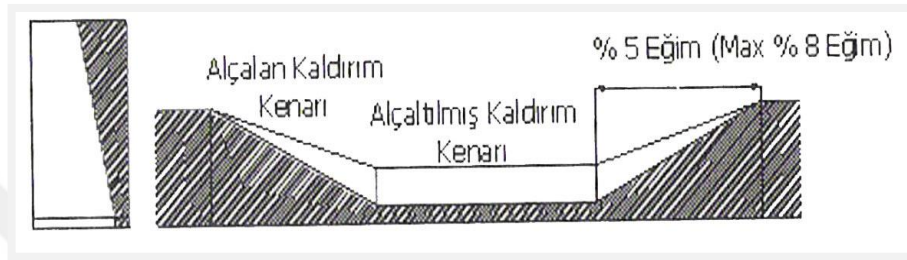
Çöp kutularının algılanabilirliğini artırabilmek için renk kullanımı önemlidir. Parlak renkler kolay fark edilebilirken, koyu ve doğal renklerin görsel olarak algılanabilirliği azdır ancak paslanmaya daha dirençlidir. Çöp kutularının renklerini uzun süre koruması, paslanma ve kötü kullanıma dirençli olması gerekmektedir (Akyol, 2006).

Basamak Rampa ve Bordürler

Basamaklar esas olarak bir seviyeden diğerine geçişleri sağlayan fonksiyona sahiptir. Basamakların yükselen düşey bölümüne riht (h), basılan yatay kısmına baskıç (b) adı verilmektedir. Basamaklar yüzde 10 dolayındaki eğimden itibaren yapılmaktadır ve rahat yürümeye imkân verecek ölçütlerde kullanılır (Çelik, 2013).

1. Az eğimli rampalar: özel bir kaymaz döşeme gerektirmezler.
2. Orta eğimli rampalar: ince basamak lataları ya da çok az eğimli basamaklar gerektirirler. Rampanın yüzeyi kaba ve kaymaz olmalıdır.
3. Dik rampalar: basamak lataları ve az eğimli basamaklar gerektirirler.

Kaldırım kenarları tekerlekli sandalye, çocuk arabası gibi özellikli kullanıcılar için cadde ve yaya yolu arasında yaya geçidi hizasında bir kaldırım rampası ile geçişler kolaylaştırılmalıdır. Bu rampalar uygun biçimde ve eğimde düzenlenmiş olmalıdırlar. Yaya kaldırım genişliğinin yeterli olduğunda yola dik olarak alçaltılmış rampalar tercih edilmelidir. Maksimum % 8 eğime bina sınırına kadar ulaşılıyorsa, yine yola dik olarak kaldırım derinliğinin sonuna yani bina sınırına kadar alçaltılmış; kaldırım uzatılabilir. Her durumda bordür taşının yaya geçitleriyle birleştiği yerlerde yol yüzeyi ve bordür taşı arasında dikey yükselti olmaması gerekir (Durmuş, 2008) (Şekil 2.25).

Şekil 2. 25. Yola paralel alçaltılmış kaldırım kenarı (Durmuş, 2008; S:97)

Bordürler; Genellikle drenaj kontrolü, araçların istenmeyen yerlere girişini engellemek, daha fazla vurgulayıcı bir bitiş sağlamak ve yol kenarı stabilitesini sağlamak amacıyla tasarlanan konstrüksiyonel elemanlardır. Bordürlerde en fazla kullanılan beton ve taş malzemedir (Çelik, 2013).

Sanatsal objeler

Booth (1990)' nın tanımına göre; Heykel, taş, tunç, kil, demir, alçı, ahşap, fildişi gibi malzemelerden yontularak, kalıba dökülerek veya yoğrulup pişirilmesiyle meydana getirilen üç boyutlu sanat eseri, yontu veya plastik obje olarak tanımlanmaktadır (Feyizoğlu, 2008).

Sanatsal objeler, doğayla ilişkiyi sağlayan, çevreyi, insanı, insanın bakış açısını, duygu ve düşüncelerini değiştiren bir işlevi yerine getirmektedir (Çelik, 2013). Ayrıca bu iletişimsel işlevinin yanında insanların duygu ve hayal gücünü besleyici, eğitici, bilgilendirici özelliklerde barındırmaktadır (Şekil 2.26).

Güzel sanatların en eski ve evrensel dalı olan objeler, açık ve yeşil alanlarda mimarinin dışında soliter olarak da kent mekânlarında vurgulayıcı, görsel ve anlamsal etiklere sahip estetik amaçlarla yer alan önemli sanat çalışmalarıdır.

Şekil 2. 26. Kentsel alanda sanatsal obje örnekleri (Anonim-24, 2018)

Sanatsal objeler, peyzajın görsel değerini arttıran, renk, form, biçim ve ölçü özellikleriyle tasarımı daha etkili ve algılanabilir kılan elemanlardır. Anlatım özelliklerinin yanı sıra, zevk verici ve estetik değerlere sahip olup peyzaj düzenlemeleri içerisinde özellikle meydanlara, park ve bahçelere, mimari yapılara, plastik, doku, renk ve ölçü gibi özellikleriyle anlam kazandıran önemli donatılardır (Uzun, 1997; Çelik, 2013).

Yaya akşlarında, alışveriş merkezlerinde, park ve meydanlarda tekli veya su ögesi ile bütüncül olarak konumlandırılmaktadır. Çevrenin ölçü ve biçim özellikleriyle aynı dili paylaşması beklenirken konumlandığı mekâna dinamizm ve enerji getirmektedir. Plastik sanat objeleri bir odak noktası oluşturmak, ilgi çekmek, insanlara bir mesaj vermek gibi amaçlarla kentsel alanlarda konumlandırılırlar. İnsanlar tarafından bu algının doğru bir şekilde geçmesi için objelerin doğru konumlandırılma yapılması büyük önem arz eder.

Bir plastik objenin konumlandırılmasında, obje ile fon arasındaki ilişki önem taşımaktadır. Plastik objenin ayrıntılarının önemli olduğu ve özellikle gösterilmek istendiği durumlarda, obje düz fon üzerine, ışıklandırılarak yerleştirilebilir. Ayrıca objeyi vurgulamak amacıyla bitkisel elemanlardan da yararlanılabilir.

Ağaç altı ızgara ve koruyucular

Kentlerde toprak yüzeyi, beton, asfalt, taş ve benzeri malzeme ile kaplanmıştır ve toprak yüzeyi, sürekli olarak insanların ve araçların baskısı altında sıkışmaktadır. Toprak yüzeyinin örtülü olmasından dolayı bitkilerin, kök solunumu ve su alımı zorlaşmakta olup yağmur sularını alamamakta ve yaprak döküntülerinin doğal gübre olmasını engellemektedir. Tüm bu etkenlerle kısa sürede ağaçlarda gelişim bozuklukları ve büyüme tikanıklıkları şeklinde kendini göstermektedir. Bu durumdaki ağaçlar için en iyi önlem, kök

civarındaki geçirgen olmayan tabakanın kaldırılması ve böylece köklerin hava ve sudan faydalanmasıdır (Anonim, 1992; Akyol, 2006). Geçirgen olmayan döşeme tabakasını kaldırılması yöntemiyle yaya sirkülasyonunun güvenliği ve ağacın toprak yüzeyinin zarar görmemesi için sert zeminde ki ağaçların etrafına ağaç ızgaraları kullanılabilir (Şekil 2.27a).

Bu ızgaralar sayesinde ağaçlar su ve hava ihtiyaçlarını, yeterli olarak karşılayabilmektedirler. Ağaç gövdesinin etrafında yeterli boşluk kaldığı için, gövdenin yeterli gelişmeyi yapabilmektedir. Ayrıca yeni dikilen ağaçların gövdelerini insan, hayvan ve araçların verebilecekleri zararlardan korumak için galvaniz veya üstü plastik kaplı kafes tel ağacın gövdesini koruyucu özellik göstermektedir (Feyizoğlu, 2008) (Şekil 2.27b).

Şekil 2. 27. a) Ağaç altı ızgaralarına tasarım örnekleri; b) Ağaç çevresinde kullanılan koruyuculara örnekler (Anonim-25, 2018)

Ağaç ızgaraları üst kotu, bulunduğu zemin üst kotu ile aynı seviyede ve üzerinde yürünmesine olanak sağlayacak nitelikte olması önerilmektedir. Kök yayılma alanı üzerinde korunması gereken toprak yüzeyi yaklaşık olarak 4 m² boyutlarında olması yeterli görülmektedir. Ağaç ızgaraları da 90 cm ile 180 cm arasında değişmektedir.

Donatıların, zemin kaplaması ile uyumlu ve ağacın gelişimine olanak verecek aralıklarda ızgaraların yer alması ve aynı zamanda hem sağlam hem de estetik olmalarına dikkat edilmelidir. Ağaç ızgaraları çeşitli geometrik şekillerde ve formlarda nitelikli ızgaralar tasarlanabilir. (Şekil 2.28a).

Estetiksel değerinin yüksek olduğu ağaç ızgaraları kentin dokusuyla uyumlu şekillerde ve renklerde tasarlanması görselliği artıracaktır. Tasarımlarında diğer kent donatılarından, bisiklet park elemanları veya oturma birimleriyle birlikte yer alan tasarım modellerinde artmaktadır (Şekil 2.28b).

Şekil 2. 28. a) Zemin kaplamalarıyla uyumlu ızgara tasarımları; b) Oturma birimleri ile entegreli ağaç ızgaraları (Anonim-26, 2018)

Bakım ve temizlik durumlarında kolayca kaldırılabilmesi için, ızgaralar normal olarak iki veya daha çok parçadan meydana gelecek şekilde üretilmelidirler.

Standart malzeme olarak dökme demir veya beton kullanılmaktadır. Izgara sisteminin kullanılmadığı durumlarda ağacın çevresi tuğla, parke taşı veya büyük çakıl taşları ile çevrelenmesi görülmektedir ancak bu durum kentlerin kalite ve estetiğini yıpratmaktadır.

Bisiklet park elemanları

Bisikletler yollara veya kaldırımlara bırakılmakta, dolayısıyla hem karmaşa yaratmakta hem de yaya ve araç trafiğini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu soruna çözüm olarak bisiklet kullanıcılarının bisikletlerini kolayca park etmeleri için tasarlanmış donatı elemanlara “bisiklet park elemanları” olarak adlandırılır.

Bisiklet park elemanları; bisikletlerin birbirine zarar vermeden, yere dik veya meyilli durmasını sağlayan ekipmanlardan oluşur. İyi organize edilmiş bisiklet park elemanları, kamu ve özel mekânları düzenlerler, bisiklet hırsızlıklarını önlerler ve bisiklet kullanımını teşvik etmektedir (Çelik, 2013).

Bisiklet park yerleri; bir duvar boyunca yerleştirileceklerse çizgisel olarak sıralanmaları, çiçeklik, ağaç çevresi veya benzeri bir alana yerleştirileceklerse de ışınsal olarak sıralanmaları önerilmektedir (Zülfikar, 1998) (Şekil 2.29a).

Bisiklet park yerlerinin kaldırımlara yapılması durumunda; bisikletler park edildikten sonra kaldırımın en dar yeri 180 cm olması uygun görülmektedir. Ancak yaya yoğunluğu olan bir alan ise kullanımı tercih edilmemelidir. Meydanlarda veya yayalaştırılmış

alanlardaki bisiklet parkları; o bölgedeki herhangi bir anıt, heykel, özellikli bir manzara, vb. nesnelere olumsuz etkilemeyecek noktalarda konumlandırılmaları uygundur (Durmuş, 2008). Kentsel donatı şeridindeki herhangi bir kent mobilyasının işlevini ve yaya sirkülasyonunu engellenmemeli. Kullanıcılarının kolaylıkla görebilecekleri bina yakın çevrelerine yerleştirilmelidirler (Şekil 2.29b).

Bisiklet park elemanları tasarlanırken; mekânlara ve amaca uygun olmalı, görsel ve fiziksel açıdan, alan hem boş hem de dolu iken iyi bir görüntü oluşturmalıdır.

Şekil 2. 29. a) Işınsal ve Çizgisel formda yerleştirilen park elemanları; b) Bisiklet park elemanlarının konumlarına örnekler (Anonim-27, 2018)

Çok farklı tip ve modelde tasarımları mevcut olan bu donatılar, yapımında genellikle metal, beton gibi malzeme barındırmakta ve çevresine uygun farklı renklerde kullanılarak estetik görüntü oluşturmaktadır (Şekil 2.30a).

Bisiklet park donatıları kent alanlarında oturma birimleriyle birlikte tasarlanan donatılar, işlevsellik ve estetik unsurlarda görsel kalitesi iyi olabilmektedir. Konumlandırma ve tasarımda karmaşıklığa neden olmayan çizgiler sade bir tasarımla kentlerde kullanım kolaylığı sağlayabilmektedir (Şekil 2.30b).

Üst örtü elemanları

Kentsel alanlarda; yaya bölgelerinde, parklarda ve rekreasyon alanlarında oturma ve dinlenme düzenlemelerinde güneş ve rüzgâr etkisini azaltmak üzere kullanılan elemanlardır. Genellikle “pergola” adıyla anılmaktadırlar (Hacıhasanoğlu, 1991; Ghorab, 2015).

Şekil 2. 30. **a)** Farklı bisiklet park elemanları tasarımları; **b)** Oturma birimiyle entegreli park elemanları (Anonim-28, 2018)

Üst örtü öğeleri binaların bitişğinde giriş ve dolaşım saçakları gibi kullanılacakları gibi, binalardan uzakta kentsel alanlarda ayrı bir mekân oluşturacak şekilde de kullanılabilirler (Şekil 2.31a). Ayrıca tarihi binalarda kullanılacak tenteler cephelerdeki doğramaların iç kısmına yerleştirilmeli ve dışarı taşmamalı önerilmektedir. (Hacıhasanoğlu, 1991; Durmuş, 2008) (Şekil 2.31b).

Kullanıldığı alanlarda gölge ve gölge deseni vererek dikkat çekmek, dış mekânın kolay algılanmasında yükseklik sınırı oluşturma gibi amaçlarla da kullanımları vardır.

Tek ya da modüler olarak, konsol, yapı saçak, çadır ve asma çelik yapılar olarak tasarlanabilirler. Pergolanın tipine göre çatılar üzerine bez, branda, bambu, kamış ve hasır örtüler ile PVC ürünü yapay çatı örtüleri döşenebilir (Şekil 2.32a). Üst örtü elemanları; pergolalar, tenteler, şemsiyeler vb. yapısal donatılar olabileceği gibi bitkisel öğelerle de üst örtü oluşturabilir (Şekil 2.32b). Pergolalarda kullanılan sarılıcı bitkiler, pergolanın estetik özelliğini kuvvetlendirici bir etki yapmalarının yanı sıra, kullanıcılar için konforlu bir ortam sağlarlar (Yücel, 2006; Ghorab, 2015).

2.5. Kentsel Donatı Elemanlarının Estetik Değerlendirme İlkeleri

Kentsel donatı elemanlarının kent kimliğinde belirleyici bir unsur olması, kentlere kimlik yükleme veya var olan kimlikleri yaşatmaları bağlamında kentlerin vazgeçilmez yapıtaşları arasında bağlantı kuran önemli öğelerdir. Günümüzün getirdiği yaşam koşulları nedeniyle ev dışı faaliyetlerin artmasıyla dış ortamda daha çok vakit geçirilmektedir. Ev

konforunu kentsel alanlara aktarmada önemli rol oynayan kent donatılarında, işlevsel ve görsel değerler oldukça önemlidir.

Kentsel alanların yerleşim, ticaret, eğitim, sağlık, iş ve sanayi alanlarının bütününde konforlu ve rahat yaşama olanak sağlayan donatı elemanları, kullanıcıları ile sürekli birlik ve iletişim halindedir. Kentsel estetik yaratan donatı elemanları, kullanıcılarının üzerinde başta psikolojik olmak üzere insan yaşamını etkileyici birçok özellikleri vardır.

Şekil 2. 31. a) Dikkat çeken üst örtü elemanına örnek; b) Tarihi yapıda tente kullanımı (Anonim-29, 2018)

Şekil 2. 32 a) Bitkilerle oluşturulan üst örtü elemanları; b) Çeşitli yapay malzemeden üst örtü tasarımları (Anonim-30, 2018)

Tarih boyunca insanlar yapılarada olduğu kadar yarattıkları fiziksel çevrelerde de estetik nitelik aramışlar ve bu kaygı ile çevrelerini düzene sokma arayışında olmuşlardır. Gerek tek yapıların gerekse yapı ve açık yeşil alanların bir araya gelerek oluşturdukları çevrenin yalnızca insanın biyolojik gereksinmelerini karşılayan işlevsellik değil, aynı

zamanda psikolojik, entelektüel gereksinmelerini de karşılayan estetik nitelikler de taşıması gerekmektedir (Erdoğan, 2006). Toplumsal yaşama olumlu katkılarda bulunan donatı kullanıcılarının ihtiyaçlarına göre, sosyal, kültürel, psikolojik, ekonomik, antropometrik, ergonomik ve demografik unsurlar da donatı elemanlarını şekillendirmelidir.

Kentsel donatılar, kentsel konfor ve kentsel estetik yaratan elemanlar olarak, kente çağdaş ve estetik bir görünüm kazandırmayı hedeflemektedir. Estetik değerlere sahip ürünler kentlerin kalitesini ve yaşam biçimlerini olumlu yönde artırmaktadır.

Suher ve ark. (1996)'a göre, çevre kimliği oluşumunda etkili olan simgesel özellikler, psikolojik etkiler, malzeme, doku ve renk öğeleri, donatılar, tanıtıcı öğeler, doğal dengeler ve buna benzer psikolojik ve biyolojik açıdan insana huzur ve mutluluk veren birçok eleman ve özellikler mekânların kalitesini artırmaktadırlar (Aksu, 2012).

Estetik algı her kişinin kendi yaşamsal öngörülerine göre değişmekle birlikte kültür ortaklığıyla kent kimliğinin bir parçası olan yapay elemanların şekillenmesinde rol oynamaktadır (Özer ve ark., 2010).

Kentlere kimlik kazandıran donatı elemanlarının, kent dokusunda hatalı seçimi ve kullanımı kargaşaya neden olmakta ve görsel kirlilik oluşturmaktadır. Bu nedenle donatı elemanlarının seçimi ve kullanımında kent kalitesinin yükseltilmesi ve modern kent görünümünü yaratılması hedeflenmelidir (Şişman ve Yetim, 2004).

Kentsel bütüne bakıldığında gözlenen nesnenin tüm öğeleri arasında algılanan uyum onun güzelliğini yansıtmakta; bütünün estetik olması parçaların birbirleri ile olan ilişkilerinin de iyi çözümlenmiş olmasına bağlıdır. Kentsel bir çevre ne kadar düzenli ise estetik değeri de o kadar fazladır; çünkü bir bütünlük içermektedir (Erdoğan, 2006).

Donatı elemanları için gerekli bir takım tasarım ilkeleri vardır. Bunlar doğru ve uygun olarak kullanıldığında kent konforunu ve yaşam kalitesini artırıcı tasarımlar ortaya çıkmaktadır. Bu tasarım sürecinde oluşturulan donatı elemanları kentlerin kimliğini, mimarî yapı ile uyumunu ve imgesel özelliklerini bünyesinde bulunduracaktır (Sakal, 2007; Ghorab, 2015).

Aksu (1998)'a göre, Kent mobilyaları tasarımında farklılık oluşturabilecek ve kullanıcıların beğeni düzeyini etkileyebilecek ilkeler şu şekilde sıralanabilir; Renk uyumu, ölçü/oran dengesi, işlevsel uygunluk, malzeme uyumu, bakımlı/temiz olma, modern olma, farklı olma, etkileyici olma, ilginç olma, gösterişli olma, tarihi nitelikte olması ve tarihe atıf yapılması, farklı olma, etkileyici olma, ilginç olma, gösterişli olma, orijinal/özgün olma,

konumunun iyi olması, çevre ile uyumlu olma, çevre ile karşıt olma, anlamsal ve anıtsal olma, simgesel olma, görsel zenginlik oluşturma olarak belirlenmiştir (Ghorab, 2015).

Bu çalışma kapsamında kentsel donatı elemanlarının estetik değerlendirme için kullanılacak tasarım ilkeleri; Ölçü-oran dengesi, işlevsellik, özgün olma, uyum, bakım ve algılanabilirlik kavramları olarak 6 parametrede değerlendirmeye alınmıştır.

2.5.1. Ölçü/oran dengesi

Ölçü; Bir nesnenin bir başkasına göre karşılaştırılıp büyüklüğünün algılanmasıdır. Bir tasarımdaki çeşitli elemanların, göreceli boyut ve ölçeklerine göre kendi aralarında ve parçalarla bütün arasında bulunanlar ise oranlardır.

Görsel sanatlarda sıklıkla kullanılan ölçü ve oran kavramı, tasarımda önemli olan ölçülerin amaca uygun olarak uyumlu, dengeli ve estetik düzeni hedeflenmektedir.

Ölçü insan, yapı, çevre ve bitki örtüsü ile birlikte olduğu zaman bir ifade kazanır. Ölçü insan ve mekân arasında kendi içinde ölçülü olabilme kavramını da içerir (Şişman ve Gültürk, 2017). Mekânda ölçü birimi insandır, insan ölçüsü tasarıma temel teşkil eder. Yapısal ve bitkisel elemanlar bakımından insan ölçüsüne göre, şekillendirilmiş bir dış mekân işlevini yerine getirebilir (Korkut ve ark., 2010). İnsanlar genellikle her nesneyi kendine göre ölçülendirmesinden dolayı kendi değerinin ve ölçü bilincinin dışına taşan oranlar, insanda rahatsızlık hissi oluşur.

İnsan psikolojisi boyut zıtlıklarına büyük bir yatkınlık ve uyumluluk gösterir. Bir düzenlemede bütünlük, ayrıcalık, etkili-etkisiz, uyumluluk-uyumsuzluk, derinlik olarak önde-arkada gibi psikolojik etkileri boyut zıtlıklarıyla elde edilir. Nesnelerin çoğu yaklaşık aynı ölçüde ve biri oldukça büyük ise bu nesne algıda dikkat çekerek görsel olarak önem kazanır. Boyut, tek başına, bir nesnenin anlamını değiştirebilir. Abartılı büyüklük dikkati ve algıyı çeker ve de bir gizem oluşturmaktadır. Nesneler farklı boyutlarda kullanıldığında farklı etkiler elde edilir, böylelikle ölçü bir tasar unsuru olarak önemli bir rol oynamaktadır (Anonim, 2015). Günlük sıradan nesnelerin devasa büyüklükleri ile heykelleri iki kez görmemizi ve algılamamızı sağlar. Ölçek, benzetmeler, dönüşümler, geniş bir malzeme yelpazesi ve elbette, bildiğimiz sıradan nesnelerin kullanımına yepyeni bir bakış açısı kazandırın ve insanların fark etmeyeceği ayrıntılarını aydınlatmaktadır (Şekil 2.33).

Şekil 2. 33. Dropped cone, 2001, Germany- Clothespin, 1976, Philadelphia- Matches, 1992, Spain- Balancing tools, 1984, Germany (Anonim-31, 2018)

Ölçü ve oran tasarımında uzaklık-yakınlık ilişkisi; küçük ölçekli nesnelere, görsel algıda uzaklık etkisi oluştururken büyük ölçeklerde yakınlığı ifade eder. Renk/Ton Derecesi ile İlişkisi; tasarımda renk ve ton derecesi boyut algısını etkiler. Ölçülerin zıtlık ile ilişkisi; vurgulama, canlılık katma veya denge oluşturma için ölçülerle zıtlık yakalanabilir. Uygunluk ilişkisi ise; Nesnelerin ölçülerinin birbirine uygun olması durumu: İki ya da üç boyutlu cisimler arasında yakın benzerlikler varsa ölçü uygunluğu söz konusudur.

2.5.2. İşlevsellik

İşlevsellik, bir diğer anlamıyla fonksiyon; işe yararlılık, kullanılabilirlik ya da amaca elverişlilik anlamına gelmektedir. Önlü (2010)'ye göre işlev, en basit tanımı ile ortaya konan ürünün bir amaca hizmet etmesidir. Diğer bir tanımla, referans ettiği şeyin sonucudur. İyi bir tasarım estetik tasarım ve işlevselliğin başarılı birlikteliğinin sonucudur. Bu da yaratıcılığın hem estetik hem de işlevsel açıdan iş başında olduğu anlamına gelir (Ghorab, 2015).

Ertaş (2007), tasarımların işlevsel ve estetik ölçütlerin birleşimiyle ortaya çıktığını belirtmektedir. Tasarımda bir sistem vardır ve bu söz konusu sistem içinde bileşenlerin neler olduğu, sistemin yapısının nasıl oluşturulduğu, sistemin nasıl ayakta tutulduğu, işlevlerin neler olduğu önemlidir. Tasarımda ilk düşünülecek unsur onun ne için kullanılacağıdır, işlevinin ne olacağıdır (Ghorab, 2015). Yağmurlu hava koşullarında kullanılmayan oturma birimlerinin tasarlanan sistem sayesinde yağmurdan etkilenmeyen kuru kısmın, çevrilme mekanizmasıyla kullanılması sağlanarak fonksiyonelliği artırılmış (Şekil 2.34a). Ve bir

diğer tasarım ise kullanıcının talebiyle masa ve oturma olarak değişim işlevselliğinde tasarlanmış oturma birimi örneği Şekil 2.34b’de görölmektedir.

Şekil 2. 34. a) yağmurlu hava koşullarına işlevsel tasarım; b) Özgün ve farklı işlevsel özelliklere sahip oturma birimi (Anonim-32, 2018)

Canlı ve cansız objeler bir arada kullanıldığından her birinin fonksiyonu ayrı ayrı düşünölmelidir. Bir cansız yapı elemanı tasarımının fonksiyonel olabilmesi için bazı teknik ilkeler, ölçüler ve formlar dikkate alınmalıdır. İşlevsel olarak tesis edilen yapı elemanlarındaki monotonluğu kırmak için estetik bir değer katmak önemlidir. Örneğin işlevsel olarak ve teknik bilgilerle oluşturulan bir pergola tasarımı estetik katmak amacıyla kolonlarına ve kirişlerine özgün profiller, farklı doku ve renklerde bezemeler ile işlevsel ve estetik görünüm kazanırlar.

Kaliteli, kimlikli, insanlara keyif veren mekânlara sahip olmak, işlevsel, estetik ve ekonomik olarak üretilmiş, amacına uygun yerde ve sayıda kullanılmış kentsel donatıların o mekâna yerleştirilmesi ile mümkündür (Yıldırım, 2011; Ghorab, 2015). Kentsel donatıların fonksiyonel olmasında en önemlisi insan ergonomisine uygun olmasıdır. Estetik ve özgün bir donatı elemanı ergonomik ve fonksiyonel değilse amacına hizmet edemediğinden mekânda kullanılması uygun olmamaktadır.

2.5.3. Uyum

Türk Dil Kurumu’u uyum kelimesini şu şekilde açıklamaktadır; “Bir bütöünün parçaları arasında bulunan uygunluk, ahenk” (TDK, 2018).

Bu başlık altında renk uyumu, çevre uyumu ve malzeme uyumu incelenmiştir.

Çevreye uygunluk, tasarımda yer alan canlı-cansız nesnelerin ortak ya da benzer özelliklerinin bulunmasıyla sağlanır. Bunlar arasındaki uygunluk, onların biçimleri, ölçüleri,

renkleri ve dokuları bunlardan biri veya birkaçı bakımından olabilir. Ayrıca cisimlerin yönleri ve bunların aralıkları da uygunluk sağlayabilir (Korkut ve ark., 2010) (Şekil 2.35).

Şekil 2. 35. Çevreyle uyumlu donatı elemanların bütünlüğü (Anonim-33, 2018)

Renk, tasarım ilkeleri arasında en etkili tasarım elemanıdır. Farklı renklerin insanlar üzerinde değişik psikolojik ve görsel etkileri bulunmaktadır. Oluşturulan renk düzenleri, hem kullanıcılar hem de mekânların kullanımı üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. Örneğin, insanlar üzerinde; sıcak renkler heyecana ve uyarıya sebep olurken, soğuk renkler daha rahatlatıcı ve dinlendirici etkileri olmaktadır (Korkut ve ark., 2010; Altınçekiç, 2000; Aksu, 2012). Mekânlar üzerinde ise; Sıcak renkler mekânı daraltırken veya bir nesneyi daha yakın gösterirken, soğuk renkler mekânı daha geniş gösterir ve bir nesneye de daha uzakta hissi verir. Renk algılarında kuvvetli renkler zayıfları arka plana itmektir (Ghorab, 2015).

Mekânların özelliğini belirleyen ve algılanmasını sağlayan renk, kentsel alanların düzenlenmesinde kullanılan malzeme, tasarım ve donatı elemanlarını vurgulayarak kentsel alanlara ayrı bir derinlik ve boyut katmaktadır (Şişman ve Gültürk, 2017) (Şekil 2.36).

Malzeme, tasarımı etkileyen en önemli ölçütler arasında yer almaktadır. Elde edilecek ürünün istenilen biçimde üretilmesinde, istenilen niteliklere sahip olmasında ve ürün tasarımının istenen noktaya varmasında malzemenin rolü büyüktür. Tasarımda malzeme seçiminde ürünün işlevinin yanı sıra tasarlanan üründe yaratılmak istenen görsel etkinin dikkate alınması gerekir. Malzeme çeşitliliği, farklı biçimler yaratabilmekte, ürünlerin görsel kalitesini arttırmakta ve tasarımı zenginleştirmektedir (Ertaş ve Bayazıt, 2004; Aksu, 2012; Ghorab, 2015).

Şekil 2. 36. Renkli bank tasarımların mekânla uyumu, Tokyo (Anonim-34, 2018)

Kent donatılarının da seçilen malzemeler yarattığı psikolojik etkiler bakımından insanlar üzerinde etkili olabilmektedir. Beton oturma birimi, aynı ölçülerdeki ahşap olanla karşılaştırıldığında, kütleli ve ağır bir görüntü vermektedir (Ghorab, 2015). Doğal malzemelerden; ahşap, huzur ve dinlenme hissi verirken, seramik yaratıcılık ve hayal gücünü canlandırır, Yapay malzemelerden plastik ise, bulunduğu ortama modernlik katmaktadır (Aksu, 2012) (Şekil 2.37).

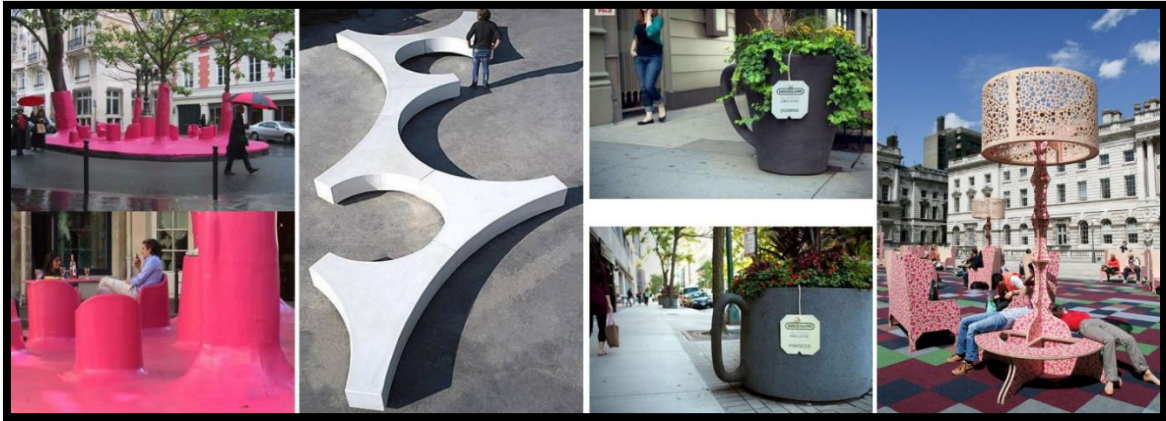
Şekil 2. 37. Metal, ahşap, plastik, beton malzemelerden tasarlanmış oturma birimleri (Anonim-35, 2018)

2.5.4. Özgün olma

Kentsel donatı elemanlarında, üretime geçilmeden önce üretilen ilk örnek ürün (prototip) ve standartlaştırma uygulaması (standardizasyon) yerine kullanılacakları mekanların özellik ve işlevleri dikkate alınarak özgün tasarımlar yapılmalıdır (Akyol, 2006).

Tasarımlarda modern zaman kültürün formlarını ve malzemelerini, tarihi dokunun geçmişin izlerini taşıyan formlar, malzemeler ve kültürel değerler ile entegreli olarak yeniden yorumlanarak yepyeni kendine özgü tasarımların oluşturulması beklenmektedir.

Tasarımcının özgün çizgilerini taşıyan, sanatsal bir üretimin toplumun eğitilmesi ve bilinçlendirmesinde etkili olmasından yola çıkılarak, kentsel donatı elemanlarının tasarımında özgünlük ve sanatsal niteliklerin artırılması kentlerin kimliği ve estetiği bağlamında oldukça önemlidir (Şekil 2.38).

Şekil 2. 38. Özgün formlarla tasarlanmış donatı elemanları (Anonim-36, 2018)

Toplumların birbirinden etkilenmesiyle donatı elemanlarının tasarımı ve kitlesel üretimi benzer olmasının yanı sıra, farklı ülkelerde pazarlanması farklı kentlerde benzer görüntüler oluşmasına neden olmaktadır. Her kentin kendine özgü doğal, tarihi ve kültürel yapısını yansıtan düzenlemeler yapılarak kentlere kimlik kazandırılmalı veya kent kimlikleri yaşatılmalıdır (Şişman ve Yetim, 2004). Özgün formda tasarlanmış otobüs durakları Şekil 2.39a' de gösterilmiştir. Yine özgün ve farklı tasarımlara sahip bisiklet park tasarımı Şekil 2.39b'de yer verilmiştir.

2.5.5. Bakım

Kamu mekânlarının düzen çalışmalarının amacı, insanlara daha düzenli, emniyetli, sağlıklı yaşam çevreleri sunmak, toplumsal yaşama ve sosyal ilişkilere katkıda bulunarak refah düzeyini arttırmaktır (Şekil 2.40). Kentsel donatı elemanlarının da temiz ve düzenli çevre için elemanların, ömürleri yapıldıkları malzemelerin ömürlerine bağlı olduğu gibi kullanıldıkları alan, kullanım süresi, kullanım koşulları, maruz kaldığı iklim şartları ve periyodik olarak gerçekleştirilmiş bakımlarına da bağlıdır.

Şekil 2. 39. **a)** Özgün formda otobüs durakları; **b)** farklı bisiklet park yeri (Anonim-37, 2018)

Kent mobilyalarının bakımının hangi periyotlarla yapılacağı, bu bakımlarda nelerin kontrol edileceği, nelerin yenileneceği planlanmalıdır. Kontrol sonucu tespit edilen eksiklik ve hasarlar onarılmalıdır. Ayrıca, planlanan yenilemeler herhangi bir hasar olup olmadığı göz önüne alınmaksızın yapılmalıdır. Uygulanacak bu sistem, kent mobilyalarının ömrünü uzatacak ve kullanıcılara sürekli bakımlı ve kusursuz bir çevre sağlayacaktır (Yıldırım, 2004).

Bakım periyotları, kent mobilyasının malzemesine, kullanım sıklığına, kullanıldığı yere, maruz kaldığı iklim koşullarına göre belirlenmelidir. Bakımlarda kent mobilyasının görsel durumu, işlevini gerektiği gibi yerine getirip getirmediği, insan sağlığına ve konfor koşullarına uygunluğu kontrol edilmelidir (Yıldırım, 2004).

Kent donatılarının bakımlı olması görsel algıyı etkileyen önemli unsurlardandır. Hem kullanımı teşvik etme hem de vandalistik eylemleri engellemede etkili olmaktadır. Bakımsız, pis ve eski görünümlü donatı elemanları görsel kirlilik oluşturmakta ve vandalistik eylemleri teşvik edici bir özellik göstermektedir. Bu nedenle kentsel donatı elemanları belli aralıklarla bakım çalışmaları yapılarak, estetik ve işlevsel görünüme sahip olmaktadır (Şişman ve Gültürk, 2017).

2.5.6. Algılanabilirlik

İnsanlar çevresini ve yaşadığı mekânı duygularıyla ve duyularıyla algılar, kavrar ve değerlendirir. Çevreden bilgiler alma yoluyla kendiliğinden olan bir olaydır ve bu bilgileri bize uygun ve doğru hareket etmemize yardım edecek biçimde yorumlayıp değerlendiren algıdır (Şekil 2.41a).

Şekil 2. 40. Malgrat de mar, Barselona’ da bakımlı bir sahil belediyesi (Anonim-38, 2018)

Görsel algılamada beğeni faktörü önemlidir. Elemanların birer tasarım ürünü olmaları insanlar tarafından beğenilmelerine, daha bilinçli kullanılmalarına ve korunmalarına yardımcı olmaktadır. Donatı elemanlarının görsel algıyı kolaylaştıracak özelliklerde tasarlanması önemlidir. Kullanıcılara, donatı elemanlarıyla biçim, renk, doku, malzeme vb. öğeler ile işaretler gönderilmekte olup, bu işaretlerin anlaşılabilir olması algıyı kolaylaştırmaktadır (Şişman ve Gültürk, 2017) (Şekil 2.41b).

Genellikle, önceden hakkında bilgimiz olan bir şeyi algılamamız daha kolaydır. Tanıdığımız şeyleri görür, gerisini dikkate almaz. Başka bir deyişle gözlemlediklerimizi yeniden yaratırken, anlayabileceğimiz ve bize yakın gelen öğelere yöneliriz. Algılanan her konu yeni görme biçimlerini ortaya koyabilir; ilginç bir görsel deneyime neden olan koşullara, ilkelere ve öğelere sahip bir form onun daha kolay algılanmasına yol açar (Aksu, 1998).

Her şeyden önce bir donatı elemanının kullanıcıları tarafından anlaşılabilmesi, ne olduğunun tanımlanması gerekir. Kullanıcıların beğenisi ve kullanım kolaylığı gibi etkenler dikkate alınmadan yapılan ve farklı form anlayışı içeren tasarımlar bazen algılanamayabilir. Bu durum kullanıcılar üzerinde olumsuz etkiler oluşturabilir. Ancak algılama kavramı; özgün tasarımlar oluşturmada kısıtlayıcı olmayıp, hayal gücünü zenginleştiren, kullanıcıların beğeni düzeylerini geliştiren, çeşitlendiren bir kavram olarak ele alınmalı ve değerlendirilmelidir (Aksu, 2012).

Şekil 2. 41. a) Yaya ve taşıt trafiğinin ayrılmasında algılanabilirlik; b) Oturma biriminin yer döşemesi görünümünde tasarımı (Anonim-39, 2018)

Aksu (1998), yeni ve farklı bir işlev için üretilen bir kent mobilyasının algılanabilmesi de oldukça güç olduğunu belirtmektedir. Farklı bir işleve hizmet için üretilen bir kentsel donatı, kent mekânlarında kullanılması insanların bu mobilyayı anlayabilmeleri ve amacının ne olduğunu tanımlayabilmeleri oldukça güç olacaktır (Şekil 2.42). Ayrıca algılamanın sağlanabilmesi için ölçü birliğinin sağlanması gerekmektedir. Bir nesnenin algılanamayacak kadar küçük olamayacağı gibi, kavranamayacak kadar da büyük olmamalıdır.

Şekil 2. 42. Kentsel alanda kısa süreli dinlenme birimleri (Anonim-40, 2018)

2.6. Kentsel Donatılarla İlgili Yasal Düzenlemeler

Kentsel donatı elemanları ile ilgili iki adet yasal düzenleme söz konusudur. Bu yasal düzenlemelerden birisi Kültür ve Turizm Bakanlığında; “koruma amaçlı imar planları ve çevre düzenleme projelerinin hazırlanması, gösterimi, uygulaması, denetimi, müelliflerine

ilişkin usul ve esaslara ait yönetmelikte değişiklik yapılmasına dair yönetmelik” ve yerel yönetimler bünyesinde meclis kararı ile oluşturulan “kent estetik kurulları” yönetmeliğidir.

26.7.2005 tarihli ve 25887 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Koruma amaçlı imar planları ve çevre düzenleme projelerinin hazırlanması, gösterimi, uygulaması, denetimi, müelliflerine ilişkin usul ve esaslara ait yönetmeliğin” hükümleri; doğal sit alanları hariç sit alanları ve bunların etkileşimi geçiş sahalarında yapılacak koruma amaçlı imar planı, çevre düzenleme projelerini kapsamaktadır. Ayrıca bunların değişikliklerinin hazırlanma, uygulama ve denetim sürecinde uyulacak teknik ve yönetsel esasları ve müelliflerinin görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esaslarını içermektedir.

Söz konusu yönetmelik kapsamında Bakanlıkça hazırlanacak çevre düzenleme projelerinde aşağıda belirtilen meslek gruplarından oluşacak proje ekibinin yürütücüsü, asgari beş yıllık tecrübeye sahip Mimar veya Peyzaj Mimarı olduğu olması gerektiği belirtilmektedir. Çevre düzenleme projelerini hazırlayacak proje ekibinin içerisinde; Mimar ve Peyzaj Mimarı’nın dışında alanın niteliğine göre Sanat Tarihçisi ve/veya Arkeolog, Şehir Plancısı veya Şehir ve Bölge Plancısı veya Kent Plancısı da yer almaktadır olabilir. Ayrıca kentsel sit alanları için, şehir plancısı veya şehir ve bölge plancısı veya kent plancısı, restorasyon konusunda yüksek lisans yapmış mimar, peyzaj mimarı, sanat tarihçisi, sosyolog gibi meslek disiplinlerine yer verilmiştir. Yönetmelikte çevre düzenleme projelerinde peyzaj mimarlarının yer alması vurgulanmıştır.

Kentsel donatı elemanları ile ilgili yasal düzenlemeler bugüne kadar reklam ilan yönetmeliğine göre düzenlenmiş ve tasarlanmış ve izinleri verilmiştir. Ancak kentlerde yaşanan var olan özgünlük ve kimliklerini yitirme tehlikesinin yanı sıra kentlerde yaşanan kargaşanın artması ile bu sorunların çözümüne yönelik kararlar üretmek yasal bir zemin oluşturmak amacı ile kent estetik kurulları oluşturulmaya başlanmıştır.

Kent estetik kurulları ülkede 2005 yılından bu yana oluşturulmaya başlanan, kendine özgü bir uygulama yönergesi olan yeni bir kuruldur (Erşen, 2014). Büyükşehir Belediye Meclisinin 13.05.2005 tarih ve 1303 sayılı kararı ile Büyükşehir Belediyesi Estetik Kurulu Çalışma esas ve usullerine dair önerge kabul edilmiştir.

Meskun alan ve meskun olmayan alan yeni açılacak alanların da; kentin estetiği, tarihi ve doğal değerlerine uygun ilke kararları üretmek ve bu kapsamda; meydanlar, bulvarlar, caddeler, ana yollar ve sokaklar ile bunlara cephesi bulunan yapıların ilgili ve yetkili birimlerin katılımıyla; şehircilik, mimarlık, kentsel tasarım ve Peyzaj Mimarlığı’nın

yaratıcı ve estetik çözümleriyle çözüm üretmek, görüş bildirmek ve kararlar almak suretiyle kentte her türlü görüntü kirliliğini engellemek üzere örnek kent mekanları ve kentsel tasarım projeleri elde etmek bağlamında, kaliteli bir mimari ve fiziksel çevrenin oluşturulması için takdim edilen projeleri, uygulamaları, incelemek, görüş bildirmek ve karar vermek; ilan, reklam ve tanıtım elemanları ve aktivitelerin kentte görüntü kirliliği yaratmasını yönetmelik doğrultusunda engellemek, kent estetik kurullarının ortak amacı olarak belirtilmiştir.

Türkiye’de 30 Büyükşehirden kent estetik kurulunu oluşturan şehirler; Ankara, Adana, Eskişehir, Kahramanmaraş, Kayseri, Kocaeli, Konya, Tekirdağ, Van, Diyarbakır, Gaziantep, Malatya, Samsun ve Sakarya olmak üzere 14 adettir. Belediyelerde ise 11 adet olmak üzere yer alan kentler; Karaman, Karabük, Şavşat, Karesi, Kaş, Kuşadası, Didim, Silifke, Ergene, Osmangazi ve Yalova olmak üzere belediyeler, “Kent Estetik Kurulu” ayrı bir “Yönetmelik” ile oluşturulmuştur (Anonim, 2018) (Çizelge 2.1).

Estetik kurulun oluşumu, yönetmeliklere göre değişmektedir genel olarak en az üç estetik kurul oluşturulur, İhtiyaca göre kurul sayısını arttırmaya ve hangi ilçe ile ilk kademe belediyesinin hangi kurula bağlanacağı konusunda Büyükşehir Belediye Başkanı yetkilidir (Anonim, 2018).

Kurulun görev ve yetkileri;

-Sunulan mimarlık projelerini özellikle cephe, çatı renk ve malzemeleri ile estetik yönünden inceleyerek bunların yapılması için uygunluk görüşü vermek.

-Örnek ve güzel bina cepheleri, caddeler, meydanlar ve anayollar elde etmek için kentsel tasarıma dayalı olarak ilke kararları almaktır.

-Kararlar doğrultusunda yapılacak her ölçek ve türde mimarlık - mühendislik, peyzaj, kentsel tasarım projeleri, imar planlarını inceleyerek uygunluk görüşü vermek; yapılacak ve yaptırılacak proje ve planlar konusunda esaslar belirlenmektedir.

Estetik kurulun çalışma şekli;

Kurulun toplantı gündemi imar dairesi bünyesinde oluşturulacak sekreterlikçe hazırlanır. Kurulların toplanma süreleri yönetmenlikle göre değişkenlik göstermekte olup haftada en az iki kez ile ayda bir kez gibi süreler belirlenmiştir. İnceleme ve karar sürelerinde kurul, ilgili belediyelerden belgeleri gelen projeleri geliş tarihinden itibaren en geç iki haftada inceleyip sonuçlandırarak karara bağlamak zorundadır. Kurul, Büyükşehir Belediyesinin görev, yetki ve sorumluluk alanına ait kentsel tasarım, mimari projelerini ise

en geç üç hafta içerisinde inceleyerek karara bağlar. Estetik kurul tarafından alınan kararlar kesindir ve kararlara uyma zorunluluğu vardır.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi 2017 yılında oluşturulan “Kent Estetik Kurulu çalışma Esas ve usullerine İlişkin Yönetmelik” bulunmaktadır. Bu yönetmelik İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı ve bağlı şube müdürlüklerine bağlıdır.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi yetki ve görev sınırları içerisinde estetik kurul yönetmeliği de benzer tip özellik göstermektedir. Belediye Başkanınca belirlenen 9 kişiden oluşacak kurul, kurul başkanı, başkan vekili ve üyelerden oluşur. Görev süreleri Büyükşehir Belediye Başkanı ve Belediye çalışanları hariç bir yıldır (Anonim, 2017).

Kent Estetik Kurulu; Özellikle cephe, çatı, renk ve malzemeleri ile estetik yönünden, sorumluluğu altında bulunan alanlarla ilgili olarak gerekli ilke kararları almaktadır. Örnek ve güzel bina cepheleri çevresindekilerle uyumlu, bulvarlar, caddeler, meydanlar ana yollar ve özellikli alanlar elde etmek için kentsel tasarıma dayalı yapılacak ve yaptırılacak proje uygulamaları konusunda esaslar belirlemek, görüntü kirliliğini önlemek için ilan, reklâm ve tanıtım elemanları ile ilgili olarak gerekli ana ilke kararlarını almak, talep edilen veya kurulca gerekli görülen konularda görüş bildirmektedir.

2.7. Literatür Özetleri

Yaylalı, 1998, kent ile ilgili kavramlar olan kent kimliği, kent imgesi, kent profili ve kent kültürü gibi kavramları açıklamıştır. Çevresel algı kuramları yardımı ile kentsel imgeler ve kentsel imgelerden doğan bilişsel haritalarda kent mobilyalarının yeri sorgulanmıştır. Endüstri ürünü olarak kent mobilyalarının tanımı yapılmış ve kent mobilyaları tasarımı alanında kullanılabilecek bir model üretmiştir. Bu model ise kent mobilya tanımı ile ilgili kavramların taksonometrik sınıflandırma modeli olarak ortaya çıkarmış ve kent mobilyaları tasarım alanında kullanılan diğer kavramlarla ilişkilendirmiştir.

Zülfikar, 1998, bu çalışmada kent mobilyalarının önemi, tanımı, tarihsel süreçleri ve tasarım ölçütleri üzerinden farklı açılardan sınıflandırmalar yapmıştır. Kullanım açısı yönünden ele alınan kent mobilyaları Vandalizm eylemlerinin neden ve önlemleri üzerinde durmuştur ve ülkemizde kent mobilyaları konusundaki eksiklere öneriler sunmuştur.

Çizelge 2. 1. İllerin Kent Estetik Kurul ve Yönetmelik Durumu

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	KENT ESTETİĞİ'NE KENT ESTETİĞİ'NE BAĞLI OLDUĞU BİRİM	KURULUŞ YILI	KENT ESTETİK KURULU VAR MI? VE KENT ESTETİĞİ'NE YÖNELİK YÖNETMELİK	ÜYE SAYISI
ADANA	Kent Estetiği ve Kentsel Dönüşüm Dairesi Başkanlığı'na bağlı	2016	Var. Kent Estetiği ve İlan, Reklam Yönetmeliği var.	13
ANKARA	Kent Estetiği Dairesi Başkanlığı'na bağlı	2005	Var. Ankara Büyükşehir Belediyesi, Estetik Kurulu Çalışma Esas ve Usullerine İlişkin Yönerge bulunmaktadır.	7
BURSA	Deprem Risk Yönetimi ve Kentsel İyileştirme Dairesi Başkanlığı'na bağlı	2012	Yok. Deprem Risk Yönetimi ve Kentsel İyileştirme Dairesi Başkanlığının Görev, Sorumluluk ve Esaslarını Belirleyen Yönetmelik var	Yok.
DİYARBAKIR	Park Bahçe ve Yeşil Alanlar Daire Başkanlığı'na bağlı	-	Kent estetik Kurulu oluşturulması görevleri ve Performans programı arasında olup henüz kurulmamıştır.	11
ESKİŞEHİR	İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı'na bağlı	2009	Var. Kent Estetik Kurulu Çalışma Esas ve Usullerine İlişkin Yönetmelik var ancak Mahkeme kararı ile iptal edilmiştir.	9
GAZİANTEP	İmar ve şehircilik dairesi başkanlığı'na bağlı	2018	Var. İlan, Reklam ve Tanıtım Yönetmeliği ile İmar Yönetmeliği uygulanmaktadır.	Belirli değil
MERSİN	Kent Estetiği Dairesi Başkanlığı'na bağlı	2011	Yok. İlan ve Reklam Uygulama Yönetmeliği var.	Yok.
İSTANBUL	Etüd ve Projeler Daire Başkanlığı'na bağlı	2000	Kentsel Tasarım Komisyonu vardır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Reklam; ilan ve Tanıtım Yönetmeliği ile Kentsel Tasarım Şube Müdürlüğü Görev ve çalışma Yönetmeliği vardır.	Komisyon
İZMİR	Etüd ve Projeler Dairesi Başkanlığı'na bağlı	2005	Yok. İlan ve Reklam Yönetmeliği var.	Yok.

Çizelge 2. 1'in devamı: 1 İllerin Kent Estetik Kurul ve Yönetmelik Durumu

<i>BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ</i>	<i>KENT ESTETİĞİ'NE KENT ESTETİĞİ'NE BAĞLI OLDUĞU BİRİM</i>	<i>KURULUŞ YILI</i>	<i>KENT ESTETİK KURULU VAR MI? VE KENT ESTETİĞİ'NE YÖNELİK YÖNETMELİK</i>	<i>ÜYE SAYISI</i>
<i>KAHRAMANMARAŞ</i>	İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı ve bağlı	2017	Var. Kent Estetik Kurulu çalışma Esas ve usullerine İlişkin Yönetmelik bulunmaktadır.	9
<i>KAYSERİ</i>	İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı var.	2010	Var. Kent Estetik Kurulu çalışma Esas ve usullerine İlişkin Yönetmelik bulunmaktadır.	15
<i>KOCAELİ</i>	İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı'na bağlı	2010	Var. Estetik Kurulu Oluşumu ve Çalışma Esasları Yönetmeliği var.	7
<i>KONYA</i>	İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı'na bağlı	2004	Var. Konya Büyükşehir Belediyesi, Şehir Estetiği, Reklam, Tanıtım ve Tabela Yönetmeliği var.	15
<i>SAKARYA</i>	İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı	2011	Var. Sakarya Büyükşehir Belediyesi Estetik ve Sanat Kurulu Yönetmeliği var.	7
<i>SAMSUN</i>	Reklâm, ilan ve tanıtım yönetmeliği ve kent estetik kurulu vardır.	2013	Var. Samsun Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği ve Estetik Kurulu Oluşumu ve Çalışma Esasları Yönetmeliği var.	15
<i>TEKİRDAĞ</i>	İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı	2015	Var. Estetik Kurulu Oluşumu ve Çalışma Esasları Yönetmeliği var.	13
<i>VAN</i>		2011	Başlanmış.	16

Can, 1999, kent ve kimlik tartışmalarından yola çıkarak bunların kent alanına uygulanması ve doğrudan kent kimliği ile ilgili tartışmalara yer vermiştir. Çalışmada kent kimliği kavramı tarihsel açı ile farklı bakış açılarından ortaya çıkartılarak yeniden ele alınmıştır ve bu kavramı besleyen diğer kavramlarla netleştirmiştir. Kent kimliği dünya, ülke ve kent ölçeğinde ayrı ayrı incelenerek birbiri arasında ilişki kurmuştur. Aynı şekilde kent

kimliğini oluşturan niteliklerde ayrı ayrı ele almakta ve aralarındaki ilişkileri kurmuştur. Çalışmanın sonunda geçmişten günümüze ve geleceğe ilişkin kent kimliğine yönelik tanımlamaların nasıl olması gerektiği yönünde öneriler geliştirilmiştir.

Susmuş, 1999, estetik ve güzellik kavramlarına geniş literatür taraması yer vermiş, estetik kavramı kentsel mekânda aramıştır. Kentsel mekânların tarihi süreçleri incelenen çalışmada, mekân algılamasında etkili olan fiziksel form özellikleri yanında görsel etkinliğe sahip su, heykel, bitkiler ve döşeme elemanlarından oluşan tasarım öğelerinin psikolojik ve görsel potansiyelleri kapsamında kentsel mekâna kazandırdıkları estetik değerler örneklendirmiştir.

Aydoğan, 2001, Ülkemizde tasarım rehberi uygulaması olmaması çalışmanın bu yönde hazırlanacak bir uygulama için ön hazırlık olmasını hedeflemiştir. Bu doğrultuda kent kimliği kavramı, kimliği olan kentler ve kentsel alanlar incelemiş, kent kimliğini oluşturan bileşenleri tespit etmeye çalışmıştır. Kentsel tasarım rehberlerini bir planlama aracı olarak kullanan ülkelerde, bu uygulamaların nasıl gerçekleştirildiği konusunda bilgi toplamış, var olan tasarım rehberlerini incelemiştir. Örnek çalışma alanı olarak tespit edilen Kemeraltı Kentsel Koruma alanında tarihi dokuyu ve İzmir kentinin mekânsal kimliğini oluşturan öğeler tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma sonunda toplumsal bileşenleri ve mimari öğeleri ile kent kimliğinin korunması ve yaşatılmasını sağlayacak çalışma alanı kapsamında bir tasarım rehberi örneği geliştirmiştir.

Kuşkun, 2002, Erzurum kent merkezi dâhil olmak üzere kentte belirlenen dört semt üzerinde donatı elemanlarının özelliklerinin tespit edilmesi amacıyla kent halkının donatı elemanları hakkındaki görüşleri rastgele 300 kişi ile bire bir standart anketle belirlenmiştir. Çalışmada yöntem olarak; etüd, veri toplama, analiz ve senteze dayalı peyzaj araştırma yöntemleri kullanılmış ve belirlenen semtlerin önemli caddelerinde donatı elemanlarının mevcut durumları yerinde incelenmiştir. Standart anket formundan alınan veriler grafiklerle gösterilmiştir. Kentteki mevcut donatıların ideal donatı elemanlarıyla karşılaştırılması yapılarak öneriler getirilmiştir. Sonuç olarak donatıların yetersiz olduğu, fonksiyonlarının eksik olması, kent estetiğine katkı sağlamaması ancak kent halkının donatılara karşı duyarlı oldukları belirlenmiştir.

Tarakçı, 2003, insanların kentsel çevre ve bu çevredeki ürünler ile kurduğu etkileşim sırasında gerçekleşen Vandalizm eyleminin tanımlanmasını ve nedenlerinin ortaya konulmasını, kentsel açık alanların kullanımı sonucunda bir eylem olarak ortaya çıkan

davranışların biçim ve nedenlerinin saptanmasını belirlemeyi amaçlamıştır. Kent mobilyalarının tanımı, sınıflandırılması ve kullanım şekli, ürün tasarımı bağlamında ele almıştır. Türkiye’de kent mobilyası üretim durumu ve kentsel mobilya sorunlarına değinmiş, bank uygulamaları ve örneklerini bir araya getirerek, kent öğeleri sistemi içinde önemli yeri olan oturma banklarının, yapısal ve boyutsal özellikleri, standart ve sınıflandırmaları, kentsel çevre içindeki yeri ve kullanımını incelemiştir.

Bingöl, 2004, Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde hazırlanan çalışma; Ankara’da kent kimliğinin etkili olup olmamasını belirlemek amacıyla Ankara’nın farklı mekânlarında yaşayanların kent kimliği konusunda düşünceleri ve kimliğin oluşumunda ki etkisini ortaya çıkarmak için hazırlanmıştır. 40 soruluk anket formu yöntemiyle hazırlanan çalışmada deneklerin özellikleri ve anket verileri araştırmanın bulgusunu oluşturmuştur. Kentlinin kente yüklediği anlam, kent kimliğinde en önemli faktör olması bilinciyle kentten öte başkent olma rol görevi üstlenen kentin, kimliğe sahip olma yönünde önemli aşamaları kaydettiğini belirtmiştir.

Deniz, 2004, Konya kent kimliğinin gelişmesi ve sürdürülebilmesi için yapay çevre/mekânsal anlamda kentte neler yapılması gerektiğini bulmayı amaçlamıştır. Çalışma sonucunda günümüzdeki kimlik oluşum ve gelişim sürecinde, yapay çevre açısından olumsuz kriterleri belirtmiştir. Çalışılan alanlarda sonuç olarak; yapıların görselliği, renkleri ve kalitelerinin, doğa ile ilişkisinin mekâna kattığı anlam gibi kriterler; kişilerin imgelerinde ve kent kimliği oluşum ve gelişiminde önemli olduğunu saptamıştır.

Şişman ve Yetim, 2004, Tekirdağ kent merkezinde yer alan donatı elemanları gözlemlerle, fotoğraf ve literatür taramalarla incelemiştir. Değerlendirmeye alınacak olan donatı elemanları saptanarak fotoğrafları çekilmiş sonrasında, kent merkezinde yer alan donatı elemanlarını gruplandırmışlar ve yerinde yapılan analiz ve gözlemler sonucunda mobilyalar estetik ve işlevsel yönlerden irdelemiştir. Ve mevcut durumun iyileştirilmesine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Yıldırım, 2004, kent mobilyaları genel kavramları, tasarım ölçütleri ve tarihsel süreçleri literatürde yer vermiş ve dünyadan örnekler olan "Place de la Concorde"- Paris. "Piana Navona" - Roma, Trafalgar Square - Londra, kent mobilyaları açısından incelemiş, ortak özellikleri çıkarılmaya çalışmış ve tarihi açık alanlarda kent mobilyalarını anlatmıştır. Sultanahmet Meydanını kent mobilyaları açısından incelemiş. Avrupa’dan Paris "Place de la Concorde" ve Roma "Piazza Nevaria“ örnekleri ile karşılaştırıp kullanıcılarla anket

çalışması yaparak, parktaki kent mobilyalarının işlevsel, estetik ve içinde buldukları tarihi çevreye uyumu irdelemiştir.

Alpagut, 2005, kent mobilyalarından bilgilendirme, yönlendirme ve işaretlendirme elemanlarının kullanım amaçlarını belirlemiştir. Kent mobilyaları malzemelerine, işlevlerine, amaçlarına göre sınıflandırılmış ve iletişimi sağlayan eleman türleri çalışmada anlatılmıştır. Mobilyaların mekânda ölçek, hız, denge, görsel uyum, form ve renk açısından nasıl farklı etkiler yaratabileceğini incelemiştir. Alanda tespit ve gözlemler yapılmış; fotoğraflar çekilmiş ve analiz edilmiştir. Alanda ziyaretçilerle anket ve görüşmeler yapılarak elde edilen veriler, değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda; araştırılan üç tip donatı elemanı yapılan gözlem ve tespitler sonucunda birçok farklı işaret tipinin görüldüğü, alanın özelliklerine ve ihtiyaçlara göre tasarlanmadığı, karakterini yansıtmak nitelikte olmadığı gibi çıkarımlara ulaşmıştır.

Nemat 2005, kent, kent mobilyası ve kullanıcı kavramları ayrı ayrı incelenmiş, sonra birbirleri ile olan ilişkilerini değerlendirmiştir. Çalışmada kent mobilyaları sınıflandırılarak tasarım kriterleri belirlenmiş toplum ve toplum ürün ilişkisini incelemiştir. Kent mobilyaları ve farklı kullanıcı tipleri arasındaki ilişki ele alınmış, yaşlılar ve özürülüler gibi çeşitli kullanıcı tipleri için dikkat edilmesi gereken öneriler geliştirmiştir. Kent mobilyalarının tasarım kriterleri ve çevre dostu geri dönüşümlü tasarımların önemi vurgulanmıştır. Dünyadan ve Türkiye'den kent mobilyaları ile ilgili örnekler verilerek tasarım kriterleri açıklanmıştır.

Önem ve Kılınçaslan, 2005, Haliç alt bölgesini değerlendirmek, turistik potansiyelin, sunulan kentsel hizmetlerin kalitesinin ve alt bölgeye ait kimliğe yapılan yatırımların titizlikle gözden geçirilmesiyle gerçekleştirilebilir varsayımı ile hazırlanan çalışmada biçimsel yaklaşımlar; kapalılık, devamlılık, benzerlik ve yakınlık parametreleriyle incelemiştir.

Akyol, 2006, kent mobilyalarının tasarım ve kullanım süreçlerinin irdelenmesi amacıyla hazırlamıştır. Literatür araştırması yaparak, tasarım ve kullanım süreçlerini ortaya koymuştur. Çalışma alanı olarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi ilçe belediyelerinde kent mobilyaları ile ilgili Belediye Başkan Yardımcıları, Park Bahçeler Müdürlükleri, Fen İşleri Müdürlüklerine anket çalışması yapılmıştır ve sürecin nasıl işlediği ve ne ölçüde başarılı olduğunu ortaya çıkarmıştır. Çalışmanın sonuç bölümünde; sorumlu olan bu birimler

arasındaki koordinasyon eksikliği nedeniyle diğer donatılarla uyumsuz ve karmaşa içerisindeki mobilya tasarımları ile karşılaşıldığına değinmiştir.

Erdoğan, 2006, bu makalede tarihi süreç içinde çevre ve kent estetiğinin gelişimi ortaya konmuş, estetik olgusu kavramsal olarak irdelenerek kentsel çevrelerde kimlik, kentsel görüntü ve estetik değerler kuramlarına değinilerek kentlerin kent tanımına hak kazanabilmeleri için sahip olmaları gereken estetik değerler ve kentsel tasarım yaklaşımları tartışılmıştır.

Uçkaç, 2006, kentsel tasarım ve kent kimliği kavramlarını kapsamlı biçimde irdemiş, bu kavramları güncel veriler ve yaklaşımlarla yeniden tanımlamak; kent kimliğinin oluşum, değişim ve yeniden üretim sürecinde kentsel tasarımın etkilerini ortaya konulmasını amaçlamıştır. Ankara Keçiören’de yaşayanların kenti tanımladıkları öğeler, kent kimliğini oluşturan öğeler, kentsel tasarım çalışmalarının rolünü incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan çalışmada, kentsel tasarımın kent kimliğini hem fiziksel hem de sosyal açıdan etkileyen en önemli faktörlerden biri olduğu; kentsel tasarımın kent kimliğini olumlu etkileyebilen bir yaklaşımla ele alınması gerektiği sonucuna varmıştır.

Yörük ve ark., 2006, çalışmalarında donatı elemanlarında ergonomik standartlara uyulup uyulmadığını araştırmışlardır. Peyzaj mimarlığı-ergonomi-antropometri çalışmalarında çevresel stres faktörlerini minimize edecek şekilde fiziksel çevre tasarımını, konfor, sağlık, güvenlik açılarından maximum seviyede olumlu hale getirecek çalışmalar yapmak amaçlanmıştır. Ege Üniversitesi kampüs örneğinde, doğru ve yanlış yapılmış çalışmalar ortaya konmuş, yapılan yanlış ve eksik uygulamaların ne şekilde düzeltilebileceğine de değinilmiştir.

Eşen, 2007, çevresel imgeyi etkileyen faktörlerin sınıflandırılması ve kente kimliğini veren kentsel donatı elemanlarının ortaya konulması amacıyla hazırlanmıştır. Kentsel donatı elemanlarını canlı (bitkiler) ve cansız (kent mobilyaları) olmak üzere iki grupta irdemiştir. Çevresel imgenin vurgulandığı çalışmada, çevre bileşenlerinin tanımlanması ve sınıflandırılması, çevre-karakter analizi, insan-çevre fiziksel, kültürel, yargısal ve algısal ilişkiler analizi ve çevresel imge analizi yapılmıştır. Kuşadası Kıyı Bandı’nda kentsel donatı elemanlarının çevresel imgeye olan etkileri belirlenerek, fiziksel planlama ve tasarım çalışmalarının yönlendirilmesi için öneriler getirilmiştir.

Göncü, 2007, İstiklal Caddesi’nin tarihsel sürecini irdelleyerek bölgedeki kent öğelerinin kentin kimliği üzerindeki etkisinin ortaya konulmasını amaçlamıştır. Kent

mobilyasının yerleştirildiği mekân olan kent olgusu ve entegreli kavramların tanımları literatür taramasıyla yapılmıştır. Kent mobilyalarına ilişkin temel kavram, terim ve ürünlere ilişkin sınıflandırmalara yer verilerek İngiltere, Portsmouth, Oxford, Londra ve Barselona'dan mekân deneyimlerine, fotoğraflama yöntemi ile değinilmiştir. Kimlik kavramının incelendiği başka bir bölümde kaynak araştırılması sonucu elde edilen veriler ışığında, yurt dışından kent örneklerine de yer verilerek, kent mobilyası ile kimlik arasındaki ilişki ortaya koyulmuştur. İstiklal Caddesi ve caddede yer alan mobilyalara ilişkin mekân da gerçekleştirilen anket çalışması verileri yorumlanmış ve İstiklal Caddesi'nin fotoğrafları çekilerek mevcut durum incelenmiştir. Çalışma sonucunda kent mobilyalarında bir üst birimin yetkili olması vurgulanmıştır. Ayrıca kent mobilyaları bağlamındaki eksiklikler saptanmış ve bu doğrultuda kimliği artıracak, doğru konumlandırma ve tasarımlarına ilişkin öneriler sunulmuştur.

Kuter, 2007, Çankırı kenti örneğinde kentsel estetiğin öneminin ortaya konması amaçlanmıştır. Elde edilen verilerle oluşturulan teorik çerçeve ile kentsel estetik, kentsel peyzaj tasarımı ve Çankırı kent merkezinin gelişim süreci ve sorunları ortaya konmuştur. Araştırma alanına ilişkin elde edilen veriler doğrultusunda Çankırı kenti kentsel estetik açısından değerlendirmiştir.

Öztürk, 2007, kent ve kimlik ilişkileri, kent kimliğinin oluşmasında etken olan faktörler, kentsel tasarım kavramı, kent mekânlarında mikro mekân tasarımı, güzel sanatlar kavramı, çağdaş kent olgusu ve sanat kavramlarına değinmiştir. İzmir kenti'nin kimlik verileri üzerinde durulmuş ve İzmir kent bütününde kimlik belirleyicisi niteliğindeki anıtsal yapılar, "landmarklar: özgün odaklar" ve sanatsal öğeler irdelenmiş, kentin bu anlamda sorun ve olanakları tartışılarak genel önerilere yer vermiştir.

Yazıcı, 2007, donatı elemanlarının tasarlanmasının üniversite yerleşkesinde kurumsal ve algısal kimliğe katkılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde hazırlanan çalışma; Başkent Üniversitesi Bağlıca Yerleşkesi örneğinde tüm yerleşke kullanıcılarıyla ihtiyaç ve beklentilerini araştırmak üzere bir anket çalışması ve bir odak grup çalışması yöntemleriyle yapılmıştır. Elde edilen veriler ve bilgiler analiz edilerek yorum çalışması yapılmıştır. Çalışma sonunda irdelenen kavram ve anket verileri bir araya getirilerek yerleşke için öneriler geliştirilmiştir.

Bayraktar ve ark., 2008, çalışmada donatı elemanlarının sınıflandırılması, değerlendirilmesi ve kent kimliği ile ilişkisi amacıyla Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan

kentsel donatı elemanlarını sınıflandırmışlar, tasarım ve yer seçim kararlarıyla ilgili problem alanları saptamışlardır. Çalışma kapsamında yer alan donatı elemanlarını kent ile ilişkilerini ve Ankara'nın çağdaş kimliği bağlamında ele almışlardır. Kent içinde bir süreklilik göstermeyen kentsel donatı elemanlarının gerek Atatürk Bulvarı'nın özgün kimliği, gerekse de Ankara'nın çağdaş kimliği açısından bir referans oluşturmadıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Bulut ve ark., 2008, Erzurum kenti örneğinde yürüttükleri bu çalışmada, kent merkezindeki donatıların ergonomik açıdan verimli olup olmadığı, insanla uyumunu ve kullanılabilirliğini saptayarak geleceğe dönük önerilerin ortaya konulmasını amaçlamıştır. Donatı elemanlarının ergonomileri ve insan sağlığına olan etkileri incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Yapıldığı kent merkezi ve yakın çevresinde donatı elemanları bakımından yaşamı olumsuz etkileyecek oranda eksikliklere rastlanmamıştır. Ancak ortaya çıkan olumsuz yönler maddi kaynak temini, bakım ve kontrol yöntemleri ile çözülebilecek sorunlar şeklindedirler. Ergonomik anlamda en büyük sorun döşemeler, rampalar, oturma birimleri, yaya trafiğinin sağlanması hususları saptanmıştır. Uygun örnekler de mevcut olmakla birlikte, standartlara uygun olmayan ve ergonomik olmadığı tespit edilen donatı elemanlarına da rastlanmıştır.

Coşkun, 2008, kent estetiğinin gelişmiş ülke kentleri ile gelişmekte olan ülke kentleri arasında karşılaştırmalı olarak nasıl bir pratik zemine oturduğunu sorgulamaktadır. Kent estetiği ve yer oluşturma kavramları tasarım boyutunda birbirine entegreli olmasından dolayı çalışmada birlikte ele alınmaktadır. Kentlerin yer oluşturma ve kent estetiği kapsamındaki deneyimlerinin nasıl bir bütünlüğe ve işleyiş sistemine sahip olduğu ve mevcut deneyimlerin ne tür ilkesel kurgulara olanak verebileceği tartışılmıştır. Bu tartışmalar sonucunda her iki deneyimin sahip olduğu sosyal, ekonomik, toplumsal nitelikler ile yasal ve yönetsel dayanaklar, bölgeye özel geliştirilen stratejileri değerlendirmiştir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kentsel gelişim ve planlama pratiği arasındaki farklılaşmalar, mevcut kurumsal yapı, toplumsal değerlerin kentsel mekân üzerindeki yansımaları, mekânsal pratik ve estetik değer algılarına ilişkin tespitlere ulaşılmıştır.

Durmuş, 2008, kent mobilyası kavramı farklı açılardan değerlendirilerek sınıflandırılmıştır. İstanbul ve Prag'da yapılan kent mobilyalarının alan çalışması ve tüm bilgiler ışığında İstanbul'daki kent mobilyaları ele alınarak; kent estetiği ve işlevsellik bağlamında bazı kriterler oluşturulmuştur. Kent mobilya öğelerinin estetik açısından kullanımları çizimler ile desteklenmiştir. Çalışma sonucunda çok disiplinli bir konu olması

gereği tasarım çalışmalarında; sosyoloji, ergonomi, psikoloji, vb. bilim dallarından yararlanılması gerekmekte olduğu vurgulanarak üretim ve kullanım metotlarına yer verilmiş, daha sistematik yaklaşımların gerekliliği anlatılmıştır.

Feyizoğlu, 2008, kent mobilyalarını tanıtmak, kullanım şekillerini incelemek ve kentsel mekânlardaki gerekliliğini vurgulamak amacıyla, kentsel mekân kavramı ve kentsel mekânlar, kent mobilyası kavramı ve kent mobilyalarının tasarımı ve oluşum süreçlerini incelemiştir. Çalışmada kent mobilyaları çeşitli özelliklerine göre sınıflandırılarak kent mobilyalarının kullanımını ve kentsel mekânlardaki gerekliliği vurgulanmıştır.

Güneş, 2008, kentsel dış mekânların düzenleme ilkeleri ortaya konularak yeterliliğiyle ilgili bir gözlem yapılmış, yurtiçi ve yurtdışı örneklerle destekleyerek Türkiye’de yapılabileceklerle ilgili bir bakış açısı oluşturmuştur. Kent, kentleşme, kentsel dış mekânlar planlama ve tasarım ilişkisi kavramlarına yönelik literatürlere yer vermiştir. Konu ile ilgili uzman kişilerle görüşmeler yapmıştır. Çalışmanın sonucunda ise kentlerimizde yaşanan planlama sorunları da dikkate alınarak dış mekânların düzenlenmesine yönelik öneriler ortaya konmuştur.

İlgar, 2008, Eskişehir’in kent kimliği ve kimlik öğelerinde zaman içinde meydana gelen değişimleri, mimarlar ve mimari eğitim alan öğrenciler açısından ele almıştır. Yapılan çalışmada, kent ve kimlik kavramları açıklanmıştır. Kentsel kimliği oluşturan öğeler sosyokültürel, sosyoekonomik, fiziki çevre ve imaj öğeleri olarak dört grupta incelenmiştir. Üzerinde araştırma yapılan kentin tanımı yapılarak, tarihi geçmişi, fiziki yapısı, sosyal yapısı ve bugünkü durumu açıklanmıştır. Anket çalışmasına, mimarlık öğrencileri ve mimarlar dâhil edilmiştir. Anket sorularında, kişilerin yasadıkları kenti ne kadar tanıdıkları, ne kadar anladıkları ve Eskişehir’in onlar için ne ifade ettiği üzerine sorular sorularak, Eskişehir’in kent kimliğinde ve zaman içinde geçirdiği değişimde etkili olan faktörler kentteki tasarımcılar ve tasarımcı adayları üzerinden belirlenmeye çalışılarak kent kimliğinin oluşmasında tasarımcıların yeri ve bakış açısı da belirlenmeye çalışılmıştır.

Küçükılıç, 2008, kent mobilyası olarak değerlendirilen aydınlatma elemanlarının tasarım veya seçiminde, işlevsel ve görsel yönden sağlanması gereken koşullar için gerekli olan teknik ve estetik özelliklerin belirlenmesi ve seçilen bir çalışma alanı üzerinden örneklenmesi amaçlanmıştır. Boğaziçi Avrupa yakası, sahil şeridi çalışma bölgesi örnek alan olarak seçilmiş, bu bölgede bulunan aydınlatma elemanlarının teknik ve estetik özellikleri yapılan ölçme ve gözlemlerle incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda

yönetmelik/yönerge/standartlar aracılığıyla konuya ilişkin çeşitli düzenlemeler yapılarak aydınlatma mastır planlarının oluşturulması sağlanmalı önerileri getirilmiştir.

Hoşcan, 2009, Üsküdar'ın kimliğini nasıl etkilediğinin tespit edilmesi amacıyla kent ve kimlik kavramları literatürlerle açıklamıştır. Üsküdar sakinlerinin kent kimliği algısının tespit edilmesi için, Üsküdar belediyesinin sakinlerine yapmış olduğu proje yarışmasında üretilen projelerin Üsküdar sakinlerinin Üsküdar'a yönelik algılamalarını gizi olarak bulundurduğu gerekçesiyle bu yarışma dolayısıyla üretilen 2460 projenin incelenmesi araştırmanın yöntemi olarak benimsemiştir. Çalışma sonucunda Osmanlı kenti kimliğinden beslenen bir algılamalarının olduğu, fakat bunu modern kentin unsurlarıyla ifade ettikleri tespit edilmiştir.

Kartay, 2009, antropometri kavramını açıklayarak, Peyzaj Mimarlığı-antropometri ilişkisi ve antropometrik standartlar üzerinde durmuştur. Araştırma konusunun temelini oluşturan, bazı peyzaj elemanlarına ait standart ölçüler ve özellikler, çeşitli kaynaklara göre detaylı bir şekilde incelenerek, kent ile kent insanı için antropometrik verilerin gerekliliği ortaya konulmuştur. İstanbul kentinin yoğun kullanım mekânları araştırma alanı olarak seçilmiş; mevcut yapısal ve bitkisel uygulamalar antropometrik veriler doğrultusunda irdelenmiştir. Elde edilen verilere göre, insan ölçüleri ile uyumlu tasarım ve uygulamalarla birlikte, bu ölçülerle uyumlu olmayan, özellikle güvenlik açısından sakıncalı uygulamaların bulunduğunu belirlemiş ve bu doğrultuda öneriler sunmuştur.

Kır, 2009, bir kamusal dış mekân olarak kent meydanlarının kent kimliğine etkilerinin saptanmasını amaçlamıştır. Çalışma alanının tarihsel gelişim süreci ile ilgili veriler de göz önünde bulundurularak, alanın sahip olduğu çevresel ve toplumsal kimlik bileşenleri doğrultusunda İzmir kent merkezinin genel anlamda kentsel kimlik bileşenleri ve bu bileşenlerin içinden, seçilen meydanların İzmir kent kimliğine etkileri saptanmaya çalışılmıştır. İzmir kent kimliğini genel anlamda olumlu yönde etkilemektedir sonucuna ulaşmıştır.

Pak, 2009, kentsel mekânların kimliğini oluşturan ve etkileyen önemli etmenlerden birinin de peyzaj unsurlarından olan ağaçlar olduğu görüşü ile bu çalışmada, İstanbul'da ağaçlar ile kimlik kazanmış olan mekânlardan örnekler vererek ağaçların mekân oluşturmadaki etkisini değerlendirmiştir. Literatür tarama ve İstanbul'un farklı semtlerinde ağaçların kimlik kazandırdığı altmış iki adet örnek, ağaçların oluşturduğu farklı mekân çeşitleri doğrultusunda kentsel mekân örneklerine yer vermiştir. Tez çalışması kentsel

mekânların, yerinde gözlem yapılarak elde edilen bulguların fotoğraf, eskiz ve krokilerle birleştirilmiş ve teorik yaklaşımla ilişkilendirilmiş, görüş ve tespitler yansıtılmıştır. İstanbul'daki birçok kentsel mekâna işlevsel ve estetik olarak kimlik kazandıran ana faktörün peyzaj unsurlarından ağaçlar olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sancak, 2009, kent mobilyalarının çıkış noktası olan çalışmada kentsel mekân oluşumundaki yeri irdelenmiştir. Kentsel mekân kimliği, kentsel mekân ve tasarım ilişkisine yer verilmiştir ve kent mobilyalarının tanımı, gelişim süreci, çeşitleri, kullanım alanları ve kullanım amaçları incelenmiştir. Çalışma kapsamında kent mobilyaları tasarımında kullanıcı gereksinimleri, insan ölçütleri bir bütün olarak dikkate alınmadığında oluşan hatalar nedeniyle antropometriye ve Türkiye'de yapılmış mevcut çalışmalara ait antropometrik verilere yer verilmiştir. Çalışma sonucunda kent mobilyaları planlama ve tasarım aşamalarında oluşa hatalardan dolayı amacına hizmet veremeyen, işlevsel, estetik ve kent kimliğine uymadığını saptamıştır. Ayrıca kent mobilyalarının estetik, işlevsel, fonksiyonel ve ergonomik tasarımlarının yapılarak birbiriyle uyumlu olması gerektiği önerisi getirmiştir.

Bayramoğlu, 2010, kent kimliğinin ve bileşenlerinin planlama ve kentsel tasarım çalışmalarındaki önemini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda Barbaros Bulvarı-Büyükdere Caddesi'nin kimliğinin ne olduğunu sorgulamıştır. Barbaros Bulvarı-Büyükdere Caddesi kentsel aksının beşeri, doğal ve yapay çevre kimlik bileşenleri analiz edilmiştir. Araştırma alanının kullanıcıların sıklıkla kullandığı ve kent genelinde stratejik öneme sahip, görüntü, işlev ve konum yönünden diğerinden ayrılan öğeleri barındıran bölgeleri belirlemiştir.

Özer ve ark., 2010, peyzaj düzenlemelerinde çevreleme elemanlarının kent estetiği ve işlevselliği üzerindeki etkilerinin araştırılması amacıyla gerçekleştirmişlerdir. Araştırma alanı olan Erzurum'da konutların çevreleme elemanlarının malzeme, çevresiyle uyumu estetik ve fonksiyonel etkileri inceleyerek kent imajına etkilerini belirlemişlerdir. Sonuç olarak araştırma alanında kuşatma elemanları işlevsel olarak yeterlilik gösterirken, estetik kalitelerinin düşük olduğunu saptamışlardır.

Şahin, 2010, Kayseri kentinin kimlik faktörleri ve bu faktörlerin nitelik ve nicelik değiştirmesine ve hatta bir kısmının yok olmasına sebep olan faktörlerin, zaman içerisinde değişmesiyle değişen Kayseri kent kimliğini incelemiştir. Konu ve çalışma alanı ile ilgili literatür araştırması ve veri toplanması çalışmaları sonucunda tez çalışmasının kuramsal temeli oluşturulmuş ve Kayseri kent kimliği ve değişimi elde edilen verilerle

ilişkilendirilerek irdelemiştir. Değişim ve gelişim süreci içerisinde kültürel kimliğin yok olmadan yeniliklere uyum sağlanması hedefi için sonuç bölümünde öneriler getirmiştir.

Çelebi, 2011, çalışmasında, kullanıcı ile kamu yapıları arasındaki etkileşimde imaj, kimlik ve anlam oluşturma tekniklerinin kullanıcılar tarafından nasıl algılandığını tespit etmek ve Isparta kentinde geçmişten günümüze kamu yapılarının kent kimliğine ne derece katkı sağladığını ölçmek amacıyla Isparta kent halkına bir anket uygulaması yapmıştır. Isparta kentinin geçmişten günümüze kadar idari merkezi olan ve kent kimliğinin önemli bir kısmını oluşturan kamu yapılarının önemini vurgulamak ve geçmiş dönemlerde inşa edilmiş ancak günümüzde yok olmaya başlayan kamu yapılarına dikkat çekmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen verilerin yeni inşa edilecek kamu yapılarında tasarlama evresine veri sağlayacağı ve çalışmada kullanılan değerlendirme ölçütlerinin farklı yapı tipolojileri için yapılacak incelemelere yöntem oluşturacağı sonucu elde edilmiştir.

Erdoğan ve ark., 2011, Konyaaltı yerleşim sınırları içerisinde bulunan parklarda kullanılan donatı elemanlarının, kullanıcı memnuniyeti, yapılan anketlerle saptamaya çalışmışlardır. Anket sonuçları ışığında donatı elemanlarının parklara olan olumlu ve olumsuz katkıları belirlenmeye çalışılarak, mevcut durumun daha iyi olabilmesi konusunda öneriler getirilmiştir.

Güremen, 2011, kentsel donatı elemanlarının düzenlenmesinde geçerli olabilecek bazı ölçütlerin tartışmaya açılmasını amaçlamıştır. Çalışmada Ziya Paşa Bulvarı üzerindeki Yeşilirmak promenatı (gezi yolu) ve Atatürk Bulvarı üzerinde bulunan donatı elemanları sınıflandırmıştır. Tasarım ve yer seçim kararlarına ilişkin problem alanları belirlenerek, görselleştirme ve mekânsal analizler yaparak, donatı elemanlarının kent için anlamları ve kentle kurdukları ilişki, Amasya'nın çağdaş kimliği bağlamında incelemiş ve öneriler getirmiştir.

Gürsoy, 2011, kent mobilyalarının üretim ve kullanım açısından Türkiye'deki durumunun ortaya konulmasını amaçlamıştır. Kent mobilyaları hakkında, üretim özellikleri ve Vandalizm konularından bahsetmiştir. Üretici (Türkiye) ve tüketicilere (İstanbul'daki belediyeler) yönelik anket çalışması yapmıştır. Anket bulguları neticesinde değerlendirmeler yaparak, Türkiye'deki kent mobilyası sektörünün yapısal durumu ve gelişimiyle ilgili olarak öneriler getirmiştir.

Topçu, 2011, Konya örneğinde seçilen alanlarda, yapay çevre kimlik bileşenleri doğrultusunda görsel analizler yapılarak farklı kimlik öğeleri belirlemiştir. Bu alanlarda

yaşayan kullanıcılarla anket çalışması yapılmış ve sonucunda kentte gelecekte yapılması muhtemel plan ve projelere altlık oluşturabilecek yapay çevre açısından kentsel kimlik adına öneriler geliştirmiştir.

Yıldırım, 2011, Antalya kent parklarındaki donatı elemanlarını sıklıkla kullanan halk, donatı elemanları hakkında detaylı fikir sahibi olan uzmanlar ve bu donatıların seçiminde ve uygulamasında yer alan karar vericilerin kent parklarındaki donatı elemanları hakkındaki görüşlerinin öğrenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Antalya'daki farklı belediyelerdeki kent parklarında olası kalite farklılıkları da ortaya konulmuş, donatı elemanlarıyla öne çıkan belediyenin örnek oluşturması açısından belirlenmesine çalışılmıştır. Araştırmada elde edilen bilgiler doğrultusunda donatı elemanları tasarım sürecini üç grubun çerçevesinde (tasarımcı, işveren, kullanıcı); tasarım, konumlandırma, bakım gibi faktörlerin etkili ve önemli olduğunu belirterek ciddi bir organizasyonu sonucuna ulaşmıştır.

Aksu, 2012, kent mobilyalarının genel tanımlamaların yapıldığı çalışmada tasarımında özgünlük oluşturabilecek; işlev, estetik, biçim, malzeme, renk, doku ve algılanabilirlik ölçütlerini incelemiş ve günümüz kent mobilyaları örnekleri ile değerlendirmiştir. Sonuç olarak, estetik kaliteye sahip tasarımların yerleştikleri mekânlarda konfor ve görsel kaliteyi artırarak, kent kimliğini yansıttığını ve kullanıcıların psikolojik etkileri üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Bayramoğlu ve Özdemir, 2012, kentsel donatı elemanları hakkında tanımlayıcı bilgiler vermişler ve kentsel donatı elemanlarını sınıflandırmışlardır. Kentsel donatı elemanları ile kent kimliği arasındaki ilişki teorik olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Trabzon kent merkezinde bulunan Uzun Sokak üzerindeki mevcut donatı elemanları bu teorik yaklaşımla değerlendirilmiştir. Daha sonra donatı elemanları kent kimliği açısından yer ve seçim kararlarına ilişkin problemler belirlenerek, soruna dair çözüm önerileri geliştirilmiştir.

Bekçi ve Taşkan, 2012, kent merkezine farklı uzaklıklarda ve fonksiyonlarda sekiz kent parkı seçilmiş olup, bu park alanlarındaki kent donatılarının insanların antropometrik ölçülerine uygunluğu (konforu), donatıların park alanları içerisindeki konumları ve mahremiyetini ele almışlardır. Sonuç olarak elde edilen veriler doğrultusunda kullanıcı konforu ve donatı elemanlarının kalitesi irdelenerek kişisel mekân uzaklığına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Gögebakan, 2012, bu çalışma iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde genel anlamda insanın estetik anlayışını ve bu anlayışı belirleyen unsurlar hakkında bilgi verirken, ikinci bölümde ise insanın oluşturmuş olduğu bu estetik yapının kentlerde oluşan “kentsel estetik” üzerindeki etkisine yer vermiştir.

Turgut Ve Ark., 2012, özgün kentsel yapısıyla Artvin ili örneğinde çevre bileşenleri (topoğrafya, iklim, fauna, jeolojik ve jeomorfolojik durum ve su varlığı) kent profiline etkilerini incelemişlerdir. Sonuç olarak Artvin ili doğal çevresinin, kentin özgün değer kazanmasında etkili olduğu ve göğe yakın topraklar, merdivenler şehri, yeşil Artvin gibi adlarla özdeşleşmesine neden olduğunu tespit etmişlerdir.

Çelik, 2013, Esenyurt ilçesinde yapılan park ve yeşil alanlarda kullanılan donatı elemanlarının ve yapısal peyzajın irdelenmesi amacıyla gerçekleştirmiştir. Konunun irdelenmesi aşamasında ilk önce yapısal peyzaj ve kent mobilyaları hakkında çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgiler sunulmuştur. Daha sonra yapısal peyzaj ve kent mobilyalarına örnek teşkil eden Esenyurt İlçesinin genel konstrüksiyonel yapısı incelenmiş, yerinde fotoğraflarla ve birebir görüşmelerle tespitler yapılmıştır. Sonuç olarak da yapısal peyzaj ve kent mobilyalarının kullanımı hakkında olumlu ya da olumsuz yönlerini yorumlayarak, öneriler getirmiştir.

Çoban, 2013, kent mobilyalarını ve yer aldıkları mekânlara etkilerini saptamak amacıyla Düzce kentindeki kent mobilyalarının özellikleri, konumlarının etkileri, gereklilikleri ve eksikliklerini tanımlamıştır. Çalışmada anket yöntemi kullanılmıştır. Kentsel mobilyalar ve mekânlar arasındaki etkileşim ortaya konulmuştur, tüm bulgulardan sonuçlar çıkarıp öneriler sunmuştur. Kent mobilyaları tasarımının kullanım alanlarının fiziki yapısı ve kullanıcıların sosyal yapıları dikkate alınarak yapılması, tarihsel ve kültürel özellikleri ile uyumlu olması gerektiğini vurgulamıştır.

Erşen, 2014, Kent Estetik Kurullarının kuruluş amacı, uygulama alanları mevcut yönetmeliklerle kentte kurulması durumunda olası etkileri Kırklareli kenti örneğinde irdelenmiştir. İlk olarak belediyelerin estetik kurul oluşumu, amaçları ve Türkiye’den örnekler incelenmiş daha sonra estetik kurullarının değerlendirme kriterlerinde tartışmalara yer vererek Kırklareli kenti mimari kalite ve kent estetiği bağlamında değerlendirmiştir. Sonuç bölümünde de Kırklareli kenti estetik kurulunun oluşturulması önerilmiş, sonuçlar irdelenmiştir.

Karagüler Ve Korgavus 2014, kentlerin tarihten bu yana kuruluş ve gelişimlerine dayalı olarak kent imajlarını açıklamışlardır. Kent görünümünün değişimi ve gelişimi örneklerle yer vermişlerdir. Kentsel peyzaj, kent silüetleri, öngörünüm, geri görünüm, etkilene bölgeleri, taç bina gibi kavramların önemi üzerinde durularak, hızlı kentsel gelişmelerin, kentlerin imajını belirleyen peyzaj, silüet ve ön görünüm üzerindeki olumsuz etkileri vurgulanmıştır. İstenmeyen kentsel peyzaj oluşumlarından örnekler verilmiştir. Sonuç olarak da “gelişen kentlerin peyzajının iyileştirilmesi ve korunmasındaki temel ilkeler” belirlenerek, bu ilkelerin kentlerin tasarımına ve dolayısıyla imar planlarının yapımına etkisini açıklamışlar, imar planı kavramı yerine kent tasarım projesi kavramının getirilmesinin önemini vurgulamışlardır.

Sağlık ve ark., 2014, araştırmada değerlendirmeye alınmış olan materyaller saptanarak fotoğraflara yer vermişler ve sınıflandırma çerçevesinde, Çanakkale kent merkezinde kullanılan “donatı elemanları” kendi aralarında gruplandırılmış ve yerinde yapılan analiz ve gözlemler sonucunda mobilyaları estetik ve işlevsel açıdan irdelemişlerdir. Sonuçta ise mevcut durum hakkında bilgi verilmiş ve iyileştirilmesine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Ghorab, 2015, kent mobilyası ve estetik düzenleme ilkeleri arasındaki ilişkilerin irdelenmesi ve bu ilkelerden vurgulayıcı olanın belirlenmesi amacıyla hazırlamıştır. Anket çalışması ile insanların kişisel görüşleri ve tercihleri belirlemiştir. Kent kimliğini yansıtan kent mobilyalarının estetik kaygılarının önemine değinilen çalışmada sonuç olarak; estetik kavramında etkili olabilecek ilkeler sayesinde her kentin çevresel kalitesinin artırılması ve kullanıcıların psikolojik konforlarına da katkı sağlanabilmesinde etkili olduğunu saptamıştır.

Güner, 2015, kent, kentsel mekân, kentsel dış mekân kavramları açıklanarak kent mobilyaları ve kentsel mekân ilişkisi ayrıntılı olarak ele almıştır. Örnek alan olarak seçilen Sultanahmet Meydanı ve civarındaki kent mobilyaları yerinde incelenmiş ve fotoğraflarla belgelemiştir. Meydan tasarım, uygulama ve tarihi kentsel mekâna uyumları bakımından değerlendirmiş; kent kimliği ve kent kültürü açısından tarihi mekân ve kent mobilyaları ilişkisi ortaya konulmuştur. Sonuç kısmında Sultanahmet Meydanı ve civarındaki kent mobilyalarıyla ilgili tasarım ve uygulama planında öneriler getirilmiştir.

Tokmak, 2015, Müftü Deresi - Kurtuluş Meydanı Aksı üzerinde yer alan çevresel imge öğelerinin kent kimliğine etkilerinin belirlenmesi amacıyla hazırlanan çalışmada, çevresel imgelerin kentin okunabilirliği ve kimliğinde etkili olduğu hipotezine

dayanmaktadır. Farklı kullanıcı grupları (öğrenci, uzman, halk) üzerinden mekânsal algı, imge ve anlam yükleme durumlarını belirleyerek, çalışma alanının kimlik ve okunabilirliklerinde çalışmıştır. Sonuç olarak imgelerin kentte konumlarının, fiziksel özelliklerinin, tarihi yapı olmalarının ve işlevselliklerinin algılanmalarında önemli olduğunu vurgulayarak kimliğin oluşmasında etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Karakuş, 2016, engellilere yönelik kent mobilyaları üzerine inceleme yaparak ülkemizdeki ve dünyadaki örnekleri incelemiştir. Kent mobilyalarının konumlandığı kamusal mekânlar ve engellilerin kamusal alanda yaşadığı sorunlar araştırılarak, engellilerin yaşamını kolaylaştırmak için yapılan yasal düzenlemelerden söz etmiş, bu konudaki uygulamalardan örnekler vermiştir. Engellilerin koşulları dikkate alınarak yapılacak tasarımlarda olması gereken kriterler incelenmiştir. Ülkemizde bu konuda TSE tarafından hazırlanan TS 12576 hakkında bilgiler verilmiştir. Sonuç olarak ülkemizin dünya da ki gelişmiş ülkelerin gerisinde olmasa bile son yıllarda yasa ve uygulamalarda gelişmelerin görüldüğünü ancak istenilen düzeyde olmadığını belirtmiştir. Merkezi ve yerel yönetimler tarafından politika olarak benimsenmeli ve çabaların sürdürülmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Kurdoğlu ve Çelik, 2016, Karadeniz Teknik Üniversitesi Kanuni Yerleşkesi sınırları içinde yer alan 2369 adet kentsel donatı elemanına ait öznelik bilgisi coğrafi bilgi sistemi (CBS) ortamına aktararak bir veri tabanı meydana getirmişler, Yerleşke Donatı Bilgi Sistemi (YEDBİS) oluşturmuşlardır. Elde edilen verilere göre istatistiksel analizler yapmışlardır. Analizlere dayanarak yerleşke donatı elemanlarının sayısı, yoğunluğu, yerleşim modeli ve görsel nitelikleri ortaya konulmuştur. Tüm analizler ve değerlendirmeler ışığında, YEDBİS'in gerekliliği ve peyzaj planlama ve tasarımı açısından etkinliği tartışılıp, geliştirilmesi yönünde öneriler sunulmuştur. YEDBİS cansız peyzaj materyallerinden olan donatılar konusunda önemli ölçüde veri sağlayacaktır sonucuna ulaşmışlardır.

Özdemir, 2016, Amasra kentinde kent kimliğinin sürdürülebilirliğinin sağlanması için peyzaj yönetim planı hazırlanması amaçlanmıştır. Amasra kenti ile sosyokültürel, fiziki ve ekonomik yönlerden benzerlikler gösteren ve UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization) listesinde yer alan kentler irdelemiştir. Yönetim konulu çalışmalara kaynak olması için peyzaj yönetim anlayışı üzerine çalışmıştır. Amasra kent kimliğinin sürdürülebilirliğine yönelik peyzaj yönetim planı göstergelerini belirlemiştir.

Soydan ve Benliay, 2016, donatı elemanlarını farklı alternatifler ile sunarak kullanıcıların demografik niteliklerini ve parkları kullanma sıklıklarının, donatı elemanı tercihlerini nasıl etkilediğini belirlemek amaçlanmıştır. Çalışma alanı olarak seçilen bir alana park tasarımı yapmışlar ve tasarım görsellerini Lumion 4.0.2 programıyla hazırlayarak katılımcılara anket yapmışlardır. Görsel etki değerlendirme ile anket çalışmasında kullanıcı tercihlerini belirlemişlerdir. Elde edilen sonuçlar neticesinde tasarımcılara yön vermesi için öneriler geliştirmişlerdir. Ayrıca donatı elemanlarının fonksiyonel olması kadar renk, biçim ve doku özellerinin de önemli olduğu vurgulamışlardır.

Şentürk, 2016, sert peyzaj tasarım elemanlarının sınıflandırılması yapılmış, literatür araştırması ile çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgiler çalışmada sunulmuştur. Arazi çalışması ile yurt içinde ve dışında alanları incelemiş, yerinde çekilen fotoğraflarla tespitler yapmıştır. Sonuç olarak da Türkiye’de yapılacak sert peyzaj tasarım uygulamalarına ilişkin yeni teknolojik gelişmelerle yeni yaklaşım önerileri getirilmiştir.

Şişman ve Gültürk, 2016, Tekirdağ kent merkezinde yer alan dış mekân tasarım elemanları ile bitkisel elemanların fonksiyonelliği de göz önünde bulundurularak antropometrik açıdan uygunluğunu irdelenmiştir. Araştırmada, gözlem- analiz-sentez yöntemi kullanılmış, doğru ve yanlış kullanımlar tespit edilerek doğru kullanımların artmasına yönelik öneriler getirilmiştir.

Bekar ve ark., 2017, Trabzon Beşirli Kıyı alanının sınırları içerisinde bulunan parklarda ve yürüyüş güzergâhında kullanılan donatı elemanlarının, kullanıcı memnuniyeti, yapılan anketlerle saptamaya çalışmışlardır. Anketlerin değerlendirilmesinde SPSS istatistik yazılımı kullanılarak analizler yapılmıştır. Belirlenen anket sonuçları ışığında donatı elemanlarının kullanıcı görüşleri ile olumlu ve olumsuz katkıları belirlenmeye çalışılarak, mevcut durumun daha iyi olup geliştirilmesi için öneriler getirilmiştir.

Ertaş, 2017, yerleşim alanına ait parametreler ışığında, analiz ve sentez aşamalarından oluşmaktadır. Analiz, çalışma alanının fonksiyonel analizlerinin yapıldığı, sentez ise tasarım sürecinin gerçekleştiği aşamadır. Fonksiyonel analizlerde, çalışma alanının arter noktaları ile mevcut kent mobilyaları tespit edilmiş, yeni yapılacak olan mobilyaların konumları ile işlevleri belirlenmiştir. Tasarım ise, uzman grup gözetiminde katılımcıların dâhil olduğu çalıştay etkinlikleri ile projelendirme sürecinden oluşmuştur. Çalışmada tarihi kenti yansıtan kent mobilyalarına ulaşmak amaçlanmıştır. Böylece, tutarlı bir kent kimliğinin oluşturulmasına katkı sağlanabileceğini ön görmüştür.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Kahramanmaraş kent kimliğinin ortaya konulması ve kimliğin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla kentte belirlenen çalışma alanında yer alan kentsel donatı elemanlarının kimlik ve estetik değerler yönünden irdelenmesi ve önerilerin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda çalışmada kullanılan materyaller ve izlenen yöntem, materyal ve yöntem başlığı altında anlatılmıştır.

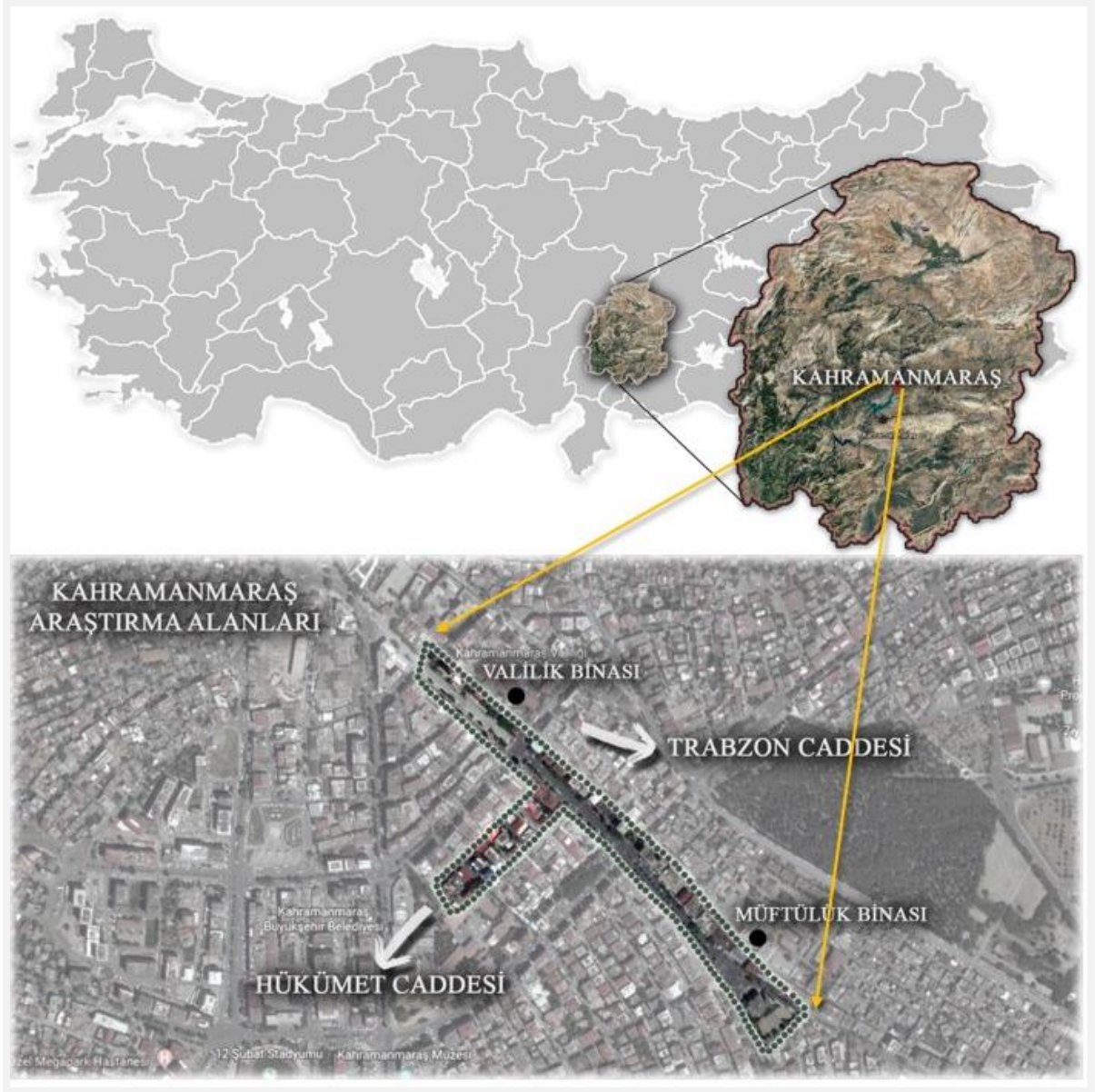
3.1. Materyal

Araştırmanın ana materyalini araştırma alanında bulunan kentsel donatı elemanları oluşturmaktadır. Araştırma alanı Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu ilçesinde yer alan Trabzon ve Hükümet Caddeleridir (Şekil 3.1). Araştırma alanı olarak belirlenen Trabzon Caddesi 30 m genişliğinde yaklaşık 1500 m uzunluğunda olup, caddenin Valilik binası önünden başlayan 340 m’lik bölümü tek yönlü trafik ve yaya bölgesi olarak planlanmıştır.

Kentin önemli bir bağlantı noktası olan Trabzon Caddesi ve devamında yer alan Kıbrıs Meydanı; tarihi yapıların bulunduğu ve Ulucami ile Valilik arasındaki bağlantıyı sağlayan bir koridor niteliğindedir. Bu bağlantı üzerinde kentin tarihi yapısını oluşturan ana unsurlardan biri tarihi Kapalı Çarşı yer almaktadır. Valilik binası önünde başlayan 340 m uzunluğunda bisiklet yolu Kıbrıs Meydanına kadar devam etmekte, araç ve yaya sirkülasyonu arasında sınır oluşturmaktadır.

Hükümet Caddesinin araştırmaya konu olan bölümü ise 30 m genişliğinde ve 300 m uzunluğunda, Trabzon Caddesinin dik ve yaya bölgesinin başlangıcına bağlanmaktadır. Hükümet Caddesi genel olarak ticari amaçlı iş yerlerinin yoğun olduğu bir yapıdadır. Özellikle son yıllarda cadde üzerindeki konut alanları hızlı bir şekilde ticari amaçlı iş yerlerine dönüşmüştür ve bu süreç devam etmektedir.

Araştırmada yardımcı materyal olarak araştırma alanında yer alan kentsel donatıların konum haritalarını oluşturmak üzere altlık olarak kullanılan 04.12.2013 ve 25.07.2016 Tarihli 1/1000 ölçekli İmar Planı Paftaları, 07.05.2018 Tarihli GOOGLE Earth uydu görüntüleri, fotoğraf çekimlerinde kullanılan “Canon EOS 600D” fotoğraf makinesi, Microsoft Office, Photoshop CS 6 ve AutoCad programları kullanılmıştır.

Şekil 3. 1. Araştırma alanının konumu

3.2. Yöntem

Kentsel donatı elemanlarının kent kimliği ve kent estetiği açısından değerlendirmek amacıyla çalışma, etüt, veri toplama, analiz ve senteze dayalı peyzaj araştırma yöntemi dört aşamada gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın Akış Şeması Şekil 6.2'de görülmektedir.

Çalışmanın ilk aşamasında literatür tarama gerçekleştirilmiş konuya altlık oluşturmak üzere kuramsal çerçeve belirlenmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında veri toplama gerçekleştirilmiş, değerlendirmeye alınacak olan materyaller arazi gözlemleri ve literatür bilgileri ile saptanarak fotoğrafları çekilmiştir. Elde edilen veriler önceki

çalışmalarda yapılan sınıflandırmalardan yararlanılarak, Trabzon ve Hükümet Caddelerinde kullanılan “donatı elemanları” kendi aralarında gruplandırılmıştır. Araştırma alanında yer alan kentsel donatılar 1/1000 ölçekli imar planı altlığı üzerinde, uydu görüntüleri ve arazi gözlemleri ile alan üzerinde konumları belirlenmiştir.

Şekil 3. 2. Çalışman Akış Şeması

Çalışmanın üçüncü aşamasında değerlendirme yöntemi belirlenmiştir. Değerlendirme yönteminin akış şeması Şekil 6.3’de görülmektedir. Araştırma alanında yer alan her iki kategoride yer alan kentsel donatı elemanları estetik ve kent kimliği açısından

irdelemek amacıyla kriterler belirlenmiştir. Kent kimliği açısından değerlendirmek amacı ile öncelikle Kahramanmaraş ili kentsel kimlik bileşenleri belirlenmiştir. Kimlik bileşenlerinin belirlenmesinde Lync 1960'dan yararlanılmıştır. Estetik değerlendirme kriterleri ise önceki çalışmalardan yararlanılarak Şişman ve Gültürk (2017), Sağlık ve ark (2014), Aksu (1998), Ghorab (2015)'in çalışma yöntemleri temel alınarak; değerlendirme kriterleri belirlenmiştir. Bu kriterler;

Ölçü/Oran Dengesi, Uyum (renk uyumu, malzeme uyumu), Özgün olma, İşlevsellik, Bakım ve Algılanabilirlik olarak belirlenmiştir. Araştırma alanında bulunan kentsel donatı elemanlarının, araz gözlemleri ile fotoğrafları çekilmiş ve bu kriterlere göre yorumlanarak analiz edilmiştir.

Şekil 3. 3. Çalışma Değerlendirme Yöntemi

Dördüncü aşamada ise kentsel donatı elemanlarının analiz sonuçları değerlendirilerek ve iyileştirilmesine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu çalışmada literatür verileri ile elde edilen kuramsal çerçeve doğrultusunda araştırma bulguları oluşturulmuştur. Bu başlık altında Kahramanmaraş kent kimliğini oluşturan doğal ve yapay kimlik bileşenleri ile kentsel donatı elemanlarına yer verilmiştir.

4.1. Kahramanmaraş Kent Kimliği

Çalışma kapsamında incelenen ve çalışmada yer verilen literatür tarama verilerine göre kimlik elemanları, doğal çevreden kaynaklı ve insan eliyle inşa edilmiş (yapay) çevreden kaynaklanan kimlik elemanları olmak üzere sınıflandırmıştır. Bir kentin kimliği; kendisini oluşturan kimlik elemanları katkıda bulunarak o kenti diğer kentlerden ayırtırmaya ve özelleştirmeye çalışmaktadır. Ayrıca kimlik bileşenleri geçmişten geleceğe sürekliliği sağlayan bağlantı öğeleridir.

Bu kapsamda Kahramanmaraş kenti kimlik bileşenleri, doğal çevre kentsel kimlik ve yapay çevre kimlik bileşenleri olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır.

4.1.1. Kahramanmaraş'ın doğal çevre kentsel kimlik bileşenleri

Topoğrafya: Doğal çevre koşulları bir şehrin kuruluşundaki temel faktörleri oluşturmaktadır. Konum, topoğrafya, iklim, su durumu, bitki örtüsü vb. doğal çevre kaynak verileri, kente kimlik kazandırır ve tanımlar (Ocakçı & Southworth, 1995; Bayramoğlu, 2010; Kısakürek ve Bayazıt, 2018).

Kahramanmaraş kenti 14.327 km²'lik yüzölçümü ile Türkiye'nin 18. büyükşehridir. Deniz seviyesinden 568 m. yüksekte olup, ilin kuzey kesimleri oldukça dağlıktır (Özdemir, 2016). Kahramanmaraş kenti, kuzeyinde yer alan Ahir Dağı 600-2300 m yükseltileri ile doğu-batı doğrultusunda uzanmakta olduğundan dolayı dağ yamaçlarına kurulu kent imajı sergilemektedir. (Bayramoğlu, 2010). Kahramanmaraş Ahir Dağı kent kimliğini belirlemede önemli ve etkin bir yere sahiptir. (Deniz, 2004; Bayramoğlu, 2010; Kısakürek ve Bayazıt, 2018).

İklim ve bitki örtüsü özellikleri: Farklı iklimsel özellikler kent dokularında farklılıklar oluşturmaktadır. İklimsel özelliklerin farklılığı yapı malzemesi, renk, biçim, konum ve yönlenme gibi mimari özelliklerin yanı sıra planlama ölçeğinde de sokak genişlikleri ve bitişik nizam gibi farklılıklara yol açmaktadır. İklimsel özelliklere bağlı olarak oluşan yeşil dokunun kent kimliğine etkisi de oldukça fazladır. Yeşil dokunun farklı

dokularla birleşmesi kent kimliğine farklı bir zenginlik katar (Deniz, 2004; Bayramoğlu 2010; Kısakürek ve Bayazıt, 2018).

Kahramanmaraş kentinin güneyinde Akdeniz iklimi, kuzeyinde ise sert olmayan karasal iklim görülmektedir. Kahramanmaraş'ın dağları orman türü bakımından makilik yapıdadır. Kent İran-Turan ve Akdeniz fitocoğrafya (bitki coğrafyası) bölgelerinin geçiş kuşağında bulunmasından dolayı oldukça zengin bitki örtüsüne sahiptir. Kuzey ve kuzeybatıda ki dağlık bölgede yoğunlaşan yaklaşık 300 nadir ve endemik bitki çeşidi bulunmaktadır. Ayrıca ülkemizin önemli endemik merkezlerinden biri olan Anadolu çaprazının güneyinde bulunması, jeomorfolojik özellikleri, mikrobiklim ve habitat türü olması da bitki zenginliği getirmektedir. Karışık çalılardan meydana gelen bitki örtüsü makiye benzer olup kermes meşesi, mazı meşesi, laden, sandal, zeytin, dişbudak, sumak, akçakesme, karaçalı, erguvan gibi çeşitleri bulunmaktadır (Özdemir, 2016; Kısakürek ve Bayazıt, 2018).

Kent kimliğinin şekillenmesinde ve belirlenmesinde canlı kent mobilyaları olarak tanımlanabilen; ağaçlar, ağaççıklar, çalılar, sarılıcı ve tırmanıcılar, yer örtücüler, çimler, mevsimlikler ve su bitkileri önemli rol oynamaktadır. Kahramanmaraş kentinde doğal olarak yetişen bitki türlerinin yol ağaçlandırmasında ve peyzaj çalışmalarında tercih edilmesi kent kimliğini olumlu etkilemektedir. *Platanus orientalis*, *Pyracantha coccinea*, gibi türlerin kullanılması kent kimliğinin oluşmasında ve sürdürülebilir olmasında etkili türlerdir (Kısakürek ve Bayazıt, 2018).

Kent sınırları içerisinde 2455 bitki türü bulunmaktadır ve bu bitki türlerinden 435 tür yöreye özgüdür. Kahramanmaraş'a özgü çok sayıda endemik bitki türü bulunmaktadır. Örneğin, Maraş salebi (*Orchis anatolica*), yöreye özgü endemik bitkilerden biridir ve Kahramanmaraş'ta dondurma üretiminde önemli bir yer tutmaktadır (Anonim 2015). Salep bitkisi şehir kimliğinde ayrıcalıklı bir yere sahip kültürel mirastır. Anadolu'nun birçok kentinde ki bitki türleri o yöreye özgü ağaç türleri kent kimliğini oluşturan önemli bileşenlerdendir (Kiper, 2018; Kısakürek ve Bayazıt, 2018).

Kahramanmaraş kentinin önemli kimlik bileşenlerinden bir diğeri ise kent çevresinde oluşturulan yeşil kuşak çalışmasıdır. Yeşil kuşak projesi, kentin sel taşkınlarından korunması erozyonu önlenmesi amacı ile ilk olarak 1963 yılında kentin kuzeyinde il koruluğu adı altında başlatılmış ve daha sonra kent çevresinde aşamalı olarak devam eden projeler bu başlık altında birleştirilmiştir (Sandal & Karademir, 2013; Kısakürek ve Bayazıt, 2018).

Günümüzde kentin önemli kimlik bileşenlerinden birini oluşturmaktadır (Kısakürek ve Bayazıt, 2018).

4.1.2. Kahramanmaraş'ın yapay çevre kentsel kimlik bileşenleri

Yollar: Kent merkezi bütününde şehre kimlik kazandıran ana yollar ve caddeler tarihten günümüze büyük ölçüde varlığını sürdürmekte ve kentin gelişmesiyle yeni yollar kentin kimliğine kazandırılmaktadır. 1971 yılı başlarında, modern şehir mimarisine uygun, geniş ve büyük cadde olan ve şehrin kuzeyini güneyine bağlayan ilk cadde olma özelliğini de taşıyan Trabzon Caddesi, günümüzde kentin kimliğini belirleyen en önemli bileşendir (Anonim, 2015; Kısakürek ve Bayazıt, 2018).

Yapılar (kentsel doluluklar): Kentin kimliğinin önemli bileşenlerinden birisi de kentlerin kültürel mirası olarak geçmişten günümüze kadar gelen tarihi yapılarıdır. Kent kimliğinin yaşaması bu değerlerin gelecek kuşaklara aktarılması bakımından tarihi, doğal, kültürel çevrenin korunması büyük önem taşımaktadır (Çelik & Açıksöz, 2008; Kısakürek ve Bayazıt, 2018).

Kentin geleneksel evleri 19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarında, Cumhuriyet Döneminde yapılmış konutlara rastlamak mümkündür (Özdemir, 2016). Kentin tepeler üzerine kurulmuş olmasından dolayı evler merkeze dönük ve yamaçlardan aşağıya bakmaktadır. Evler, dar sokaklar içinde mütevazı olarak genellikle iki katlı ve bahçe içerisinde olduğundan yeşil alanlara sahiptir. Tarihi kent merkezinde yer alan yapılar kent kimliğini olumlu etkileyen yapılarıdır (Anonim, 2015; Kısakürek ve Bayazıt, 2018). 1960 yıllarda yerleşim alanı, kentin güneyinde yer alan bahçeli evler mahallesi ve çevresi yerleşim alanı olarak öne çıkmış, 1970 yılından sonra modern mimari tarza yönelmiş çok katlı ve asansörlü binalar yapılmasıyla şehirde bulvarlar ve caddeler açılmaya başlamıştır. Kent son gelişmelerinde kuzey batıya yönelmiş ve siteler yapılmaya başlanmıştır (Özdemir, 2016).

Kahramanmaraş kenti eski dönemde kent merkezini oluşturan Kale, Ulu Cami Külliyesi ve Dulkadirli Beyliği Döneminde yapılan ticari bölge ile Osmanlı Dönemi'nde inşa edilen Yeni (Aşağı) Bedesten, Kapalı Çarşı, Taş Han, Bakırcılar Çarşısı ve Saraçhane'nin bulunduğu tarihi çarşı kompleksinin etrafında yamaçlara doğru yayılan yapılardan oluşmaktadır.

Açık alanlar (kentsel boşluklar): Kentin açık alanlarını meydanlar, yeşil alanlar, avlular, yaya bölgeleri vb. oluşturmaktadır. Kent insanının iletişime en açık olduğu ve kentin

yaşandığı mekânlar açık alanlardır. Bu mekânların genel kurgulanış biçimi ile kullanılan öğeler kentliler için bir anlam taşımakta ve kent kimliğini etkilemektedir (Kır, 2009).

Can (1999)'a göre, kent içerisinde kimliği önemli ölçüde etkileyen bir diğer açık alan meydanlardır. Meydanlar fiziksel yapılarının yanı sıra, işlevleri dolayısıyla kültürel ve politik anlamda da kenti ve kent kimliğini etkilemektedir (Kırsakürek ve Bayazıt, 2018). Kahramanmaraş kent kimliğinin belirlenmesinde Kıbrıs Meydanı kentin açık alanları oluşturmakta ve kente kimlik kazandırmaktadır.

Odak Noktaları: Stratejik öneme sahip odak noktaları yoğun kullanım alanları olan kavşaklar, büyük meydanlar, bölgeler ya da ulaşımın kesildiği noktalar olarak kent ölçeğinde kimlik ile ilişkilidir. Kent merkezinde yer alan Kıbrıs Meydanı, Necip Fazıl Kırsakürek Kültür Merkezi, Taş Medrese, Katip Han, Kapalı Çarşı, Ulu Cami, Kahramanmaraş Kalesi ve şehrin silüetine hâkim Abdulhamithan Cami, kent kimliğini oluşturan odak noktaları kimlik bileşenlerine örnek olarak verilebilir (Kırsakürek ve Bayazıt, 2018).

Sanatsal objeler (heykeller): Peyzaj tasarımında kullanılan plastik objeler, peyzajın estetik değerini renk, form, biçim ve ölçü özellikleriyle artıran daha etkili ve algılanabilir yapan elemanlardır. Peyzaj düzenlemeleri görsel algıyı artırarak, sahip oldukları estetik değerler ve plastik, doku, renk ve ölçü gibi özellikleri ile meydanlara, park ve bahçelere, mimari yapılara, anlam kazandıran donatılardır (Uzun, 1997; Güremen, 2011; Kırsakürek ve Bayazıt, 2018).

Kahramanmaraş kent girişinde yer alan kırmızı şeritli istiklal madalyası anıtı ile kentin sahip olduğu özellikler vurgulanmaktadır. Bu nedenle kente kimlik kazandıran bir sanatsal obje niteliğindedir.

İşaret ve bilgi levhaları: Şehir merkezi veya şehirde insanların yoğun olduğu kısımlarda, alış-veriş ünitelerinin ve firmaların tanıtım ve reklamı için üzerinde amblem ve adların yazılı olduğu, yerel yönetimlerin veya özel kuruluşların yaptırdığı ve kiraya verilen donatı elemanlarıdır. İletişimi tanıtım ve reklamı sağlayan bu kentsel donatılarda yabancı marka isimlerinin yer alması ve bu donatıların bir düzenleme ve standardının olmaması nedeni ile kent kimliğini olumsuz etkilemektedir (Kırsakürek ve Bayazıt, 2018).

4.2. Araştırma Alanı Kapsamında Kentsel Donatı Elemanları

Bu çalışmada, araştırma alanı olan Trabzon ve Hükümet Caddeleri kapsamında kimlik bileşenlerini oluşturan kentsel donatı elemanları; cansız kentsel donatılar ve canlı

kentsel donatılar olmak üzere, iki genel kategoride incelenmiştir. Her bir kategori kendi içerisinde de kategorize edilerek değerlendirilmiştir.

4.2.1. Cansız kentsel donatıları

Alt Yapıya Bağlı Kentsel Donatı Elemanları ve Alt Yapıya Bağlı Olmayan Kentsel Donatı Elemanları olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır

4.2.1.1 Alt yapıya bağlı kentsel donatı elemanları

Aydınlatma Elemanları

Aydınlatma elemanları kentlerin güvenlik, estetik ve fonksiyonel amaçlarına hizmet etmesinden dolayı kentsel donatı elemanlarının başında aydınlatma elemanları gelmektedir. Aydınlatma, kentin özelliğine göre dış mekânların gece kullanımlarını sağlamaya yönelik olarak kullanılabilir gibi estetik olarak da yapılmaktadır. Estetik ve koruma amaçlı kullanılan bu elemanlar; aydınlatma cihazları ve sistemleri ile bu sistemleri devrelere bağlayan materyallerden oluşur (Sağlık ve ark., 2014).

Kahramanmaraş Kenti Trabzon ve Hükümet Caddeleri aydınlatma açısından incelendiğinde, yaya yolunda kullanılan ve orta refüjlerde kullanılan aydınlatma elemanları olarak sınıflandırılabilir. Büyükşehir Belediyesi tarafından 2017 yılında tamamlanan yeni bulvar düzenleme çalışması ile Trabzon Caddesinin Valilik binasından Kıbrıs meydanına kadar olan bölüm yaya yolu ve tek yön araç trafiğine uygun olacak şekilde düzenlenmiştir. Yaya yolu düzenlemesi yapılan alanda orta refüj kaldırıldığı için yaya yolu kenarında aydınlatma elemanları kullanılmıştır. Kullanılan aydınlatma elemanları, yaya ve araç yolu aydınlatılması işlevini yerine getirmektedir. Malzeme, renk ve çevre uyumu olarak yeni bulvarda yer alan diğer donatı elemanlarıyla bütünlük içerisinde. Ölçü-oran ilişkisi, kuramsal temellerde yer verilen aydınlatılan mekâna göre yükseklik ölçüleri uygundur. Bakım olarak değerlendirilmesi de tasarım ilkelerine uygundur. Düzenlenen yeni alanda aydınlatma elemanları estetik düzenli sıralarla tekrar etmesiyle oluşan sıralı ritim hâkim olup, tasarım ilkelerince tekrar, denge ve vurgu vardır. Kullanılan malzeme ve renk olarak kent dokusuyla entegre olmasına rağmen kimliğe uygunluk ve özgün olma açısından değerlendirildiğinde tasarımlar özgün değildir. (Şekil 4.1).

Yeni bulvar düzenleme çalışması yapılan alan ile Trabzon Caddesinin devamını da yer alan aydınlatma elemanlarında, bir bütünlük olmadığı görülmektedir. Yaya yolu aydınlatması olarak kullanılan aydınlatma elemanları Trabzon Caddesinin devamında da

görülmektedir. Bu aydınlatmanın yeterli olmamasından kaynaklandığı gibi ticari işyerlerinin vurgu oluşturmak amacından da kaynaklanmaktadır.

Şekil 4. 1. Trabzon Caddesinde yeni düzenlenen alanda yer alan aydınlatma donatıları

Tüm aydınlatma elemanları incelendiğinde tasarım, renk ve estetik açıdan birbiriyle uyuşmayan aydınlatma elemanları ile karşılaşılmaktadır. Bunun en temel sebebi ise Büyükşehir Belediyesi tarafından bulvar düzenlemesinde kullanılan aydınlatma elemanlarının gereksinim duyulan ölçüde aydınlatma işlevini yerine getirememesinden dolayı bulvar üzerindeki ticari işletmelerin ihtiyaç duyulan aydınlatmayı sağlayabilmek için kendi bünyelerinde tesis ettikleri aydınlatma elemanlarından kaynaklıdır (Şekil 4.2, 4.3). Ayrıca araştırma alanlarından Trabzon Caddesinde yeni düzenleme yapılan alanda yerel yönetimin ve ticari alanların aydınlatma elemanları bir arada yer almasından dolayı kentte görüntü kargaşasına neden olmakta ve kent estetiğini bozmaktadır (Şekil 4.4).

Şekil 4. 2. Trabzon Caddesinde yer alan ticari iş yerlerine ait farklı aydınlatma elemanları

Şekil 4. 3. Trabzon Caddesinde ticari iş yerlerine ait farklı aydınlatma elemanları

Şekil 4. 4. Yerel yönetim ve ticari yerlere ait donatı elemanlarının uyumsuzluğu

Trabzon ve Hükümet Caddelerindeki refüjde yol aydınlatması amacıyla yer alan aydınlatma elemanları standart ölçü olan 30 metre ara ile konumlandırılmıştır. Refüj aydınlatmaları estetik, kent kimliği ve aydınlatma işlevi açısından zayıf kalmaktadır.

Kent kimliğine ve estetiğine olumlu bir etki sağlamayan aydınlatma elemanları, özgünlük, çevre ve renk uyumu olarak yetersiz olduğu saptanmıştır.

Tasarım ilkelerinden ritim, denge, sağlarken olarak estetik ilkeler kapsamında ölçü-oran açısından değerlendirilmesi tasarım ilkelerine göre uygun değildir. Ölçü-oran olarak da araç yolu aydınlatmasında kullanılan standartlardadır, ancak insan ölçeğinde olmaması işlevselliğini ve estetikliğini olumsuz etkilemektedir. (Şekil 4.5, 4.6).

Şekil 4. 5. Trabzon Caddesinde yer alan aydınlatma elemanları

Şekil 4. 6. Hükümet Caddesinde yer alan aydınlatma elemanları

Trabzon Caddesi ve Hükümet Caddesinde yer alan aydınlatma elemanı donatıları Şekil 4.7’de pafta üzerinde konumları işaretlenmiştir. Hükümet Caddesinde refüjlerde kullanılan aydınlatma birimleri yaya ve araç yolunu aydınlatmada yetersiz kaldığı görülmektedir.

Otobüs Durakları

Araştırma alanı içerisinde toplam 3 adet otobüs durağı saptanmıştır. Bunlardan ikisi Hükümet Caddesinde yer alırken bir tanesi Trabzon Caddesinde yer almaktadır. Otobüs durakları kısa zaman önce yapılan bulvar düzenleme çalışmaları kapsamında yenilenmiştir. Ölçü-oran dengesi insan ölçeğinde renk, çevre ve malzeme açısından uyumlu, algılanabilir,

KENTSEL DONATI ELEMANLARININ KENT KİMLİĞİ VE ESTETİK DEĞERLER
YÖNÜNDEN İNCELENMESİ: TRABZON VE HÜKÜMET CADDELERİ ÖRNEĞİ,
KAHRAMANMARAŞ

Şekil 4. 7. Trabzon ve Hükümet Caddeleri araştırma alanında yer alan aydınlatma donatıları

birlik ve bütünlüğü sağlayan ve bakımlı olmasına rağmen işlevsel açıdan yetersiz ve özgün değildir. İşlevsel açıdan talepleri karşılamakta yetersiz olmasının yanı sıra bilgilendirme levhalarının olamaması da işlevselliğini olumsuz etkilemektedir (Şekil 4.8.).

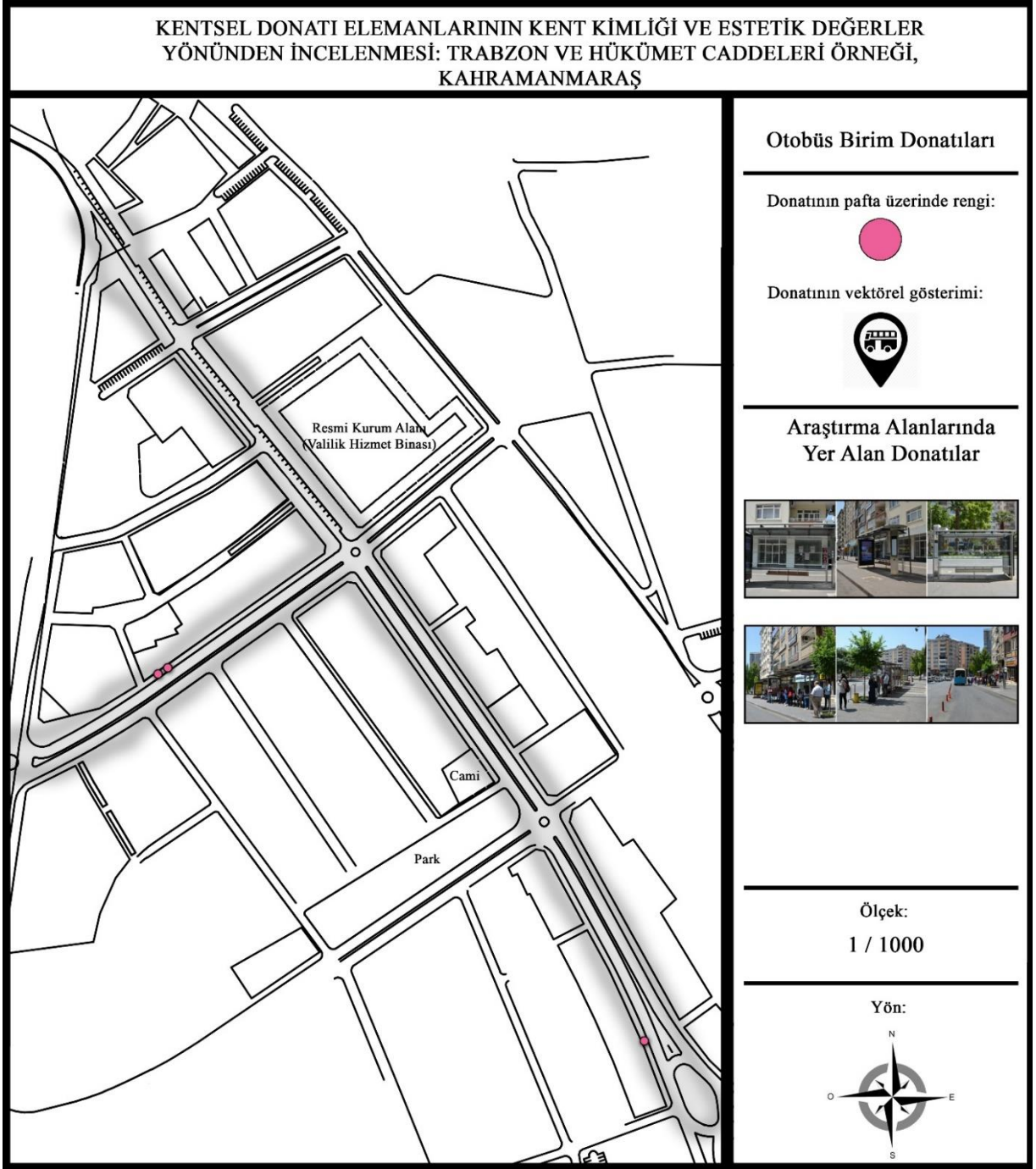
Şekil 4. 8. Hükümet Caddesi üzerinde yer alan iki tane otobüs durağı

Trabzon Caddesi üzerinde yer alan otobüs durağı estetik ve çevreye uyum açısından yeterli görülmektedir (Şekil 4.9). Durak tasarımında kullanılan inoks ve cam malzeme çevre ile ahşap oturma elemanın uyumludur. Ancak durak tasarımının bir kenarının reklam panosu olarak kullanılıyor olması görüntü kargaşasına neden olmaktadır. Bu panoların bilgilendirme panosu olarak kullanılması hem durakların işlevselliğini artıracak, hem de kargaşayı önleyecektir.

Şekil 4. 9. Trabzon Caddesi üzerinde yer alan otobüs durağı

Araştırma alanlarında yer alan otobüs duraklarının konumları Şekil 4.10’da pafta üzerinde işaretlenmiştir. Araştırma alanında iki yerde konumlanan donatılar özellikle Hükümet Caddesinde merkez durak olarak çok sayıda otobüse hizmet vermesinden dolayı yetersiz kalmaktadır.

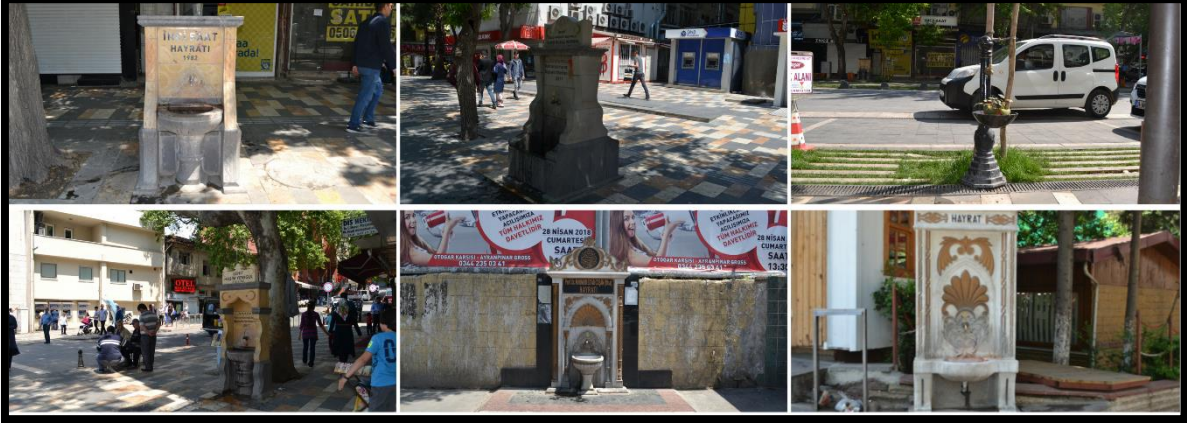
Şekil 4. 10. Trabzon ve Hükümet Caddeleri araştırma alanında yer alan otobüs donatıları

Çeşmeler

Kahramanmaraş kenti genelinde tarihi süreç içerisinde çeşmeler her zaman önemli bir yer tutmuştur ve bugün de bu kültür eserleri hala önemini korumaktadır. Kahramanmaraş kentinde mahalle ve sokak aralarında ve cami çevrelerinde yer alan çeşmeler içerisinde

anıtsal olanlara rastlanmamaktadır. Şeyh Adil Çeşmesi, Galip Paşa Çeşmesi ve Çarşıbaşı Çeşmesi bunlardan bazılarıdır.

Araştırma alanı içerisinde birbirinden farklı 5 ayrı çeşme tasarımı olmak üzere toplam 7 çeşme bulunmaktadır. Bunlardan 6'sı Trabzon Caddesinde, biri ise Hükümet Caddesinde yer almaktadır (Şekil 4.11).

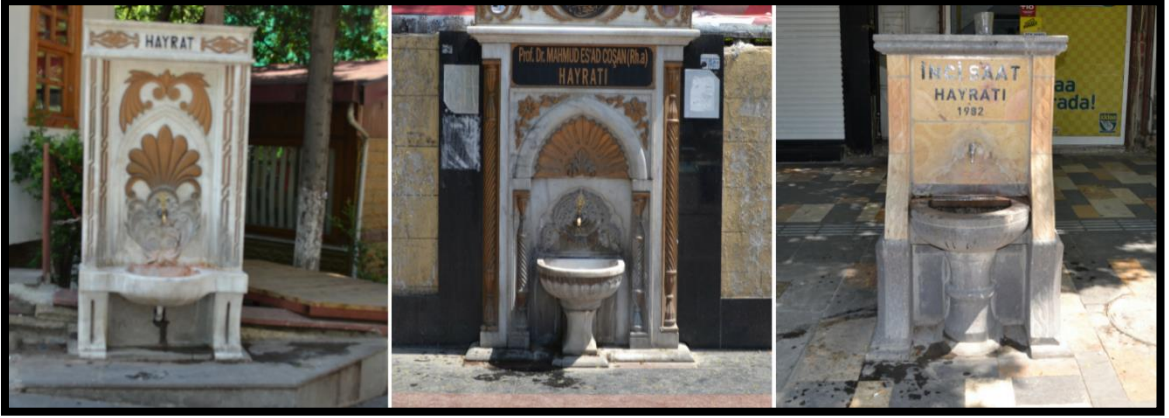
Şekil 4. 11. Trabzon Caddesinde yer alan altı adet çeşme donatı elemanı

Trabzon Caddesi üzerindeki çeşmeler 4 farklı tasarımda olup, aralarında bir tasarım bütünlüğü bulunmamaktadır. Cadde üzerinde bulunan çeşmelerden ikisi belediye bulvar yenileme çalışması sırasında yapılmış olup aynı malzeme kullanılarak, benzer tasarımlardır. Konumları ağaçların bulunduğu aks ile aynı doğrultuda olmasından dolayı yaya akışını etkilememektedir. Kullanılan malzeme rengi alanla ve kent dokusuyla uyum göstermekte olup, tasarımları özgün değildir. Ölçü-oran dengesinde alanla ve insan ölçeğinde bir uyumsuzluk gözlenmemiştir. İşlevselliğin ön planda olduğu donatıların, bakım açısından yeterli değildir. (Şekil 4.12). Diğer üç tanesi şahıslar tarafından yaptırılmış “hayrat” çeşmeleridir ve karakteristikleri birbiriyle uyumlu değildir (Şekil 4.13).

Mermer malzemeli çeşme donatıları, estetik tasarım ilkelerine göre renk, malzeme ve çevre uyumuna bakıldığında bütünlük olsa da özgünlük ve bakım kriterlerinde ihtiyacı karşılamamaktadır. Kent içerisinde belirli bir ritim ve tekrarı bulunmayan çeşme donatıları, yaya akışını fazla etkilemeyecek şekilde konumludur. Ancak belirli bir denge ve ritimde tekrar etmeyen donatılar kentin estetiğini etkilemektedir. Aynı zamanda malzeme olarak yöresel doğal kesme taştan yapılmış çeşmeler kentin tarihi dokusu ile uyumlu olsa da, güncel kentsel doku ile pek uyumsuzdur (Şekil 4.14).

Şekil 4. 12. Trabzon Caddesinde yer alan çeşme modeli

Şekil 4. 13. Trabzon Caddesinde yer alan hayrat çeşme modelleri

Şekil 4. 14. Trabzon Caddesinde mermer malzemeli çeşme modelleri

Hükümet Caddesinde yer alan bir adet çeşme donatısı malzeme olarak yöresel doğal kesme taştan yapılmış çeşmeler insan ölçeğinde, kentin tarihi dokusu ile uyumlu olduğu özgünlük kriteri için yetersiz kaldığı belirlenmiştir (Şekil 4.15). Ancak konum, algılanabilirlik, bakım, birlik ve bütünlüğü sağlama açısından yeterli değildir.

Şekil 4. 15. Hükümet Caddesinde yer alan bir adet çeşme modeli

Hükümet Caddesinde yer alan çeşme donatısının, siyah bazalt zemin üzerinde beyaz mermer kaplama ile alanda vurgulanmış ve algılanabilirliği artırılmıştır. Ancak bakımsızlık ve alt yapısında kot farklarının olduğu donatı elemanı hem işlevi etkilemekte hem de estetiğini bozmaktadır. Ölçü-oran değerlendirilmesinde de her yaştan bireyin kullanımına pek uyumlu olmadığı saptanmıştır.

Araştırma alanları Trabzon ve Hükümet Caddelerinde yer alan çeşme donatıları Şekil 4.16' da pafta üzerinde konumları genel olarak verilmiştir. Estetik değerlendirmede çeşme donatılarının kendi içlerinde malzeme, renk, çevre uyumu ve bütünlüğü sağlamadıkları, bakımlarının yeterli olmadığı, ancak bazılarının algılanabilir olduğu tespit edilmiştir.

Telefon kulübeleri

İletişim çağının getirisi olarak telefon kulübeleri artık pek rağbet edilmese de kentsel alanlarda kullanımı önemli ve gereklidir. Teknolojik gelişmelerle akıllı cihaz kullanımının artması nedeniyle kentlerde güneş enerjili panellerle tasarlanmış cihazların şarj edilmesini sağlayan donatı elamanları, telefon kulübeleri yerini zamanla alabilir.

KENTSEL DONATI ELEMANLARININ KENT KİMLİĞİ VE ESTETİK DEĞERLER
YÖNÜNDEN İNCELENMESİ: TRABZON VE HÜKÜMET CADDELERİ ÖRNEĞİ,
KAHRAMANMARAŞ

Şekil 4. 16. Trabzon ve Hükümet Caddeleri araştırma alanında yer alan çeşme donatıları

Araştırma alanı içerisinde Trabzon Caddesinde iki adet, iki farklı tip telefon kulübe donatısı yer aldığı gözlenmiştir (Şekil 4.17). Cadde üzerinde yaya sirkülasyonunu engellemeyecek şekilde duvar kenarına konumlandırılmış birinci model; etrafı cam malzemeyle kapalı, girişi cam kapılıdır. Sadece işlevsel olan, yanındaki ve diğer donatı elemanlarından malzeme, renk ve ölçü olarak uyumlu olamayan bir bütünlük oluşturmayan bir tasarımdır (Şekil 4.17a). Ayrıca bakımsız ve kirli görünümü kent estetiğini bozmaktadır.

İkinci tip ise; Trabzon Caddesinin Doğu aksına doğru konumlu olup, kaldırımın orta bölümünde yaya sirkülasyonunu engellemektedir (Şekil 4.17b). Yarı kapalı telefon kulübe tipi bakımsız ve üzerine yapıştırılan bilgi kâğıt kalıntıları ile oldukça kötü bir görüntü sergilemektedir.

Şekil 4. 17. Trabzon Caddesinde iki tip telefon kulübesi (a: birinci tip, b: ikinci tip)

Araştırma alanında yer alan telefon kulübesi donatıları, çevresindeki donatılarla oranları uyumsuz olsa da, ölçü-oran ilişkisinin de insan ölçeğine uygun tasarımıdır. Kent estetiğine ve kimliğine katkı sağlayacak veya dokusunu taşıyacak bir özgün tasarımı bulunmamaktadır ancak algılanabilir.

Hükümet Caddesinde ise; bir adet, tek tip telefon kulübesi konumlandırılmıştır (Şekil 4.18). Yarı kapalı kulübe modeli, diğerleri gibi bakımsızdır ve malzeme olarak deformasyonlar görülmektedir. Yaya akışını engellemeyecek şekilde bir cep içerisine konumlandırılması standartlarına uygundur.

Trabzon Caddesinde kullanılan ikinci tip telefon kulübesi ile aynı tasarımda ve özellikle olan donatı, aynı şekilde kent estetiği ve kimliğine uygun olmayan tasarım ile özgün çizgiler taşımamaktadır.

Genel olarak kullanılan telefon kulübesi donatıları renk ve malzeme olarak birbirleriyle uyumlu olsa da, estetik açıdan sıradan ve diğer kentlerle benzer özelliklere sahiptir. Kentin kimlik ve estetiğine bir getirisi olmayan kulübelerin, kullanıcılarına da oturma yeri veya aydınlatma gibi kullanım rahatlığı sağlamadığı için işlevsel değildir. Trabzon ve Hükümet Caddelerinde yer alan üç adet telefon kulübelerinin konumları Şekil 4.19' de yer alan pafta üzerinde verilmiştir. Buna göre alan içerisinde belirli bir tasarım ilkesine göre yerleşmediği ve sayıca az olduğu görülmektedir.

Şekil 4. 18. Hükümet Caddesinde yer alan telefon kulübesi

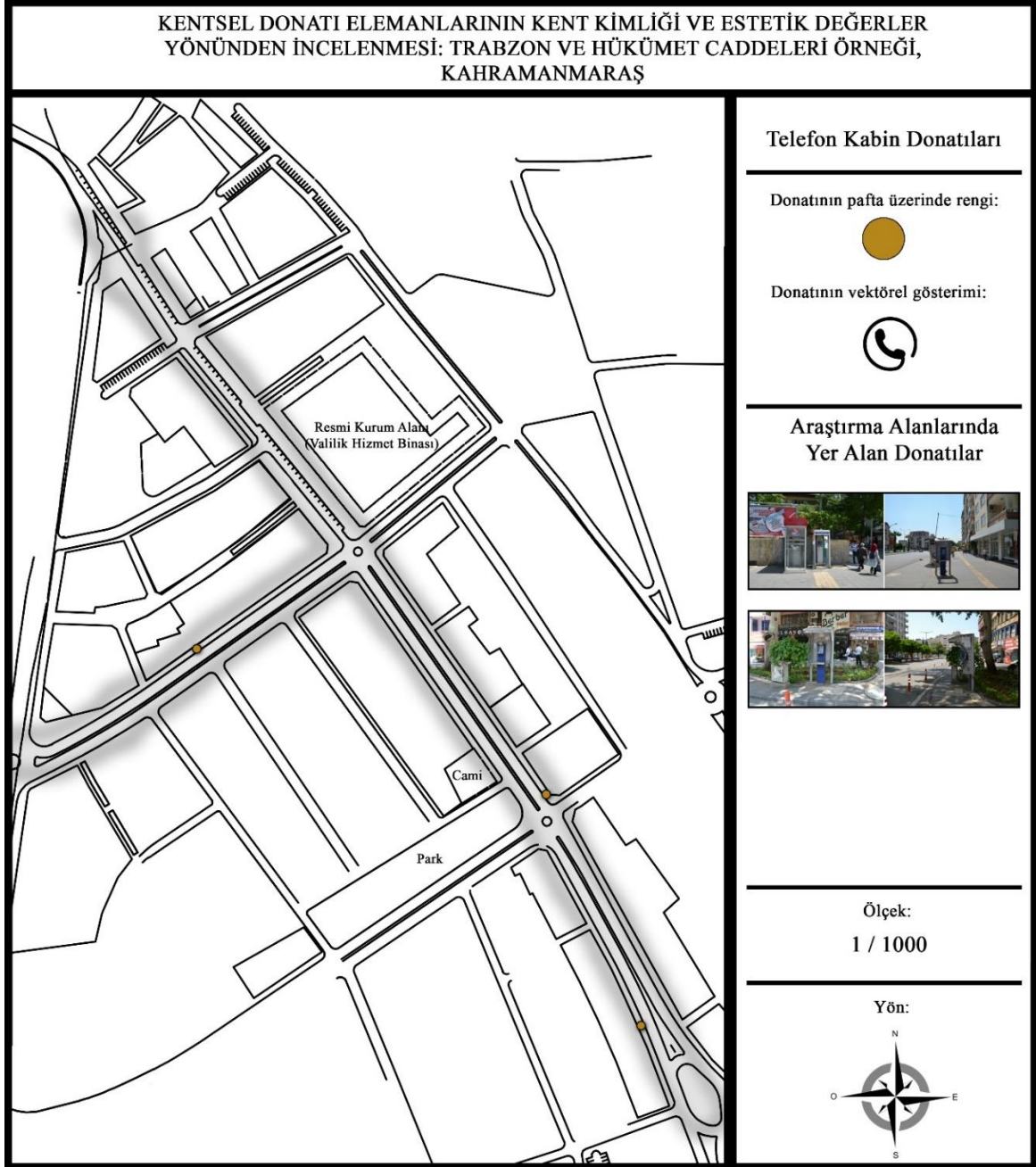
Satış birimleri

Satış birimlerinin tasarımları kentin görünümüne uygun, çevresiyle renk ve malzeme bütünlüğü sağlayan, simgesel karakterli, estetik birimler olarak yer almalıdır. Yapılan araştırmada satış birimleri adı altında araştırma alanı olan her iki cadde üzerinde de birer adet mısır satışı yapan birimlere rastlanmış olup, satış birimlerinin sahip olması gereken özelliklere sahip olmadığı gözlemlenmiştir.

Satış birimleri, ölçüleri kent alanında görselliği etkileyecek kadar büyük ölçülerde değildir. Ancak estetik birimler olarak yer alması gereken donatılar, kentin dokusunu ve görünüşünü bozmaktadır. Renk, çevre ve malzeme uyumu olarak değerlendirildiğinde kentle örtüşmediği saptanmıştır. Kent kimliğini yansıtacak özgün tasarımlarda olmadığı gözlemlenmiştir. Satış birimleri insan ölçeğinde, algılanabilir ancak yeterli bakıma sahip olmadığı konum olarak Hükümet Caddesinde yer alan satış birimi, yaya akışını engellemekte ve kentin bütünü de görselliği bozmaktadır. Trabzon Caddesi üzerinde yer alan diğer satış birimi ise yaya sirkülasyonunu bozmayacak şekilde konumlandırılmıştır, ancak çevresine başka satış birimlerini çekmesinden dolayı yaya akışını engellemektedir. Tasarım kriterlerinde satış birimlerinin yanında olması gereken çöp kutusu ve oturma birimleri buralarda yer almadığı belirlenmiştir (Şekil 4.20).

Ayrıca yine bu başlık altında toplayabileceğimiz Trabzon Caddesinde yer alan bir adet taksi durağı ve bir adet ayakkabı boyama hizmeti veren birimler yer almaktadır (Şekil 4.21). Bu birimlerin tasarımların da kullanılan renk ve malzeme kent kimliğine uygundur. Konumlandırma açısından değerlendirildiğinde ise, yaya akışına engel olmadığı gözlemlenmiştir. Ayakkabı boyama hizmeti veren birim, çevresiyle, renk ve malzemesiyle

uyumlu ancak tasarımı özgün değildir. Ölçü-oran değerlendirilmesinde çevreye ve hizmet ettiği amaca göre büyük kaldığı gözlenmiştir (Şekil 4.21a). Taksi durağı tasarımıyla kent dokusuna uyumlu ve özgün çizgiler taşımaktadır. Algılanabilirlik ve bakım kriterleri uygundur (Şekil 4.21b).

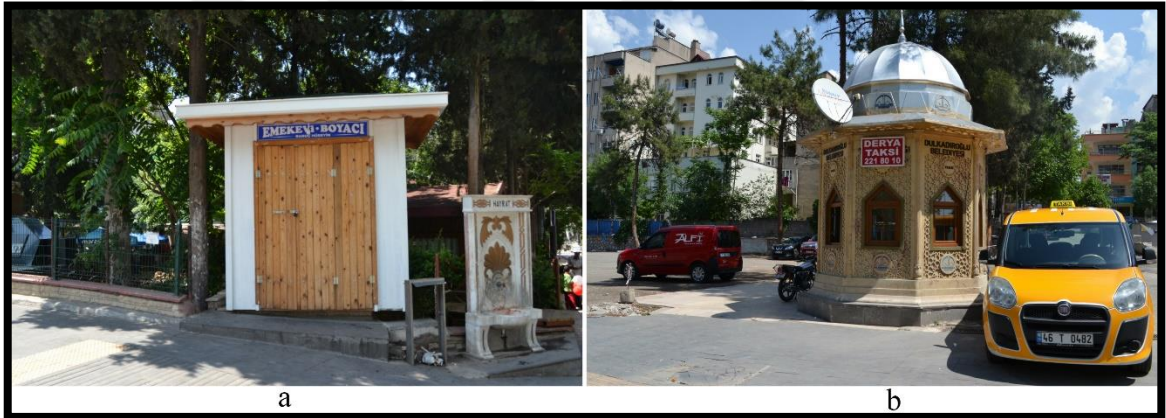

Şekil 4. 19. Trabzon ve Hükümet Caddeleri araştırma alanında yer alan telefon donatıları

Şekil 4. 20. Araştırma alanlarında yer alan satış birimleri (a: Hükümet Caddesi, b: Trabzon Caddesi)

Çevresiyle görselliği bozmayacak renk ve dokuda olduğu, diğer satış birimlerine göre özgün tasarımsal çizgilere sahip olduğu belirlenmiştir.

Şekil 4. 21. Trabzon Caddesinde yer alan donatı birimleri (a: Ayakkabı boyacı kulübesi, b: Taksi durağı)

Araştırma alanları olan Trabzon ve Hükümet Caddesinde yer alan satış birim donatıları Şekil 4.22' de pafta üzerinde konumlarına yer verilmiştir. Pafta da yer alan gösterime göre, satış birimlerinde bir düzen görülmemektedir.

Altyapı tesisleri bakım kapakları

Kentsel alanlarda gaz, şehir suyu, telefon, elektrik, kanalizasyon ve yağmur suyu gibi altyapıya bağlı tesisatların düzeneklerine ulaşmak ve bakımların yapılabilmesi için zemine yerleştirilen kapaklardır.

KENTSEL DONATI ELEMANLARININ KENT KİMLİĞİ VE ESTETİK DEĞERLER
YÖNÜNDEN İNCELENMESİ: TRABZON VE HÜKÜMET CADDELERİ ÖRNEĞİ,
KAHRAMANMARAŞ

Şekil 4. 22. Trabzon ve Hükümet Caddeleri araştırma alanında yer alan satış birim donatıları

Yer altındaki servislerle ilgili tesisata ulaşabilmek üzere kaplamalı alanlarda oluşturulacak bakım bacaları ve bunların kapakları da kaplama tasarımı ile birlikte düşünülmelidir. Araç trafiğinin de bulunduğu yerlerdeki kapaklarının bu tür yüklerle dayanıklı malzemelerden seçilmesi gerekmektedir. Bakım ve temizleme işlemlerinin kolay yapılabilmesi için, buralarda kullanılan bakım kapakları ve ızgaralar kolay açılıp kapanır

yapıda olmalıdırlar (Durmuş, 2008). Altyapı elemanları, kaldırımlar ve yaya yollarının genişliğini daraltacak şekilde olmamasına özen gösterilmeli, yürüyüş aksı üzerinde kot farkı oluşturacak şekilde konumlandırılmamalıdırlar (Güner, 2015).

Araştırma alanı içerisinde kullanılan bakım kapakları donatıları, birbirleriyle uyumsuz renk ve malzeme olarak bütünlük sağlamayan yapıda oldukları gözlemlenmiştir. Zeminle entegreli olmayan, çevresindeki malzemeden bağımsız kapakların etrafı genellikle beton malzeme ile kapatılmış, döşeme elemanlarından ayrı durmaktadır. Çevre, renk ve malzeme uyumu bütünlüğü bulunmadığından kent estetiğini bozmaktadır. İşlevsel olarak bakım ihtiyaçlarına hizmet eden kapaklar, kente özgü bir tasarıma sahip değildir. (Şekil 4.23).

Şekil 4. 23. Trabzon Caddesinde yer alan bakım kapakları

Oldukça bakımsız ve kullanılan malzemelerin kent için uygun olmayıp deformasyonların olduğu gözlenmiştir. Bu durum kent kullanıcıları için estetik görsellikten önce sağlığı tehdit etmekte yayalar ve araçlar için tehlike unsuru oluşturmaktadır. Konumlandıkları alanlarda yaya ve araç geçişlerine dikkat edilmeden yerleştirildikleri görülmektedir. Kent dokusuyla bütünlük göstermeli ve estetik yönden rahatsızlık vermemelidir (Şekil 4.24, 4.25).

Akslar üzerinde bazı kapakların kot farkı oluşturması kent estetiğini bozmaktan daha önemli olarak engelli kullanıcılar için risk oluşturmaktadır (Şekil 4.26, 4.27).

Şekil 4. 24. Trabzon Caddesinde yaya ve araç geçişlerinde sorun olabilecek bakım kapakları

Şekil 4. 25. Hükümet Caddesinde yer alan bakım kapakları

Şekil 4. 26. Trabzon Caddesinde kot farkı olan bakım kapakları

Şekil 4. 27. Hükümet Caddesinde kot farkı olan bakım kapakları

Bilgi iletişim ve reklam panoları

Kentsel alanlarda yer alan reklam panoları, insanların yoğun kullanım alanlarında, reklam amaçlı yerel yönetimlerin veya özel kuruluşların yaptırdığı ve kiraya verilen donatı elemanlarıdır. İşaret ve bilgi levhaları; kentlerin düzeninin sağlanabilmesi ve korunabilmesi için bilgilendirici ve yönlendirici elemanlardır. Estetik ölçütlerde gereğince yapılması gereken donatılar, kentlerde işlevsel olarak yönlendirici olurken estetik olarak kentlere görsellik ve kimlik kazandırmaktadır.

Trabzon ve Hükümet Caddelerinde konumlu olan özel kuruluşlara ait reklam panoları arasında bir bütünlük bulunmamakta, çeşitli renk, malzeme, ölçü ve dokularda oldukları belirlenmiştir (Şekil 4.28).

Şekil 4. 28. Özel amaçlı yer alan reklam panoları

Bu durum neticesinde Kahramanmaraş kentinde görüntü karmaşası yaratmakta ve kent kimliğini olumsuz olarak etkilemektedir. Kaldırımlar üzerinde yer alan donatılar

kaldırımın solunda, trafik yoluna yakın olarak diğer reklam panolarla aynı aks hizasında konumlandırıldığı gözlemlenmiştir. Tasarımları birbirinden farklı olmasından hemen hemen aynı hizada konumlu olsa bile, belirli bir ritim, denge ve tekrar unsurları bulunmamaktadır.

Yerel yönetimin tasarımında olan reklam panoları ise üç tip olarak belirlenmiş, aynı tasarımla kent merkezinde yer almaktadırlar (Şekil 4.29).

Birinci tip reklam panoları caddeler üzerindeki kaldırım akslarında yer alırken, ikinci tip daha büyük ebatlarda araştırma alanı içerisinde ki refüjlerde konumlandırılmıştır. Üçüncü tip ise, Trabzon Caddesinde duvar üzerinde billboard olarak tasarlanmıştır. Arka cephesinde ki çirkin görüntüleri kapatma amacıyla kent alanında konumlanmıştır.

Şekil 4. 29. Trabzon Caddesinde reklam panoları (a: birinci tip, b: ikinci tip, c: üçüncü tip)

Reklam panoları, kent alanı içerisinde sayıca çok fazla olduğu gözlenmiştir. Kentin algılanmasında engel olan reklam panoları görüntü kirliliği oluşturmaktadır. Konumlandırılmalarında kentin uygun yerlerine veya istenilmeyen görüntüleri perdeleme amacıyla yerleştirildiği görülmektedir.

Araştırma alanı içerisinde yer alan binaların cephelerinde kullanılan reklam panoları, kentin dokusunu ve estetiğini oldukça zedelemektedir. Cepheler üzerinde hiçbir tasarım kriterine ve belli bir düzen oluşturmadan konumlandırılan reklam panoları, gelişigüzel ve her renkten olması görüntü kirliliği oluşturmaktadır. Kenti algılamada sorun olarak karşımıza çıkan cephe reklam panoları kent görünümünde kargaşa yaratmaktadır (Şekil 4.30).

Şekil 4. 30. Bina cephelerinde reklam panoları

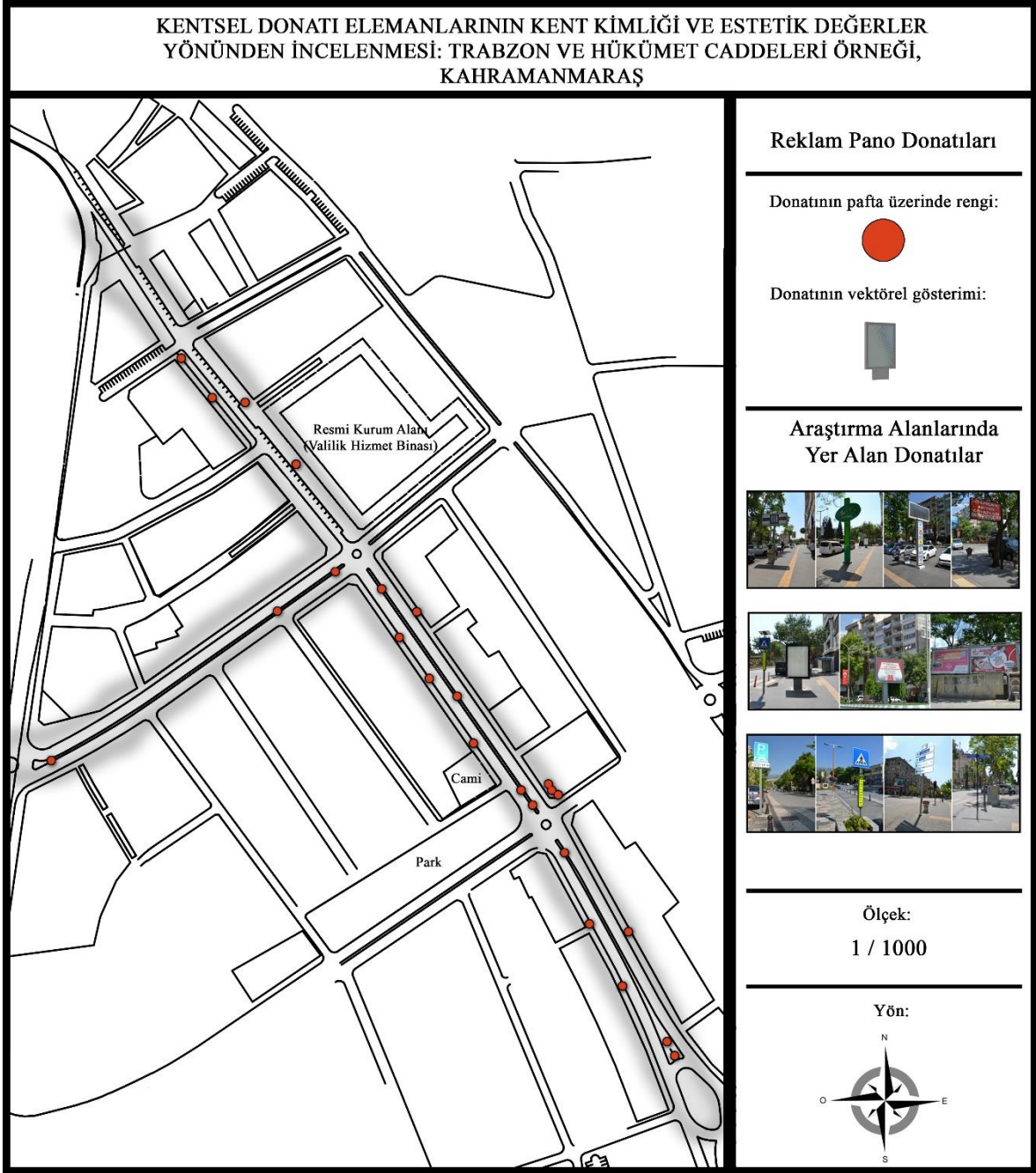
Bilgi işaret levhalarının ise, kente kimlik ve estetik kazandıracak niteliklere sahip olmadığı ancak, aynı tasarıma sahip oldukları gözlenmiştir (Şekil 4.31).

Kent alanında trafik ve yayalara yön verecek şekilde konumlu olup, estetik değerlerce yerleştirilmediği saptanmıştır. Ölçü-oran dengesi standartlara göre düzenlenmiştir. Çevre uyumu ve diğer malzeme, renk, doku, tasarım gibi etmenler donatılarda olmadığı dolayısıyla kentin görünümünü bozduğu belirlenmiştir.

Şekil 4. 31. Araştırma alanı içerisinde bilgi ve işaret levhaları

Trabzon ve Hükümet Caddesinde yer alan yerel yönetimin yer verdiği reklam panoları ve billboardlar Şekil 4.32’ de yer verilen pafta üzerinde araştırma alanlarında ki konumları gösterilmiştir. Buna göre reklam panoları donatılarının estetik tasarım ilkelerine göre bir düzende olmadığı görülmektedir.

Şekil 4. 32. Trabzon ve Hükümet Caddelerinde yer alan reklam pano donatıları

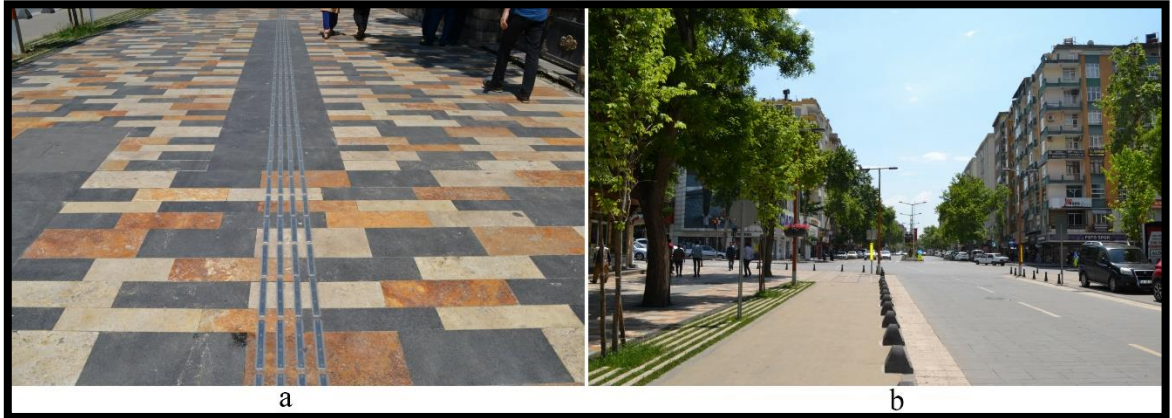
4.2.1.2. Alt yapıya bağlı olmayan kentsel donatı elemanları

Zemin kaplamaları

Zemin kaplama elemanlarının doku, renk, çizgi, form özellikleri dikkate alınarak planlamalarda kullanılırlar. Zemini oluşturan döşeme elemanları pek çok işlevi yerine getirmenin yanı sıra estetik açıdan da alanı tamamlayıcı nitelikte olmalıdır. Döşeme malzemesinin seçimini etkileyen unsurların başında, döşenecek alanın işlevi, trafik, maliyet,

iklim, güvenlik, dayanıklılık ve yerel koşullar gelmektedir. Zemin döşemeleri yaya ve engelli yönlendirme, yaya bisiklet ve taşıt trafiği ayırma, mekân vurgulama, mekânları ayırma gibi işlevsel özelliklerinin yanında estetik açıdan önemli görsel alternatifler de sunabilmektedirler (Başal ve ark., 1993).

Kent kimliği ile örtüşmesi gereken zemin kaplamaları Kahramanmaraş kenti araştırma alanlarından, Trabzon Caddesinde 2017 yılında tamamlanan yeni bulvar düzenleme çalışmasında yapılan alan içerisinde kaldırımlarda kullanılan döşeme renkleri, geleneksel Maraş evlerinin renklerine gönderme yapmaktadır. Renk ve çevre uyumu ile kent dokusuna uygundur. Estetik ve işlevsel olan zemin kaplaması, soğuklara dayanıklı, kaymayan ve deseni ile yönlendiren özellikleri ile tasarım kriterlerini barındırmaktadır. (Şekil 4.33a). Bisiklet yolu da bu alan içerisinde farklı renk ve sınırlayıcılar ile oluşturulan alan içerisinde yer almaktadır. Algılanabilirliğin düşük olduğu bisiklet yolu, kullanılan rengin malzeme ve bakım niteliklerinde yetersiz oluşu bu algılanabilirliği etkileyerek kullanıcıların algısını çekmede yetersizdir (Şekil 4.33b).

Şekil 4. 33. Trabzon Caddesinde yeni düzenlenen alan içerisinde döşeme kaplamaları (a: kaldırımlar, b: bisiklet yolu)

Trafik akslarında da asfalt yerine bazalt taşı ve yaya geçişlerini belirlemek amacıyla krem traverten taşı kullanılmıştır. Bulunan bu alan içerisinde renk ve sınırlayıcılar ile alan belli edilmiştir. Algılanabilirlik olarak kullanıcıların yaya geçişlerini ve taşıt yolunu ayırt etmede algıyı sağlamaktadır. Malzeme, renk ve çevre uyumunu kaldırım malzemesiyle ve kent dokusuyla bütünlük sağlamaktadır (Şekil 4.34).

Trabzon Caddesinin kaldırımlarının devamında ise, bazalt taşı ile aks devam etmektedir. Ancak trafik yolu zemininde kullanılan asfalt malzeme ile aynı renk olan kaldırımlar kente

monoton bir atmosfer vermektedir. Tek renk ve malzeme ile devam eden kaldırım aksı kendi arasında renk ve malzeme uyumu sağlamış olsa da kente vurgulayıcı ve yön verici fonksiyonel özellikler vermemektedir. Estetik olarak görsellik sağlamaması kentin algılanmasını ve görselliğini etkilemektedir (Şekil 4.35).

Şekil 4. 34. Trabzon Caddesinde yeni düzenlenen alan içerisinde döşeme kaplamaları (a: yaya geçişleri, b: araç yolu)

Şekil 4. 35. Trabzon Caddesinde Bazalt taş döşeme

Hükümet Caddesinin kaldırım malzemesi olarak yine bazalt taşı tercih edildiği görülmektedir. Kaldırımların yol hizasını belirtmede ve bina girişlerini vurgulama amacıyla krem renkte kesme taş ile hareket kazandırılmaya çalışılmıştır (Şekil 4.36).

Şekil 4. 36. Hükümet Caddesi döşeme kaplamaları

Araştırma alanı içerisinde döşeme kaplamalarının kullanımı kentin kimlik ve estetik faktörlerine uygun olmadığı, kente bir nitelik kazandırmadığı gözlemlenmiştir. Kaplamalarda gözlemlenen bozulmalar ve tahripler görselliği bozarak kenti estetik algıdan uzaklaştırmaktadır. Rampa ve görme engellilerin yönlendirmesini sağlayan plastik malzemeli sarı şeritler, bazı yerlerde kaldırım boyunca devam ederken, bazı yerlerde kesilmeler ve sadece rampa başında yer verildiği, dolayısıyla sürdürülebilir olmadığı gözlemlenmiştir (Şekil 4.37).

Şekil 4. 37. Hükümet Caddesi engelli rampasının rampa başında yer alırken devamında olmaması

2017 yılında tamamlanan Trabzon Caddesi bölümünde; malzemeler ve görme engelliler için şerit malzeme daha modern çizgiler kullanıldığı saptanmıştır. Kaldırım malzemesiyle uyumu ve çevresiyle entegreli tasarımı kente estetik değerler verirken, işlevsel olarak da dayanıklı malzemesiyle fonksiyoneldir (Şekil 4.38).

Şekil 4. 38. Görme engelliler için tasarlanmış şerit akslar

Araç trafiği ile kaldırımların yeşil doku ve taş malzeme ile entegre tasarım sayesinde iki alan birbirinden ayrılmış, kente bir görsellik kazandırılmıştır (Şekil 4.39). Estetik değerlendirme ilkelerince kentlerin algılanmasında, yeşil doku ve döşeme elemanları farklılıkları görselliği bozmadan farklı alanların algılanmasını sağlamaktadır. Ancak araştırma kapsamında genel olarak bakımsız ve bozuk alanlar kötü bir izlenim bırakmaktadır.

Şekil 4. 39. Trabzon Caddesinde farklı alanların algılanmasında yeşil doku

Sınırlandırma elemanları

Kentlerde araç ve yaya trafiğini ayırmak, araçların girilmesinin istenmediği sokak, kaldırım ve alanlarda yoğun olarak kullanılmaktadır (Bayraktar ve ark., 2008).

Bariyerlerin temel işlevleri güvenlik sağlamak, istek dışı geçişleri önlemektir. Dış iklim koşullarına dayanıklılık, sessiz ve hızlı çalışmak, elektrik kesintilerinde el ile çalışır

olmak bariyerlerde tercih edilen özelliklerdir. Bariyerler kentlerde genellikle taşıtlar için bir engel oluşturmak ve taşıtların geçişlerini denetlemek için kullanılmaktadır (Sağlık ve ark., 2014).

Sınırlayıcı elemanlar işlevsel kullanımın yanısıra estetik yönden kullanılacağı ortamın mimari, biçim ve anlayışına uyması kente kimlik ve estetik olgu vermesi gerekir. Sınırlayıcı elemanlar, kent alanlarının kontrol altına alınmasını sağlamaktadır. Trafik güvenliği açısından da çok önemli olan bu donatılar doğru ve yerinde kullanılması gerekmektedir.

Araştırma alanını oluşturan Trabzon Caddesinin söz konusu donatı elemanlarının kullanımında farklı tipler saptanmıştır. Yaya ve araç trafiğini sınırlandırma amacıyla 4 tip donatı elemanı kullanılmıştır. Bunların; ikisi dökme malzeme, biri beton kalıp diğeri ise plastik turuncu malzemeli elemanlardır (Şekil 4.40, 4.41). Estetik değerleri ve konumlandırılmaları dökme ve beton malzemeli olan donatı elemanları kente uyum sağlarken (Şekil 4.40, Şekil 4.41a), plastik malzemeli donatılar kentin estetiğini bozmakta ve kimlik kazandırmamaktadır (Şekil 4.41b). Sınırlandırma elemanları, estetik değerler yönünden bakıldığında her tip sınırlayıcı donatı kendi içerisinde aynı mesafelerle tekrar etmekte ve sıralı ritim oluşturmaktadır. Bu durum özellikle dökme ve beton malzemeli sınırlayıcı donatılarda estetik algıyı artırmakta ve belirli ritim, tekrar ve denge ile görsel algı ve estetik oluşturmaktadır. Ölçü- oran olarak kent alanında olumsuz etki bırakmayan donatılar; çevre, malzeme ve renk olarak kent dokusuna uygundur. Ancak özgünlük olarak kent kimliğini yansıtmamakta benzerleri veya aynıları başka kentlerde de görülebilen tasarımdadır. Plastik malzemeli sınırlayıcı tasarımları gereği kent estetik ve kimliğini oldukça zedelemektedir.

Şekil 4. 40. Trabzon Caddesinde metal malzemeli trafik engelleyici sınırlayıcılar

Şekil 4. 41. Trabzon Caddesinde yer alan trafik engelleyici sınırlayıcılar (a: beton malzeme, b: plastik malzeme)

Refüjlerde ve Trabzon Caddesinin batı aksından, Kıbrıs meydanına geçilen alanda heykel alanının çevresinde kullanılan donatılar, bu alanların sınırlandırılma ve korunmasında ferforje çitler kullanıldığı saptanmıştır. İşlevsel kriterlerin ön planda olduğu sınırlandırma elemanları, çevresinde ki diğer donatılar ve yapılarla uyumu olduğu aynı zamanda, renk ve malzeme olarak uyum gösterdiği belirlenmiştir. Ölçü- oran dengesi standart değerlerde olup, işlevini yerine getirmektedir. Tasarımlarında özgün çizgiler olmaması kent kimliğini belirleyici etken değildir (Şekil 4.42).

Şekil 4. 42. Trabzon Caddesinde yer alan refüj ve alan sınırlandırma elemanları

Hükümet Caddesi ise, plastik turuncu malzemenin çok daha yaygın kullanıldığı, farklı donatı elemanlarının az sayıda ve tip olarak az kullanıldığı gözlemlenmiştir (Şekil 4.43). Plastik sınırlayıcılar araçları engellemede amacıyla işlevseldir ancak kentin estetiğini ve kimliğini bozmakta, görsellik olarak hoş olmayan imaj vermektedir. Estetik ilkelere göre

sıralı ritim olsa da renk, çevre ve malzeme olarak tasarımda bütünlük olmadığından kötü görüntü oluşturmaktadır.

Şekil 4. 43. Hükümet Caddesinde yer alan plastik sınırlayıcılar

Plastik sınırlayıcılardan farklı olarak bazı alanlarda mantar tipi yer alırken, başka bir alanda bir adet kullanılan farklı bir donatının kullanıldığı ve çiçekliklerde yine bir alanda sınırlayıcı olarak kullanıldığı saptanmıştır (Şekil 4.44, 4.45).

Hükümet Caddesinde kullanılan donatılar arasında bir uyum, düzen ve bütünlük olmadığından dolayı ve sayıca plastik donatılar baskın olması bu alanlarda algılanabilirliği azalmaktadır. İşlevsel olarak araçların geçişlerini engelleyen mantar tipi sınırlayıcılar, özgünlük, bakım, renk ve çevre uyumu kriterlerinde kentin estetiğini bozmaktadır. Aralarında belirli bir ritim ve tekrar olmaması da estetiği engellemektedir. İşlevsel ve alana vurgu olarak değerlendirildiğinde görevini yapmaktadır.

Şekil 4. 44. Hükümet Caddesi üzerinde yer alan mantar tipi sınırlandırma elemanları

Şekil 4. 45. Hükümet Caddesi üzerinde yer alan sınırlayıcılar (a: tek tip sınırlayıcı, b: çiçeklik sınırlayıcı)

Bir alanda yer verilen tek tip ve bir adet donatı elemanı işlev ve estetik olarak belirli bir amacı olmadığı gözlemlenmiştir. Çiçek kasalarının sınırlayıcı olarak da kullanıldığı alan da araçların geçişlerini engellemede işlevseldir. Özgün tasarımda olmayan çiçek kasaları, diğer tasarım ilkelerine göre iyi durumdadır. İki adet kullanılması belirli ritim oluşturmaya da tekrar ilkesiyle yaya geçişini engellemeyecek mesafede yerleştirilmiştir.

Araştırma alanlarında yer alan sınırlandırma elemanları genel olarak Şekil 4.46' da pafta üzerinde yer verilmiştir.

Oturma elemanları

Oturma elemanları kent donatıları arasında önemli elemanlardır. Estetik güzellik yanında ergonomik, taşınabilir, az parçalı, yoğun kullanıma dayanıklı malzemeye sahip olması gerekmektedir. İnsanların dinlenmek, oturmak, izlemek veya gözlem yapmak amacı ile uzun ve kısa süreli kullandıkları donatılardır (Sağlık ve ark., 2014)

Oturma elemanları aydınlatma elemanları, çöp kutuları ve çiçeklikler ile genellikle bir alanda kullanıldığından bir bütün oluşturmalıdır. Oturma elemanları yaya akışını düzenlemeyecek biçimde konumlandırılması istenmektedir.

Kahramanmaraş kentinde araştırma alanı içerisinde yer alan oturma elemanları, Dulkadiroğlu belediyesi tarafından yaptırılan ve Trabzon ve Hükümet Caddelerinde aynı tip oturma birimi kullanıldığı gözlemlenmiştir. Oturma elemanı Trabzon Caddesinde çok sayıda ve kaldırım aksı boyunca yerleştirilmiştir. Hükümet Caddesinde ise aynı tip oturma elemanı sadece bir yere yerleştirilmiştir (Şekil 4.47, 4.48).

KENTSEL DONATI ELEMANLARININ KENT KİMLİĞİ VE ESTETİK DEĞERLER
YÖNÜNDEN İNCELENMESİ: TRABZON VE HÜKÜMET CADDELERİ ÖRNEĞİ,
KAHRAMANMARAŞ

Sınırlama Donatıları

Donatının pafta üzerinde rengi:

Donatının vektörel gösterimi:

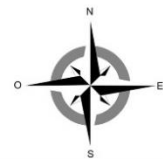
Araştırma Alanlarında
Yer Alan Donatılar

Ölçek:

1 / 1000

Yön:

Şekil 4. 46. Trabzon ve Hükümet Caddeleri araştırma alanında yer alan sınırlama donatıları

Şekil 4. 47. Trabzon Caddesinde kullanılan oturma elemanı

Şekil 4. 48. Hükümet Caddesinde bir adet kullanılan oturma elemanı

Konumlandırmada bir düzen olmadığı gelişigüzel konumlandırıldığı gözlenmiştir. Estetik değerlendirme ilkelerinden tekrar unsuru gözlenirken belirli bir ritim ve denge olmadığı saptanmıştır. Kullanılan malzeme olarak bakıldığında ise ahşap ve inox malzeme uyumu kendi aralarında bir bütünlük oluşturmakta ve aynı inox malzemeyle yapılan çiçeklikler malzeme açısından uyumludur ve bütünlük oluşturmaktadır.

Araştırma alanında yer alan oturma birimi, sabit ve kolçaklı bank grubundadır. Tasarımları konusunda kentin özelliklerini yansıtması, başka kentlerde rastlanmayan kendine özgün olması gibi beklentileri karşılamamaktadır. Diğer kent donatılarıyla (otobüs, çiçeklik, zemin döşemeleri gibi) renk ve çevre uyumu kriterlerin de uyumu sağlamaktadır. Ölçü-oran dengesinde antropometrik özellikleri sağlamaktadır.

Bu oturma birimlerinde kullanılan ahşap malzeme rengi tüm birimlerle aynı renk ve dokuda olmadığı gözlemlenmiştir (Şekil 4.49). Dolayısıyla tüm birimlerin aynı renk, doku ve ölçüde olması kentin estetiğini bozan detayda önemli unsurlardır.

Şekil 4. 49. Araştırma alanında mevcut oturma birimleri

Trabzon Caddesinin, Büyükşehir Belediyesi tarafından 2017 yılında tamamlanan yeni bulvar düzenleme çalışmasında yapılan alanında yer alan oturma birimi farklı biçimi ile kentin görselliği olumlu olarak etkilemektedir. Bu oturma birimi sabit ve kolçaksız bank grubundadır (Şekil 4.50).

Donatılar, tekrar ve sıralı ritim ile alanda bütünlük oluşturmaktadır. Özgün oturma birimi ahşap malzeme ile kent dokusuna ve kimliğini yansıtmaktadır ve oturma birimlerinde ahşap malzeme kullanımı kentin hava şartlarına uygundur.

Ahşap malzemenin kullanıldığı donatıların çevresinde bulunan aydınlatma, çiçeklik ve çöp kutuları ile uyumlu bir bütünlük içerisinde, çevreyle uyumu iyidir. Yeşil doku ve kesme doğal taşın üzerinde konumlanan oturma birimleri yaya sirkülasyonuna engel olmasa da, oturma birimlerine paralel park eden araçlara yakın olması nedeniyle araç kapılarının açılmasında zaman zaman sorun olacağı gözlemlenmiştir (Şekil 4.51).

Oturma birim donatıları, araştırma alanlarında yer alan konumları Şekil 4.52’ de pafta üzerinde gösterilmiştir. Trabzon Caddesinin yeni düzenlenen alanında ritim ve tekrar öne çıkarken, devam eden cadde aksında ritim ve denge olmadığı görülmektedir.

Şekil 4. 50. Trabzon Caddesinde yer alan oturma birimi

Şekil 4. 51. Oturma birimlerinin diğer donatılarla uyumu ve araçlara yakın konumu

Bitki kasaları

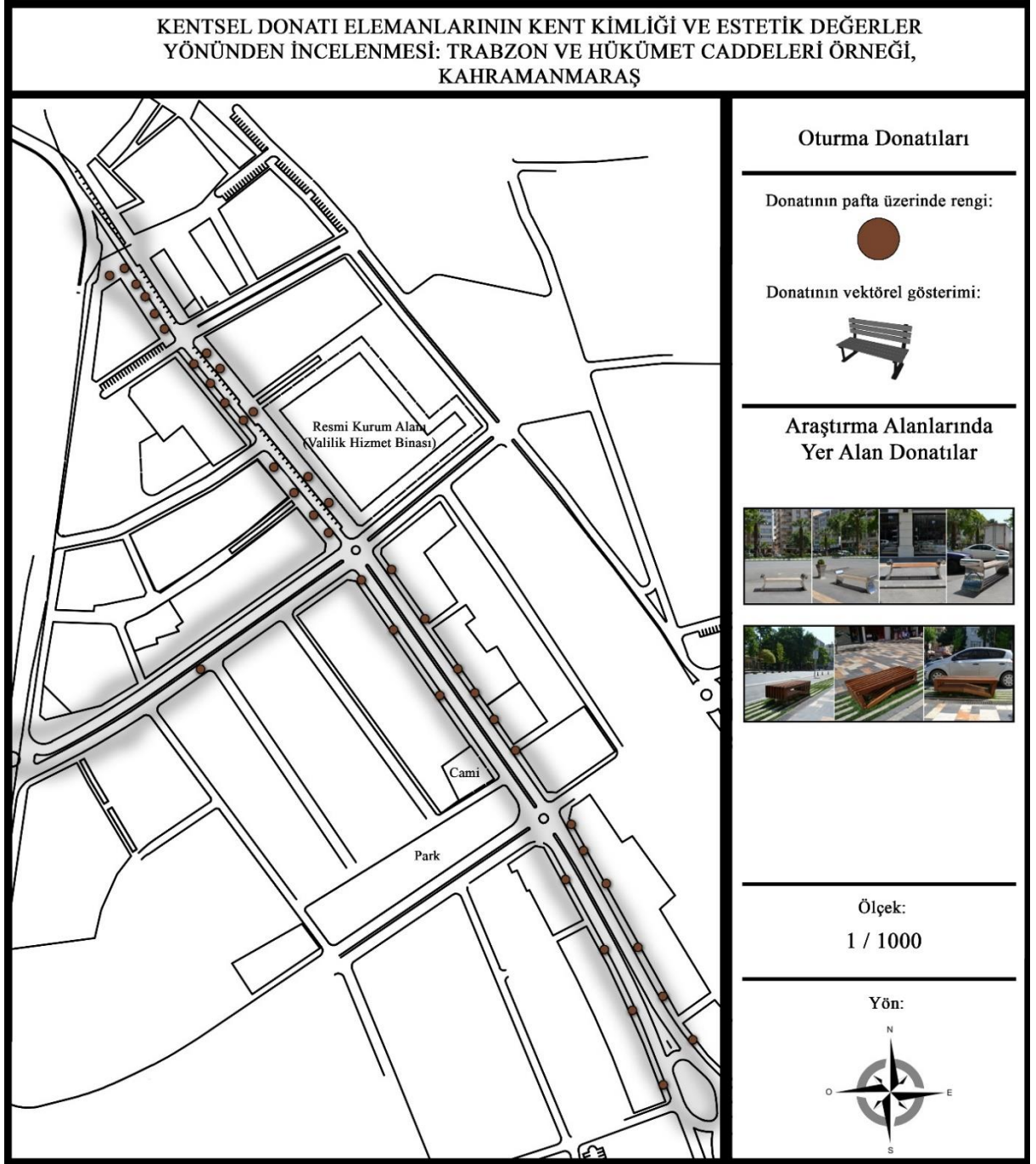
Kent alanlarında yoğun yapılaşmanın soğuk görüntüsünü kırmak ve kısıtlanmış alan içerisinde yeşil doku oluşturmak amacıyla işlevsel ve estetik yönlü donatı elemanlarıdır.

Bitki kasaları, bitki ile birlikte bir kompozisyon oluşturarak oluşturdukları estetik özellik yanında, dışarıda hizmet veren lokanta, kafe vb. iş yerleri başta olmak üzere çoğu mekân için de sınırlayıcı eleman olarak kullanılmaktadır (Sağlık ve ark., 2014).

Araştırma alanlarından Trabzon Caddesinde yerel yönetimin dört farklı tip çiçek kasalarına rastlanmaktadır.

Dulkadiroğlu belediyesi tarafından yerleştirilen bitki kasaları, oturma birimiyle aynı malzemelerle bütünlük oluştursa da, tasarımlarında özgünlük bulunmamaktadır. Kaldırım

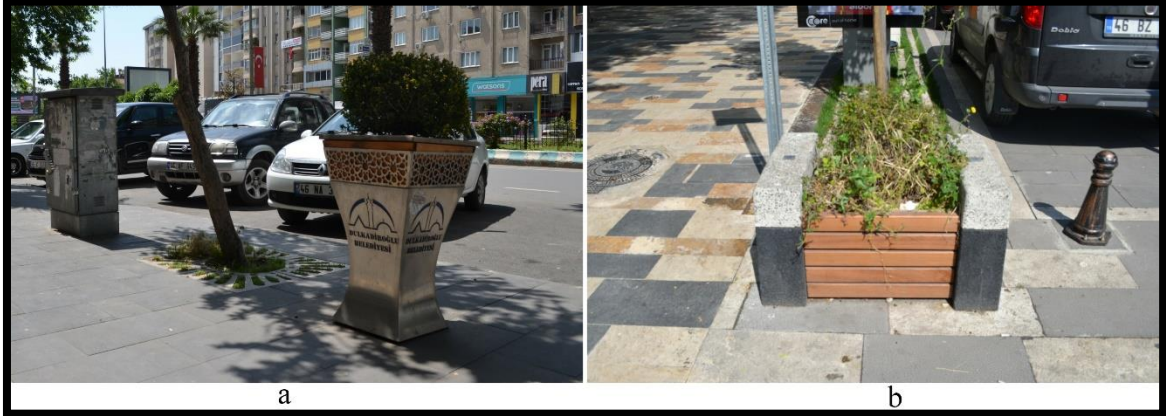
aksı boyunca gelişigüzel konumlandırılmış donatılar, yaya sirkülasyonuna engel olmakta ve bir düzen içerisinde olmadığından kentin estetik unsurlarını bozmaktadır (Şekil 4.53a).

Şekil 4. 52. Trabzon ve Hükümet Caddeleri araştırma alanında yer alan oturma donatıları

Trabzon Caddesinde yeni düzenlenen alanında ise özel bir firmaya ait bitki kasalarına yer verildiği saptanmış ve tasarımsal olarak iyi görünüşe sahip olsa da Kahramanmaraş

kentine özgü bir tasarıma sahip değildir. Renk, malzeme ve çevre uyumu kriterlerinde kent mekânında bütünlük sağlamaktadır. (Şekil 4.53b).

Şekil 4. 53. Trabzon Caddesinde bitki kasaları (a: Dulkadiroğlu Belediyesi, b: Bir firmaya ait bitki kasası)

Aydınlatma elemanlarında yer verilen çiçek saksıları kentin görselliğini artırarak estetik katmaktadır. Ayrıca aydınlatma donatısının sade görüntüsünü kırarak yeşil plastik malzemeli çiçek kasaları içerisinde yer verilen Petunya bitkisi (*Petunia sp.*) bakımlı ve gür olması görselliğini artırmaktadır. İnsan ölçeğinde göz seviyesinde olması çiçek kasalarının algılanabilirliğini sağlamaktadır (Şekil 4.54a).

Büyükşehir tarafından yeni yerleştirilen daha büyük ebatlı, sepet formu çiçek kasaları kente estetik katmaktadır. Malzeme, renk ve çevre ile uyumu son derece iyi olan sepet formu, tasarımında farklılık algılanabilirliği artırmaktadır (Şekil 4.54b).

Şekil 4. 54. Trabzon Caddesinde yer alan bitki kasaları (a: aydınlatma elemanında entegreli, b: sepet formu çiçek kasası)

Araştırma alanında özel iş yerlerinin de kaldırımında yer verdiği farklı ve kente uyum sağlamayan bitki kasaları gözlenmiştir. Neticede bu durum kentte kargaşaya ve estetikten uzak bir imaj sergilemektedir. İki farklı çiçeklerinin yan yana kullanıldığı alanda hoş olamayan görüntü ve karışıklık kente yansımaktadır. Ayrıca çiçek kasalarında yer alan bitkilerin bakımsızlığı ve boş çiçek kasaları görselliği bozmaktadır (Şekil 4.55, 4.56).

Şekil 4. 55. Bitkisi olmayan ve bakımsız bitki kasaları

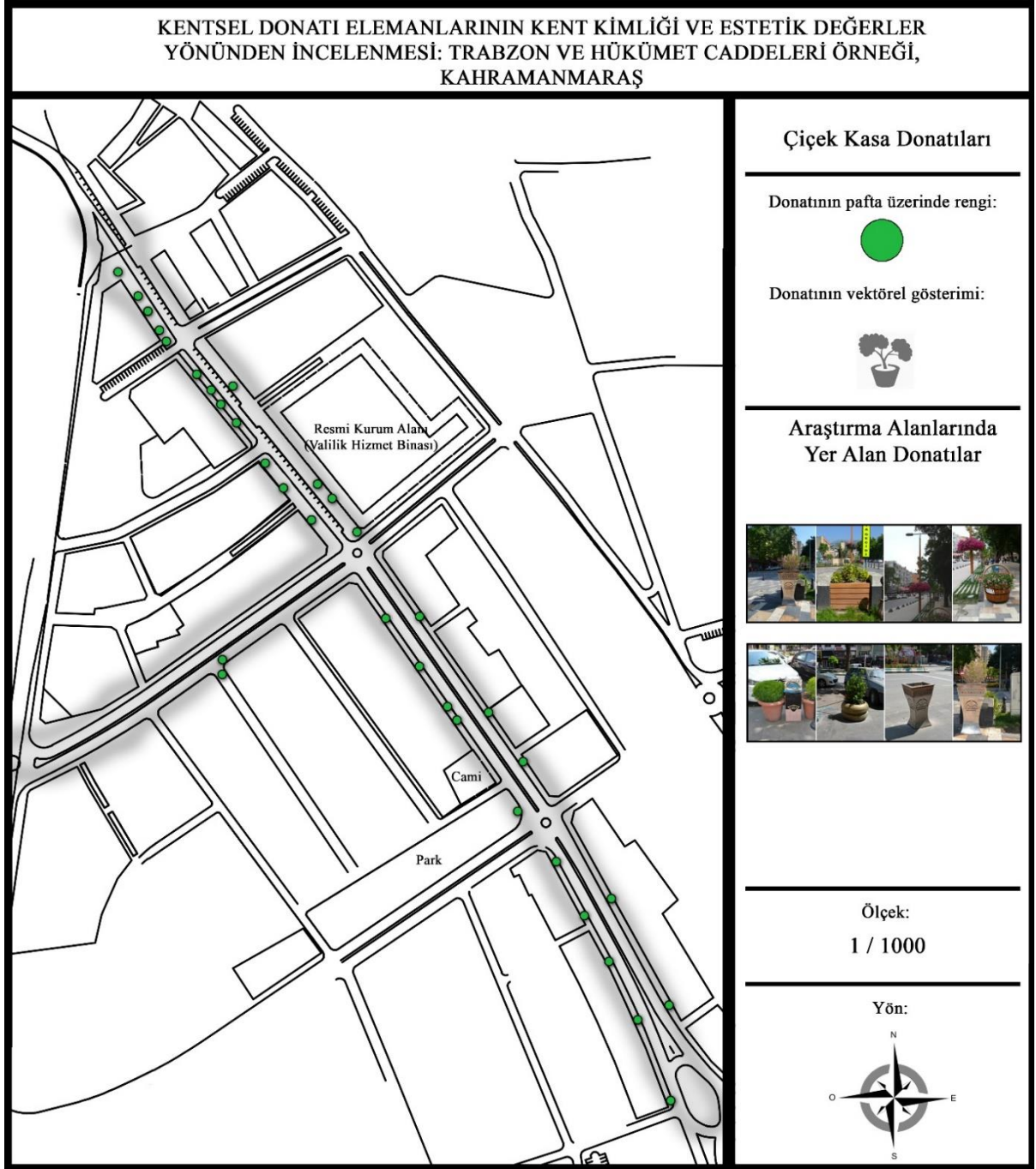
Şekil 4. 56. Araştırma alanları içerisinde uygun olmayan çiçek kasaları

Çiçek kasaları araştırma kapsamında kullanım konumları genel olarak Şekil 4.57’ da yer alan pafta üzerinde yer verilmiştir.

Cöp kutuları

Kentsel alanlarda farklı şekil, yapı ve büyüklükte tasarlanmış, farklı şekillerde ve alanın kullanım yoğunluğuna uygun olarak yerleştirilmiş çöplerin belirli alanlarda toplanıp uzaklaştırılmasına yardımcı olan donatı elemanlarıdır. Bu donatılar yalnız kullanılabildikleri

gibi aydınlatma birimleri, duraklar, oturma birimleri gibi donatılar ile entegre olarak kullanılabilirler (Sağlık ve ark., 2014).

Şekil 4. 57. Trabzon ve Hükümet Caddelerinde yer alan çiçek kasaları donatıları

Trabzon ve Hükümet Caddeleri araştırma alanı içerisinde dört tip çöp kutusu birimleri saptanmıştır. Biçim ve tasarım yönünden farklılıkların olması görsel estetiği olumsuz etkilemekte, bir bütünlük sağlanmamaktadır. Kullanılan renk, malzeme ve model

birbirinden farklı olması aynı aks üzerinde konumlu olması sebebiyle görsel algıyı etkilemekte ve kimliğe kattı sağlamamaktadır.

Trabzon Caddesi yeni düzenlenen alan içerisinde kullanılan çöp kutuları “ağızı yarı kapalı çöp kutuları” grubunda yer alan birimler; malzeme, renk ve çevre uyumu kriterlerinde bütünlük sağlamaktadır. Oturma ve aydınlatma donatılarıyla aynı malzeme ve renk alana estetik değerler yüklemektedir. Tasarımlarının kent dokusu yönünden özgün olmaması, kimliği belirleyici unsur olarak görülmemektedir. Konumları yaya akışını engel teşkil etmeyecek şekilde konumlu olan donatılar, ölçü olarak da standart değerdedir. Ancak alanda bulunan her birim oldukça bakımsız ve Vandalizm’den oldukça zarar görmüş halde olması kentin görünümünü bozmaktadır (Şekil 4.58).

Şekil 4. 58. Trabzon Caddesi yeni düzenlenen alanında yer alan çöp birimi

Trabzon Caddesi araştırma alanı içerisinde farklı Büyükşehir ve ilçe belediyelerine ait çöp kutu birimlerinin yer aldığı görülmektedir. Bunlardan biri de Dulkadiroğlu belediyesi tarafından alanda yer alan birimlerdir. Model olarak “ağızı açık olan çöp kutuları” grubunda olan çöp kutusu, çevre uyumu olarak diğer donatılarla bir bütünlük sağlamayan donatı tasarım olarak özgün değildir. Renk olarak mavi- beyaz rengin kullanıldığı donatının algılanabilirliği yüksektir. Bakım kriterleri yeterli düzeyde değildir (Şekil 4.59).

Araştırma alanları; Trabzon ve Hükümet Caddelerinde, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından yer verilen ve aynı tip bir başka çöp kutusu birimi yer almaktadır (Şekil 4.60). Çöp birim modeli “ağızı yarı kapalı çöp kutuları” grubunda yer almaktadır ve tasarımı özgün değildir. Bakım kriterlerinin sağlanmaması ve malzemenin leke tutan yapısı kentin görünümünü bozmaktadır. Hijyen olarak da güvenilirlik sağlamamaktadır. Renk ve çevre

uyumunda diğer donatılarla bütünlük oluşturabilecek düzeydedir. Ölçü- oran dengesi çevreye ve insan ergonomisine uygundur.

Şekil 4. 59. Trabzon Caddesinde Dulkadiroğlu Belediyesine ait çöp donatı birimi

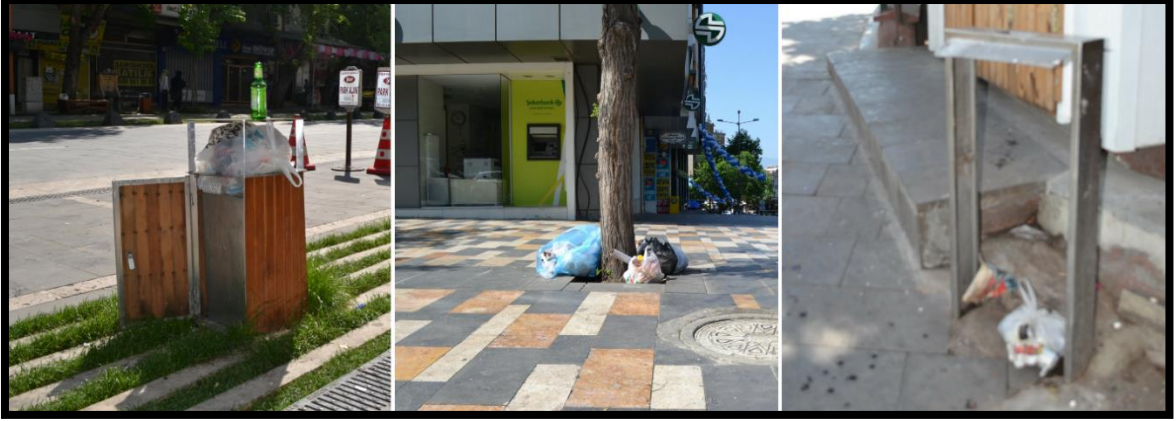
Şekil 4. 60. Trabzon ve Hükümet Caddesinde yer alan çöp donatı birimi

Hükümet Caddeleri araştırma alanı içerisinde bir adet ve tek tip yer alan çöp birimi oldukça bakımsız haldedir (Şekil 4.61). Otobüs durağı yanında yer alan çöp birimi kent estetiğini yıpratıcı, kötü bir görüntü oluşturmaktadır. Renk, malzeme ve çevre uyumu bulunmayan donatı, özgün tasarımda değildir.

Ayrıca oldukça bakımsız oldukları gözlemlenen donatı elemanlarının kent estetiğini olumsuz etkilemekte ve daha önemlisi görsel kirlilik ile hijyen açısından sıkıntı oluşturmaktadır. Ağaç altlarına bırakılan çöp poşetleri de, hem kentlinin bilinçsiz olduğu hem de çöp donatılarının sayı veya ebat olarak yetersiz kaldığını göstermektedir (Şekil 4.62).

Şekil 4. 61. Hükümet Caddesinde yer alan bakımsız bir adet çöp birimi

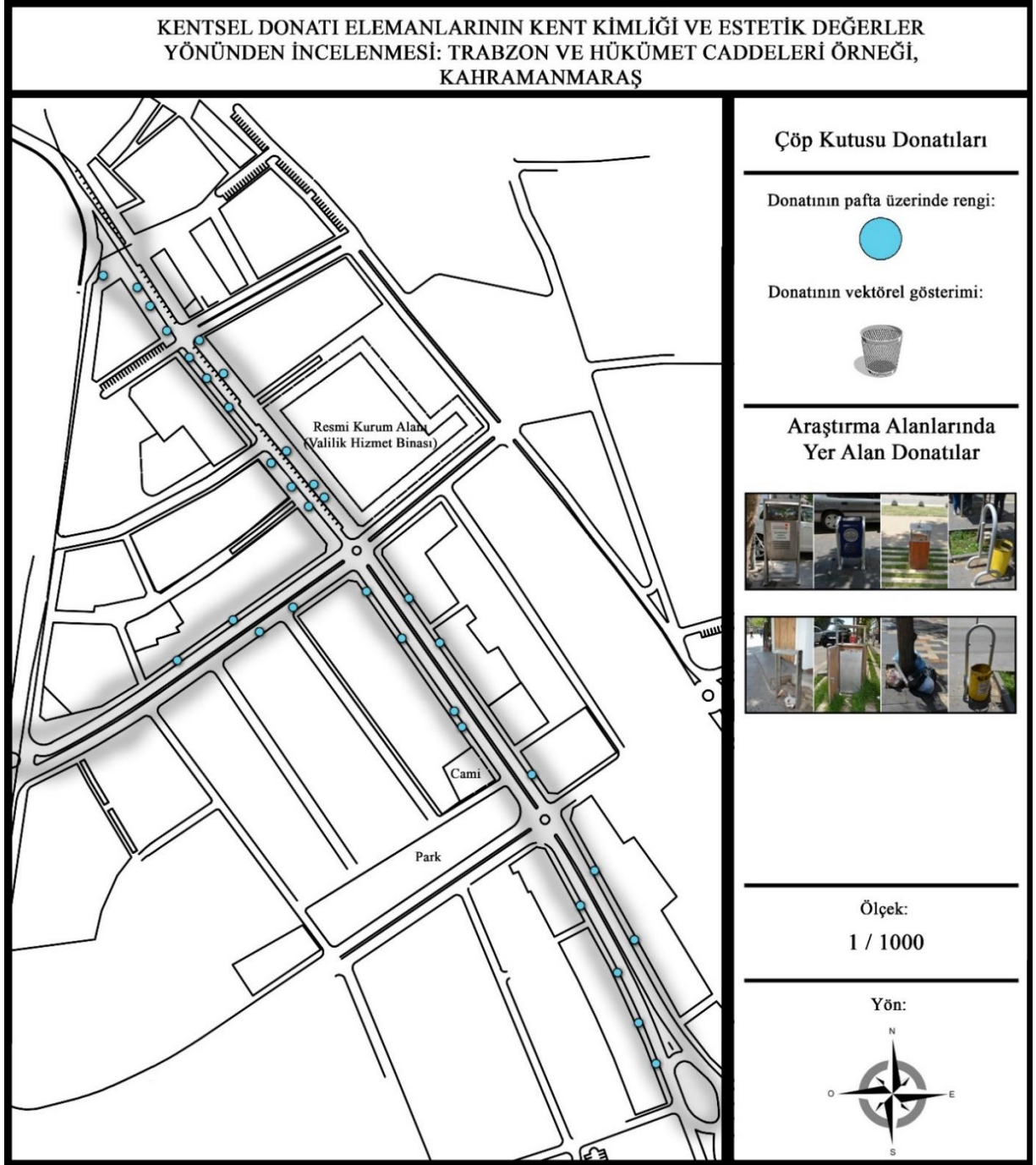

Şekil 4. 62. Kenti olumsuz etkileyen çöp donatıları

Trabzon ve Hükümet Caddelerinde yer alan çöp kutusu donatıları Şekil 4.63’ da genel olarak konumları yer verilmiştir.

Ağaç altı ızgara ve koruyucular

Sert zeminde yapılacak ağaç dikimlerinde yaya sirkülasyonunun güvenliği ve ağacın toprak yüzeyinin zarar görmemesi nedeniyle ağaç ızgaraları kullanılmaktadır (Güner, 2015). Ayrıca bitkinin gelişimi içinde ağaç köklerinin gerekli besinlerini tam olarak almasını sağlamaktadır. Kentsel alan da estetiği artıran, kentlere görsel zenginlik kazandıran bu donatılar, bulunduğu zemin üst kotu ile aynı seviyede olmasına dikkat edilirken yayaların yürütmesine engel olmaması üzerinden geçirilmesine de olanak vermelidir.

Şekil 4. 63. Trabzon ve Hükümet Caddeleri araştırma alanında yer alan çöp kutusu donatıları

Trabzon Caddesi araştırma alanı içerisinde ızgara donatılarında düzensizlik ilk olarak göze çarpmaktadır. Belirli bir ağaç altı ızgara tasarımı sürdürülebilir olmamış, bazı ağaçlarda kullanılırken bazılarının da hiç kullanılmamıştır. Yeni düzenlenen alan içerisinde Ağaçların etrafında zemin döşemesinin çevrilmesiyle ağaç altı alanı çevrelenmiş örneklerde; Ölçü-oran olarak 90 cm ile 180 cm arası standart değer olan donatıların, ağaçların gövde çaplarının

büyük olduğu yerlerde ölçünün büyütülmesi ağaç gelişimi için uygundur. Kaldırım malzemesiyle uyumu iyi görülmekte ve renk ve çevre uyumunda da bütünlük sağlamaktadır. Tasarım açısından özgünlük içermemektedir (Şekil 4.64a). Trabzon Caddesinin doğu aksı devamında yer alan ağaçlarda bordür taşı kullanımı kent estetiğini bozmaktadır. Parçalı ve kırılmaların olduğu bordür taşı, malzeme ve renk olarak çevresinde ki bazalt döşeme ile bütünlük sağlamakta ancak özgünlük olarak kente bir değer katmamaktadır (Şekil 4.64b).

Şekil 4. 64. Trabzon Caddesinde ağaç altı ızgara donatıları (**a**: zemin döşeme malzemesi, **b**: bordür taşı)

Trabzon Caddesinde bir başka ağaç altı ızgara malzemesi olarak çelik ve prekast ızgara donatıların kullanıldığı saptanmıştır (Şekil 4.65). Prekast malzeme, tasarım açısından özgün değildir ancak algılanabilirlik de fark edilmektedir. Beyaz renk kullanımı kent alanında vurgulayıcı ve çevresiyle uyumludur. Malzeme uyumu olarak da kriterlere uygundur. Bakımlarının kriterlere uygun olmadığı, renklerinde kirlenme ve bozulma olduğu görülmektedir (Şekil 4.65a). Çelik malzeme ise, algılanabilirliği yüksek, tasarımı özgün değildir. Renk, malzeme ve çevre uyumu değerlendirildiğinde iyi olduğu, kentle bütünlük sağlandığı görülmektedir. Ancak bakım olanaklarının yetersizliği donatıların kötü görüntü oluşturmasına ve kentin estetiğini bozduğu gözlemlenmiştir (Şekil 4.65b).

Hükümet Caddesi alanı içerisinde prekast ızgara ve bordür taşı donatılarına rastlanmaktadır. Trabzon Caddesine oranla çok daha bütünlük içinde olduğu gözlemlenmiştir (Şekil 4.66). Ağaçların etrafında bordür taşı kullanılan örneklerde; düzenli ve aynı ölçülerde kesilmiş taşların görüntüsü iyidir ve kent görüntüsünü güzel tutmaktadır. Bordür taşında kullanılan krem renk, yer döşemesinde bulunan krem renklerle uyum göstermekte ve algılanabilirliği artırmaktadır. Malzeme ve çevre uyumu da iyi olan bordür taşları, ağaç altı donatılarında özgünlük içermemektedir. Ölçü- oran kriterleri de uygun

değerlerdedir (Şekil 4.66a). Hükümet Caddesinde yer alan prekast ızgara örnekleri renk, çevre ve malzeme uyumunda kriterleri karşılamaktadır. Algılanabilirliğinin yüksek olduğu donatılar, yaya akışını da engellememektedir. Bakım ve özgün olma durumunda istekleri karşılamamaktadır (Şekil 4.66b).

Şekil 4. 65. Trabzon Caddesinde ağaç altı ızgara donatıları (a: prekast malzeme, b: çelik malzeme)

Şekil 4. 66. Hükümet Caddesinde ağaç altı ızgara donatıları (a: bordür taşı, b: prekast malzeme)

Genel ızgara donatı kullanımının bakımsız olduğu ve ağaçları kesilmiş donatıların kent kaldırımlarında boş görüntüsü, kentin estetik kaygılarını zedelemektedir (Şekil 4.67).

Şekil 4. 67. Hükümet Caddesinde yer alan bakımsız ağaç altı ızgara donatıları

Sanatsal objeler

Peyzaj tasarımında kullanılan plastik objeler, peyzajın görsel değerini artıran, renk, form, biçim ve ölçü özellikleri ile tasarımı daha etkili ve algılanabilir kılan donatı elemanlarıdır. Heykel ve plastiklerin kullanımında, yer seçimi, yörenin iklimi, kullanılan malzeme, dayanıklılık gibi unsurların göz önünde tutulması gerekmektedir (Sağlık ve ark., 2014). Estetik amaçlarla yer alan elemanlar, peyzaja eklenen dekoratif elemanlar arasında bulunan önemli sanat çalışmaları çevre donatılarıyla uyumlu olmalarıdır.

Araştırma alanını oluşturan Trabzon Caddesinde üç ayrı sanatsal objeye rastlanılmaktadır. Trabzon Caddesinde yer alan sanatsal objeler kentin kimliğini yansıtmaktadır. Kentin sahip olduğu özellikleri vurgulama açısından estetik amaçlı yer alan objeler, kentin kültürünü ve değerlerini yansıtmaktadır.

Trabzon Caddesinde yer alan Özel bir iş yeri olan pastane dükkânı önünde yan yana konumlu olan donatılardır ve Kahramanmaraş kentinin dondurma kültürünü vurgulamaktadır. Dondurma ve külahlı sanatsal obje, Trabzon Caddesi üzerinde yeşil dokulu alan üzerinde yer almaktadır. Yaya akışını engellemeyen donatı, kent kimliğini yansıtmaması yönünden önemli ve güzel bir örnektir. Renk, malzeme ve çevre uyumu iyi olan donatı, ölçü-oran kriterlerinde sorun oluşturmamaktadır. Algılanabilirliği yüksek olan dondurma figürlü sanatsal objenin tasarımı özgündür ve kente kimlik ve estetik değerler vermektedir (Şekil 4.68a). Hemen yanında yer alan bir diğer keçi figürlü sanatsal obje ise, dondurma da kullanılan keçi sütünden dolayı önemli olup, kentin kimliğini yansıtmaktadır. Tasarımı özgün olan sanatsal obje, kullanılan renklerle alana vurgu yapmakta ve malzeme ve çevreyle uyum göstermektedir. Ölçü-oran dengesi ve bakım kriterleri iyi durumdadır.

Konulandırılması kaldırım zemininde olması yaya akışını engelleyecek şekildedir (Şekil 4.68b).

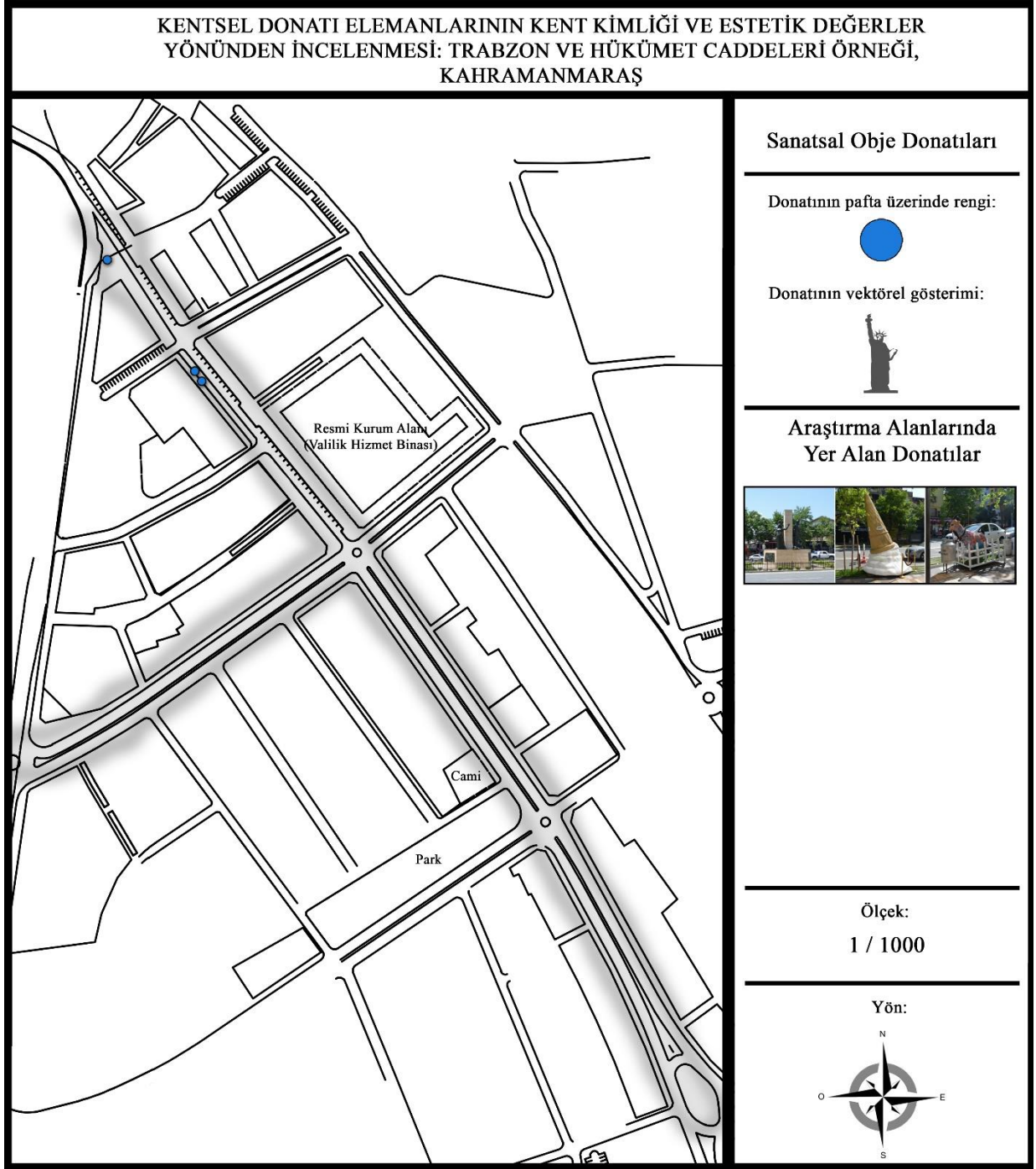
Şekil 4. 68. Araştırma alanında kimliği yansıtan sanatsal objeler (a: dondurma figürü, b: keçi figürü)

Araştırma alanında yer alan Kahramanmaraş kentinin kurtuluşunu vurgulamakta olan heykel kentin kimliğini ve geçmişini yansıtırken, bulunduğu konum itibarıyla ve ölçüt olarak odak noktası oluşturmaktadır. Kullanılan mermer malzeme renk ve doku olarak kentle uyumludur. Çevresiyle de uyum sağlayan sanatsal obje, bakım ve algılanabilirlik olarak son derece iyi durumdadır. Tasarımında kentin kültürünü yansıtmaya yönünden özgündür (Şekil 4.69).

Şekil 4. 69. Kahramanmaraş kurtuluşunu anlatan Sütçü İmam Anıtı

Trabzon Caddesinde yer alan üç adet sanatsal obje donatıları Şekil 4.70' de konumları gösterilmiştir.

Şekil 4. 70. Trabzon ve Hükümet Caddeleri araştırma alanında yer alan sanatsal obje donatıları

4.2.2. Canlı kentsel donatı elemanları (doğal örtü elemanları)

Kentlerin doğal örtüsünü oluşturan canlı kentsel donatılar, kent ve kentliler için oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Yapısal elemanlar kadar bitkilerde kentsel alanlarda kimliği belirlemede ve oluşturma oldukça önemli bir yere sahiptir.

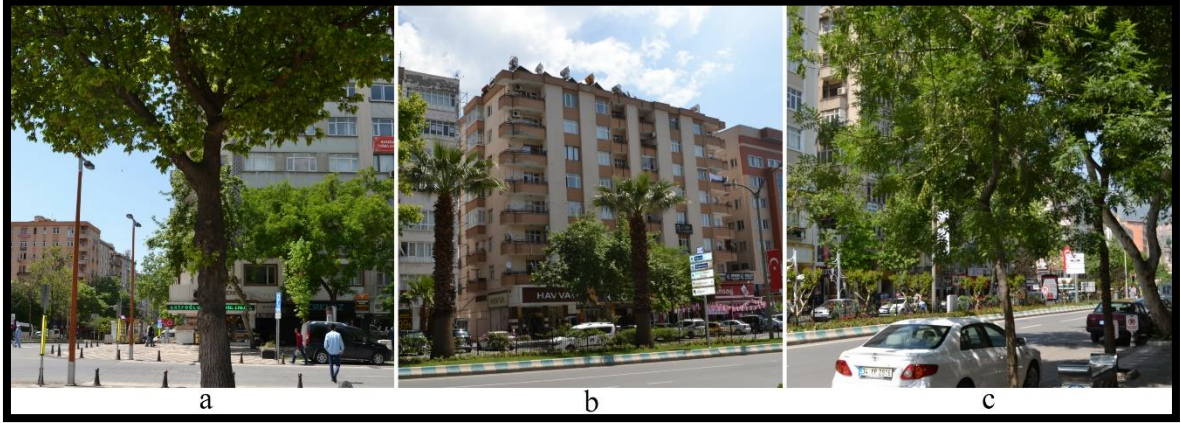
Ağaçlar, ağaççıklar, çalılar, sarılıcılar ve tırmanıcılar, çimler, yer örtücüler, mevsimlikler ve su bitkileri olarak canlı kentsel donatıların başlıca çeşitlerini oluşturan bitkiler, kentsel alanlarda doğal türlerinin kullanılması kent kimliğinin vurgulanmasında ve kente gelen yeni insanların kenti algılamasında etkindir.

Araştırma alanları kapsamında bitki çeşitliliğinin fazla olduğu, kaldırım ve refüjlerin bitkisel yoğunluğu fazla olduğu gözlemlenmiştir. Kahramanmaraş kentinin ilk ve önemli caddeleri olması sebebiyle ağaç formları büyük, taç yaprakları geniştir. Dolayısıyla yeşil doku cadde ve kaldırımlarda fazla olduğu saptanmıştır

Trabzon Caddesi araştırma alanında kaldırımlarda en çok kullanılan bitkilerden *Platanus orientalis* (Çınar ağacı) türü kentin kimliği yansıtmakta önemlidir, kentin en eski yollarında kullanımı olan ve hatta günümüzde alle olarak oldukça görkemli yapısıyla kent mekânlarını tanımlamakta ve vurgulamaktadır. Kent içerisinde işlevsel ve görsel etkilerle yer alan ağaçlar, kentin algılanmasını ve baskın flora özelliklerini yansıtmaktadır. Kaldırımlarda yer alan ağaç türleri; kent mekânında gölgeleme ile yüksek sıcaklıkların azaltılması, kirliliği azaltma, yayalara gölge ve sirkülasyonun algılanmasının sağlanması gibi fonksiyonlar yüklemektedir. Araştırma alanında yer alan yüksek katlı binaların oluşturduğu mekânların daraltma hissini azaltmada ve insan ölçeğinde indirmede oldukça etkili olduğu belirlenmiştir. Farklı türden bitkilerin yer alması dendrolojik özelliklerin den dolayı kent alanına farklı mevsimlerde estetik ve çekici faktörler oluşturmaktadır. Yaya ve araç yollarını ayırarak yönlendirme ve algılanma sağlamaktadır. Orta refüjde yer alan gül ve *Lagerstroemia indica* (Oya ağacı) kent alanına görsel etki yaratırken araç kullanıcıların sürüşlerini etkilemeyecek özelliklerde ve standart değerlerde olduğu gözlenmiştir. Ayrıca refüjde yer alan oya ağacının kışın yaprak dökmesiyle ağaç gövdesinin dokusu mekâna estetik unsurlar sağlamaktadır.

Genel olarak cadde üzerinde kullanılan türler; *Sophora japonica* (Japon sofarası), *Ligustrum ovalifolium* 'Aureum' (Ağaç ligustrum), *Melia azedarach* (Tespah ağacı) *Fraxinus angustifolia* (Dişbudak), *Acer negundo* (Dişbudak yapraklı akçaağaç), *Cupressus sempervirens* 'horizontalis' (Dağınık servi) Orta refüj alanlarında ise; *Lagerstroemia indica*

(Oya ağacı), *Rose sp.*,(Gül), *Washingtonia filifera* (Palmiye) en çok rastlanılan türlerdir (Şekil 4.71, 4.72, 4.73).

Şekil 4. 71. Trabzon Caddesinde yer alan bitki türleri (**a:** *Acer negundo*., **b:** *Washingtonia filifera* **c:** *Fraxinus angustifolia*)

Şekil 4. 72. Trabzon Caddesinde yer alan bitki türleri (**a:** *Platanus orientalis*; **b:** *Melia azedarach*; **c:** *Ligustrum ovalifolium* 'Aureum')

Ancak, *Washingtonia filifera* (Palmiye) türünün kent merkezinde kullanımı kimliği yansıtmamaktadır. Kahramanmaraş kent kültüründe yer almayan bu türün bu sıklıkla kullanımı kimliği bozmaktadır. Aynı şekilde refüjlerde yer alan ağaç şeklinde plastik aydınlatma ögesi de estetik ve kimlik unsurlarında kent dokusunu bozmaktadır (Şekil 4.74).

Bir diğer araştırma alanı olan Hükümet Caddesinde yer alan bitkiler, diğer araştırma alanında bulunanlarla benzer özellikler göstermektedir. Çınar ağacı kullanımı fazla olan alan içerisinde kent kimliğini yansıtmaması yönünden etkilidir. Kaldırımlarda yer alan diğer türler; *Fraxinus angustifolia* (Dişbudak) ve *Ailanthus altissima* (Kokar ağaç) türleri kent

mekânında gölge sağlarken, yüksek binaların olumsuz etkisini azaltarak insan ölçeğine indirgemektedir. Orta refüjlerde yer alan *Robinia pseudoacacia* 'Umbraculifera' (Top Akasya), yaya ve araç trafiğinin ayrılmasında algıyı yükseltmekte olduğu ve araç sürücülerini içinse görüş kolaylığı sağladığı belirlenmiştir.

Şekil 4. 73. Trabzon Caddesinde yer alan bitki türleri (**a:** *Cupressus sempervirens* 'horizontalis'; **b:** *Lagerstroemia indica*; **c:** *Rose sp.*.)

Şekil 4. 74. Refüjlerde kimliği bozan *Washingtonia filifera* (Palmiye) ve yapay ağaçlar (**a:** *Washingtonia filifera*, **b:** yapay ağaçlar)

Hükümet Caddesinde da *Washingtonia filifera* (Palmiye) türüne yer verilmiş olup, kimliği bozmaktadır. Diğer kullanılan türler ise; *Platanus orientalis* (Çınar ağacı), *Cercis siliquastrum* (Erguvan), *Robinia pseudoacacia* 'Umbraculifera' (Top Akasya), *Fraxinus angustifolia* (Dişbudak), *Lagerstroemia indica* (Oya ağacı), *Ailanthus altissima* (Kokar ağaç), *Pinus brutia* (Kızılcım), *Laurus nobilis* (Defne) araştırma alanı kapsamında gözlemlenen türlerdir (Şekil 4.75, 4.76, 4.77).

Şekil 4. 75. Hükümet Caddesinde yer alan bitki türleri (**a:** *Robinia pseudoacacia* 'Umbraculifera', **b:** *Cercis siliquastrum*, **c:** *Ailanthus altissima*.)

Şekil 4. 76. Hükümet Caddesinde yer alan bitki türleri (**a:** *Pinus brutia*, **b:** *Laurus nobilis*, **c:** *Fraxinus angustifolia*)

Şekil 4. 77. Hükümet Caddesinde yer alan bitki türleri (**a:** *Lagerstroemia indica*, **b:** *Platanus orientalis*, **c:** *Washingtonia filifera*)

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Kahramanmaraş kent merkezinde yer alan kentsel donatı elemanlarının kent kimliği ve estetik değerler yönünden değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma, kent merkezinde bulunan Trabzon ve Hükümet Caddeleri örneğinde ele alınmıştır. Bu bağlamda, kentsel donatı elemanlarının her biri kent kimliği ve estetik değerleri oluşturan ölçü/oran, işlevsellik, uyum, özgün olma, algılanabilirlik ve bakım kriterlerine göre değerlendirilmiştir.

Araştırma alanında bu kapsamda yapılan ilk çalışma olması araştırmanın önemini ortaya koyması açısından önemlidir. Kahramanmaraş örneğinde yapılan ilk çalışma olmasına rağmen farklı illerde kentsel donatılar üzerinde yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar ile çıkış noktaları benzerlik göstermektedir. Yapılan çalışmalardan Eşen (2007)'nin Kuşadası'nda kentsel donatıların çevresel imge üzerine gerçekleştirdiği çalışma ile benzer sonuçlar içermektedir. Eşen (2007) kentsel donatıların kent kimliğini etkilediğini ortaya koymuş, bu çalışma ise bu noktadan hareketle özgünlüğü, estetik bir değer olarak değerlendirilmiştir.

Yıldırım (2011) çalışmasında kullanıcı gözlemlerini baz almıştır. Akyol (2006) çalışmasında kent mobilyalarının tasarım ve kullanım süreçlerinin tespiti için tasarım kriterleri ile gözlem sonuçlarını temel almıştır. Ghorab (2015) ise kentsel donatıları estetik tasarım ilkelerine göre değerlendirmiştir. Çalışmalarda anket yöntemi ile değerlendirmeler yapılmıştır. Bu çalışma kullanılan yöntem açısından farklılıklar içermektedir. Ancak Yıldırım (2011), Akyol (2006) ve Ghorab (2015) ile bu çalışma ile arasında sonuçlar açısından benzerlikler bulunmaktadır. Söz konusu çalışmalar ile bu çalışma arasında kentsel donatıların tasarım ilkelerine göre tasarlanması, işlevselliği ve estetik ilkelere göre değerlendirilmesi noktasında benzerlik bulunmaktadır.

Güner (2015), Şişman ve Gültürk (2017)'in çalışmaları ile benzer yöntem kullanılmıştır. Kentsel donatılar estetik ve işlevsel olarak değerlendirilmiştir. Şişman ve Gültürk (2017)'ün çalışmalarında estetik olarak değerlendirmede ölçü/ oran dengesi, algılanabilirlik, özgün olma, uyum ve bakım açısından değerlendirilmesi noktasında benzerlik bulunmaktadır.

Çalışmanın sonuçları kentsel kimlik bileşenlerine göre değerlendirme ve estetik açıdan değerlendirme olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır.

▪ **Kentsel kimlik bileşenleri açısından değerlendirme sonuçları**

Kahramanmaraş'ın doğal çevre kimlik bileşenlerini; Kahramanmaraş Ahır Dağı, doğal bitki örtüsü ve özellikle endemik türler ve yeşil kuşak çalışması oluşturmaktadır.

Yapay çevre kimlik bileşenlerini ise; Trabzon Caddesi, Tarihi yapılar, Kıbrıs Meydanı, Necip Fazıl Kültür Merkezi, Taş Medrese, Katip Han, Ulu Cami, Kahramanmaraş Kalesi ve Abdülhamithan Camii gibi odak noktaları ve sanatsal obje olarak kent girişinde yer alan İstiklal Madalyası figürü, Trabzon Caddesinde yer alan dondurma külahı figürü, Kıbrıs Meydanında yer alan Sütçü İmam Anıtı önemli kimlik bileşenleri olarak belirlenmiştir. Tarihi yapılar Kahramanmaraş kenti eski dönemde kent merkezini oluşturan Kale, Ulu Cami Külliyesi ve Dulkadirli Beyliği Döneminde yapılan ticari bölge ile Kapalı Çarşı, Taş Han ve Bakırcılar Çarşısı'nın bulunduğu tarihi çarşı kompleksinden oluşmaktadır. Tüm bu unsurlar kent kimliğine çok önemli katkılar sağlamakla birlikte, tarihi projeksiyon içerisinde kültürel mirasın günümüze kadar aktarıldığının önemli bir göstergesidir. Kıbrıs Meydanı kentsel boşluk olarak kente kimlik kazandırmaktadır.

Kent merkezinde yer alan işaret ve bilgi levhaları incelendiğinde kent dokusu ya da kente kimlik kazandıracak özgün bir model görülememiştir. Bu durum kent kimliği açısından olumsuz bir durum oluşturmaktadır.

▪ **Kentsel donatı elemanlarının estetik açıdan değerlendirilmesi**

Aydınlatma elemanları; Büyükşehir Belediyesi tarafından 2017 yılında tamamlanan yeni bulvar düzenleme çalışması yapılan alanda kullanılan, yaya ve araç yolu aydınlatması işlevseldir. Malzeme, renk ve çevre uyumu olarak yeni bulvarda yer alan diğer donatı elemanlarıyla bütünlük içerisindedir. Ancak Trabzon Caddesinin devamında yer alan aydınlatma elemanları ile arasında bir bütünlük olmadığı görülmektedir. Kullanılan malzeme ve renk olarak kent dokusuyla bütünleşmiş olan donatılar, özgün bir tasarıma sahip değildir.

Otobüs durakları; Araştırma alanı içerisinde estetik açıdan rahatsız edici olmasa da, farklı 2 durak tasarımının olması nedeniyle tasarım bütünlüğü bulunmamaktadır. Ölçü-oran dengesi insan ölçeğinde renk, çevre ve malzeme açısından uyumlu, algılanabilir, birlik ve bütünlüğü sağlayan ve bakımlı olmasına rağmen işlevsel açıdan yetersiz ve özgün değildir. İşlevsel açıdan talepleri karşılamakta yetersiz olmasının yanı sıra bilgilendirme levhalarının olmaması da işlevsel değildir.

Çeşmeler; Araştırma alanında 6'sı Trabzon Caddesinde, biri ise Hükümet Caddesinde olmak üzere 7 adet çeşme donatısı yer almaktadır. Trabzon Caddesi üzerindeki çeşmeler 4 farklı tasarımda olup, aralarında bir tasarım bütünlüğü bulunmamaktadır. Çeşme donatılarının bütünlüğü ve ölçü oran dengesinde sorunlar bulunmakta ve bakımlarının yetersizliği özgün tasarımlar olmaması kent estetiğini ve kimliğini olumsuz etkilemektedir.

Telefon kulübeleri; Trabzon Caddesinde iki adet, iki farklı tip ve Hükümet Caddesinde bir adet, tek tip yer almaktadır. Bu donatıların çevre ile malzeme renk ve ölçü olarak uyumlu olmadığı, bakımsız ve aralarında bütünlük bulunmadığı için estetik değildir ayrıca yaya sirkülasyonunu etkileyecek yer de konumlanmış olması ve kullanıcılarına oturma yeri ve aydınlatma gibi kullanım rahatlığı sağlamadığı için işlevsel değildir. Sayı olarak az olması ihtiyaç duyulmamasının bir göstergesi olmasının yanı sıra cep telefonları kullanımının artmış olması ile açıklanabilir.

Satış birimleri; Özel kuruluşlara ait ticari hizmet aracı olan ve kentin gelişmişlik düzeyini gösteren, yaygın olarak kullanılan donatılardır. Ancak araştırma alanında kullanılan satış birimlerinin estetik ilkelere sahip olmadığı ve özgün olmadığı görülmektedir. Hükümet Caddesinde yer alan satış birimi, konumlandığı yer itibarıyla yaya akışını engellemekte ve kentin bütününe de görselliği bozmakta ve aralarında bir tasarım bütünlüğü, renk çevre ve malzeme uyumu bulunmamaktadır.

Bakım kapakları; Araştırma alanları içerisinde birbirleriyle uyumsuz renk ve malzeme olarak bütünlük sağlamayan yapıda ve özgün bir tasarıma sahip olmadıkları için estetik değildir. Ayrıca bakımlarının yetersiz olması uygun malzemenin kullanılmaması olması, bazılarının kot farkı oluşturması halk sağlığını tehdit etmektedir.

Reklam panoları; Trabzon ve Hükümet Caddelerinde konumlu olan özel kuruluşlara ait reklam panoları arasında bir bütünlük bulunmamakta, çeşitli renk, malzeme, ölçü ve dokularda oldukları belirlenmiştir. Bu durum görüntü kirliliği oluşturmaktadır. Ayrıca bina cephelerinde bulunan işyeri tabelaları arasında da bütünlük, ölçü oran dengesi, özgün bir tasarım olmaması bu kirliliği artırmaktadır.

Zemin kaplamaları; Araştırma alanı içerisinde iki farklı alan için ayrıca yorumlanmıştır. Zemin kaplamaları belediye tarafından yeni bulvar düzenleme çalışmaları ile oluşturulan alanda soğuklara dayanıklı kaymayan ve yönlendirici özelliği ile işlevsel, çevre malzeme ve renk uyumunu sağlayan, yeşil bant ile algılanabilirliği artırılan estetik bir donatıdır. Ancak yeni bulvar düzenleme çalışmasının dışında kalan alanda bulunan zemin

kaplamalarının, kente kimlik kazandırmadığı ve estetik değerlere uygun olmadığı, kaplamalarda oluşan bozulmaların görselliği bozduğu, görme engellilerin yönlendirmesini sağlayan sarı şeritlerin sürdürülebilir olmadığı belirlenmiştir.

Sınırlayıcı elemanlar; Araştırma alanı içerisinde çevre malzeme ve renk açısından uyumlu değildir. Kente özgün bir tasarıma sahip olmamakla birlikte, kendi aralarında bütünlük olmaması görsel estetiği olumsuz etkilemektedir.

Oturma birimleri; Araştırma alanı bünyesinde üç farklı tasarımın olması bütünlüğü bozmakta, malzeme ve renk açısından çevre ile uyumlu olsa da konumlanmalarında sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Hükümet Caddesi oturma birimleri açısından yetersiz iken, Trabzon Caddesinde yeterli sayıda bulunmaktadır. Ancak yola park eden araçlara yakın olması işlevsel açıdan sorun oluşturmaktadır.

Bitki kasaları; Büyükşehir Belediyesi tarafından alana yerleştirilen bitki kasaları düzen ve estetik açıdan yeterli olsa da, işyerleri ve tüzel kişiler tarafından işyerleri önlerinde konumlandırılan bitki kasaları son derece uyumsuzdur. Araştırma alanı içerisinde belediyeler tarafından bütünlük içermeyen farklı tasarımlara yer verilmesi ve tasarımların özgün olmaması kent estetiğini olumsuz etkilemektedir. Bitki kasalarının konumları yaya sirkülasyonunu bozacak şekilde düzensiz olarak konumlandırılmıştır.

Çöp kutuları; Çevre temizliğinde önemli bir yere sahip olan kentsel donatılardır. Araştırma alanı bünyesinde bütünlüğü sağlamayan farklı tasarımlara sahip olması ancak özgün bir tasarımının olmaması, yaya akışına engel olması kent estetiğini olumsuz etkilemektedir. Aynı zamanda bakımsız ve Vandalizm'den etkilenmiş olması, hijyen açısından halk sağlığını tehdit ederken görüntü kirliliği de oluşturmaktadır.

Ağaç altı ızgaraları; Estetik ilkeler dikkate alınarak kullanıldığında kent estetiğine olumlu katkılar sağlarken, araştırma alanında bulunan donatılar arasında bütünlük, özgünlük, algılanabilirlik ve bakım gibi estetik değerlere değildir.

Sanatsal objeler; Peyzajın görsel değerini artıran önemli kentsel donatılardır. Araştırma alanında 3 adet sanatsal obje bulunmaktadır. Kullanılan sanatsal objeler özgün kent kimliğini destekleyen, tüm estetik kriterleri sağlayan özellikleri ile kent estetiğini olumlu etkilemektedir. Yalnızca Keçi Figürünün yaya kaldırımı üzerine yer alması yaya akışını engellediği için işlevsel değildir.

Canlı kentsel donatılar; olarak yer alan bitkiler, araştırma alanını insan ölçeğine indirgemiş ve gölge alanlar oluşturarak işlevsel özelliklerini yerine getirmiştir. *Platanus*

orientalis (Çınar ağacı) türü kentin kimliği yansıtmakta olup, kentin en eski caddelerinde yer almaktadır. Ancak *Washingtonia filifera* (Palmiye) türünün kentte kullanımı kimliği yansıtmamakta ve kent kimliği üzerinde olumsuz etkiler bırakmaktadır.

ÖNERİLER

Çalışma sonuçlarından hareketle Kahramanmaraş kentinde yer alan kentsel donatılara yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Ticari iş yerlerine ait aydınlatmalar kentin estetiğini bozmaktadır. Araç ve yaya aydınlatmaları arasında tasarım birlikteliği olacak şekilde tasarlanmalı ve diğer aydınlatma öğeleri kaldırılmalıdır. Hükümet Caddesinde aydınlatma donatılarının sayıları artırılmalı, aydınlık ve konforlu bir cadde algısı oluşturulmalıdır.

Otobüs duraklarının boyutsal özellikleri kullanıcı sayısı ve bekleme süreleri ile saptanmalı ve buna uygun durak büyüklüğü seçilmelidir. Durağın ismini yazan tabela ve otobüslerin zaman çizelgesi her durakta yer almalıdır. Durakların bilet satışı, danışma, çöp kutusu ve satış birimleri gibi durak kullanıcılarına kolaylık sağlayacak donatılarla entegreli tasarlanmalı veya yakın konumda olmalıdır.

Caddeler üzerindeki çeşmelerin tasarım açısından özgün olmalı, bütünlüğü sağlamalıdır. Ayrıca bakım, drenaj ve temizliğine dikkat edilmelidir.

– Telefon kulübeleri buldukları konum, yön ve tasarım ve bütünlük açısından yeniden ele alınmalıdır. Telefon kulübeleri güvenlik ve kullanım kolaylığı bakımından aydınlatılmalıdırlar. Tasarımları engelli ve çocukların kullanımı göz önünde bulundurularak özgün yapılmalıdır.

– Teknolojinin gelişmesiyle telefon kulübeleri yerini bilgisayar ve internet kullanımları için tasarlanan wifi, şarj gibi ihtiyaçlara hizmet veren donatılar almaktadır. Bu donatılar kentin merkezi olan Trabzon Caddesinde yer verilmelidir.

– Satış birimleri araştırma alanı içerisinde mutlaka bir tasarım bütünlüğü içerisinde yeniden değerlendirilmeli ve konumlandıkları mekânlar tekrar gözden geçirilmelidir. Tasarımları kentin dokusunu ve kimliğini yansıtmalı, çevreyle uyumlu olmalıdır. Yeni düzenlenecek satış birimlerinin yanına tasarımla entegreli oturma elemanlarına ve çöp kutularına yer verilmelidir.

– Bakım kapakları tek tipe dönüştürülmeli zeminle arasında kot farkı olmamalıdır.

– Büyükşehir Belediyesi tarafından tüm caddeleri kapsayan reklam-yönlendirme panoları ve işyeri tabelaları üzerinde yapılacak tasarım çalışması ile tüm kent caddelerinin daha kimlikli hale getirilmesi mümkündür. Ayrıca bina cephelerinde konumlu olan donatıların, bir düzen ve tasarım standartlarında tek tip belirlenerek tasarımları yapılmalıdır.

– Zemin kaplamalarının bakımları düzenli yapılmalı, kent kullanıcıları için tehdit oluşturmamalı ve kent estetiğini bozmamalıdır. Özellikle engelliler için ulaşılabilirlik kriterini sağlayan rampa ve yönlendiricilerin sürekliliği sağlanmalıdır. Ayrıca görsel ve estetik bir değer taşıyacak malzemedен, sağlam ve dayanıklı olanları tercih edilmelidir.

– Kent içerisinde kullanılan sınırlayıcı elemanlar arasında bütünlük sağlanmalı ve kente özgün tasarımlar kullanılmalıdır.

– Araştırma alanı içerisinde kullanılan oturma elemanları arasında tasarım bütünlüğü sağlanmalıdır. Konumları yaya sirkülasyonunu engellememeli ve kentin görsel kalitesini attırmak için konum aralıklarının stabil tutulmalıdır. Ayrıca araç park yerlerine yakın konumda olanlar yeniden düzenlenmelidir.

– Araştırma alanı içerisinde yer alan bitki kasaları kentin görsel kalitesi artırmak adına tüzel kişilere ait işyeri önlerinde bulunan bitki kasalarının kaldırılması gerekmektedir. Büyükşehir Belediyesi ve Dulkadiroğlu Belediyesinin yer verdikleri bitki kasalarının tek tipe indirilerek, tasarımları özgün olmalıdır. Ayrıca bitki kasaları içerisinde kullanılan bitkilerin bakımları düzenli ve yeterli yapılmalıdır.

– Kent içerisinde kullanılan çöp kutuları da bir tasarım, renk, doku ve malzeme bütünlüğü içerisinde ele alınmalıdır. Farklı belediyelerinin tasarımları bir alan içerisinde algı kargaşası yaratmakta, özgün bir tasarımla bütünlük sağlanmalıdır. Ayrıca bakımsız ve Vandalizm'den etkilenmiş çöp kutuları sağlık ve estetik değer için yenilenmelidir.

– Ağaç altı ızgaralar, tek tip tasarım modelinde ve kente özgü çizgiler taşıyacak şekilde yeniden ele alınmalıdır.

– Sanatsal obje olarak kullanılan Keçi Figürünün yeşil bant üzerine yerleştirilerek yaya akışını engellemesi önlenmelidir.

– Kullanılan türlerin kent kimliğine ve kentin doğal florasında yer alan türlerin tercih edilmesi önerilmektedir. Yöreye özgü 435 bitki türlerinden seçilecek bitkiler, kentin kimliğinin devam etmesinde ve bitki örtüsünü algılama ve kenti benzerlerinden ayırmada etkili olacaktır.

– Kentsel donatı elemanlarının kent estetik kuruları tarafından belirlenmektedir. Kent estetik kurullarının konunun uzmanları tarafından oluşturulması ve yönetmenliklerinin estetik ve kimlik bileşenlerini dikkate alan ilkelerden oluşmasına özen gösterilmelidir.

– Kentsel donatı elemanları tasarımlarında özenli ve özgün olunmalı, kendi aralarında ve kentle olan çevre, renk ve malzeme uyumları iyi analiz edilmeli ve kaliteli, temiz bir kent için bakımlarının düzenli olarak yapılmalıdır. Kentin sahip olduğu değerler iyi analiz edilerek kentsel donatı elemanlarına bu değerler kazandırılmalıdır. Kentsel donatılar kente özgün olmadığı sürece kent dokusunu ve kimliğini kaybetme olasılığı olacaktır. Kentin özgünlüğünü koruyabilmek adına kentsel donatı elemanları kent kimliği ve estetik değerler dikkate alınarak tasarlanmalıdır.

KAYNAKLAR

Anonim, 1992. Kentsel Tasarım Kılavuzu 2, Y.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, İstanbul.

Anonim, 2015. Tasarım Unsurları Ölçü & Yön. Veysel Özdemir. Kocaeli Üniversitesi İletişim Tasarımı ve Bilişim Teknolojileri Yüksek Lisans. Tasarım Unsurları: Ölçü ve Yön <https://www.slideshare.net/ozdemirveysel/tasarm-unsurlar-l-ve-yn> Erişim Tarihi: 10.04.2018.

Anonim, 2016. Arkitera. <http://www.arkitera.com/haber/28012/yayalarin-adimlariyla-calisan-akilli-sokak-lambalari> / <http://www.arkitera.com/haber/28068/philippe-malouinin-hareket-eden-aydinlatma-elemanlari>, Erişim tarihi: 22.05.2018.

Anonim, 2017. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Meclis Kararı. Kent Estetik Kurulu Oluşumu Ve Çalışma Esasları Yönetmeliği. https://kahramanmaras.bel.tr/fs/fields/attachments/kent_estetik_kurulu_22.02.2017_son_yonetmeli.pdf Erişim Tarihi: 14.05.2018.

Anonim, 2018. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Estetik kurulları. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi. <http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=1673> Erişim Tarihi: 14.05.2018.

Anonim-1, 2018. Araç ve yaya yolu aydınlatma elemanları. URL (erişim tarihi: 22.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525022821/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525022805/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525022798/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525022799/>

Anonim-2, 2018. Aydınlatma elemanlarına örnekler. URL (erişim tarihi: 22.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/202943526937213239/>
<https://tr.pinterest.com/pin/397724210813554860/>
<http://www.arkitera.com/haber/28012/yayalarin-adimlariyla-calisan-akilli-sokak-lambalari> , <http://www.arkitera.com/haber/28068/philippe-malouinin-hareket-eden-aydinlatma-elemanlari>

Anonim-3, 2018. Telefon kulübesi örnekleri. URL (erişim tarihi: 23.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525024681/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525024819/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525024759/>
<https://tr.pinterest.com/pin/306878162100770718/>

Anonim-4, 2018. Otobüs durağı tasarım örnekleri. URL (erişim tarihi: 23.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525024966/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525024980/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525024992/>
<http://www.arkitera.com/haber/24189/dunyanin-en-ince-celik-catili-otobus-duragi>

Anonim-5, 2018. Çeşme donatılarında örnekler. URL (erişim tarihi: 24.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525027247/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525027243/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525027239/>

Anonim-6, 2018. Satış birimleri tasarım örnekleri. URL (erişim tarihi: 24.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525027282/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525027285/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525027730/>

Anonim-7, 2018. Kimlikli satış birimleri ve konumlanması örneği. URL (erişim tarihi: 24.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525027712/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525027735/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525027728/>

Anonim-8, 2018. Parkmetre ve bilet otomatlarının konum örnekleri. URL (erişim tarihi: 23.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/680606562410825660/>
https://www.google.com.tr/imgres?imgurl=https%3A%2F%2Fpid.cz%2Fwp-content%2Fuploads%2F2016%2F01%2Fautomat.jpg&imgrefurl=https%3A%2F%2Fpid.cz%2Fen%2Fwhere-to-buy-tickets%2F&docid=dSx1AW_1KG5WtM&tbid=6iOTt3tm_sb9NM%3A&vet=12ahUKEwiz7peq_ZvbAhWHApoKHcR7ARU4ZBAzKAMwA3oECAEQBA..i&w=1367&h=2102&bih=784&biw=1821&q=bilet%20otomatlar%C4%B1&ved=2ahUKEwiz7peq_ZvbAhWHApoKHcR7ARU4ZBAzKAMwA3oECAEQBA&iact=mrc&uact=8

Anonim-9, 2018. Altyapı tesisleri bakım kapak örnekleri. URL (erişim tarihi: 23.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525028173/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525028173/> <http://kot0.com/japonyanin-kulturel-izine-donusen-rogar-kapaklari/>

Anonim-10, 2018. İstanbul ve Londra Kenti ile özgün saat kulesi örnekleri. URL (erişim tarihi: 24.05.2018).

<http://www.istanbuldagez.com/dolmabahce-saat-kulesinde-denize-sifir-saat-keyfi.html> <https://www.turna.com/blog/londra-kent-merkezinde-gormeniz-gereken-5-adres> <https://www.pinterest.es/pin/230316968413477024/>

Anonim-11, 2018. Bilbord ve bilgi- işaret donatı örnekleri. URL (erişim tarihi: 23.05.2018).

<https://medyabirimi.com/reklam/billboard-ve-afis-tasarimi/>
<https://thebrag.com/koala-mattress-billboard-ad/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525028912/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525028308/><https://tr.pinterest.com/pin/198932508525028347/> <https://tr.pinterest.com/pin/198932508525028350/>

Anonim-12, 2018. Çevreyle uyumlu bilgilendirme ve yönlendirme levhaları. URL (erişim tarihi: 23.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525028344/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525028333/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525028334/>
<https://tr.pinterest.com/pin/374150681527764396/>

Anonim-13, 2018. zemin kaplanmaları. URL (erişim tarihi: 24.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/392939136223249091/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508524974879/>

Anonim-14, 2018. Zemin kaplama tasarımlarına örnek. URL (erişim tarihi: 24.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525029351/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525028989/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525028979/>

Anonim-15, 2018. Sınırlandırma elemanlarına estetik örnekler. URL (erişim tarihi: 24.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525029377/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525029404/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525029393/>

Anonim-16, 2018. Sınırlandırma örnekleri. URL (erişim tarihi: 24.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525029424/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525029453/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525029611/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508524972227/>

Anonim-17, 2018. Oturma elemanı örnekleri. URL (erişim tarihi: 25.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525030441/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525030455/>

Anonim-18, 2018. Oturma elemanları ve estetik örnekler. URL (erişim tarihi: 25.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525030439/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525030204/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525030204/>

Anonim-19, 2018. Oturma elemanlarına farklı tasarımlar. URL (erişim tarihi: 24.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525030110/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525030115/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525030155/>

Anonim-20, 2018. Bitki kasalarına örnekler. URL (erişim tarihi: 25.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525038361/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525038390/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525038394/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525038409/>

Anonim-21, 2018. Bitki kasalarının mekânla uyumu. URL (erişim tarihi: 25.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525038391/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525038441/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525038447/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525038503/>

Anonim-22, 2018. Bitki kasalarının entegreli tasarımı. URL (erişim tarihi: 25.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525035161/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525038490/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525038481/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525038424/>

Anonim-23, 2018. Çöp kutusu örnekleri. URL (erişim tarihi: 26.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525038880/>

<https://tr.pinterest.com/pin/390476230177190898/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525038899/>

<https://tr.pinterest.com/pin/21532904448340306/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525038890/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525039000/>

Anonim-24, 2018. Kentsel alanda sanatsal obje örnekleri. URL (erişim tarihi: 24.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525042497/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525045055/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525043949/>

Anonim-25, 2018. Ağaç altı ızgara ve koruyuculara örnekler. URL (erişim tarihi: 26.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525042554/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525045174/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525045184/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525045140/>

Anonim-26, 2018. Izgara tasarımlarına örnekler. URL (erişim tarihi: 26.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525042586/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525042543/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525028187/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525029895/>

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525042594/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525042598/>

Anonim-27, 2018. Bisiklet park elemanları. URL (erişim tarihi: 26.05.2018).

<http://www.arkitera.com/galeri/detay/32109/4>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525045195/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525042713/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525042677/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525042707/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525042733/>

Anonim-28, 2018. Bisiklet park elemanlarına farklı çözümler. URL (erişim tarihi: 26.05.2018).

<http://www.arkitera.com/galeri/detay/32109/4>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525042729/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525042741/>

Anonim-29, 2018. Kentsel alanlarda üst örtü elemanları. URL (erişim tarihi: 26.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525039184/>
<http://aydinyapibursa.com/urunler/sabit-dekoratif-tente/sabit-tente/>

Anonim-30, 2018. Farklı malzemelerden üst örtü tasarımları. URL (erişim tarihi: 26.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525042944/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525042937/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525042946/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525042952/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525042950/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525042513/>

Anonim-31, 2018. Farklı ülkelerden ölçü/oran dengesine ait tasarımlar. URL (erişim tarihi: 27.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525066267/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525066298/>
<https://tr.pinterest.com/pin/157203843212983679/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525066261/>

Anonim-32, 2018. İşlevsel özelliklere sahip oturma birimleri. URL (erişim tarihi: 27.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525042574/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525070284/>

Anonim-33, 2018. Çevreyle uyumlu donatı elemanları. URL (erişim tarihi: 27.05.2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525088264/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525088287/>

- Anonim-34, 2018. Oturma birimlerinde renkler. URL (erişim tarihi: 27.05.2018).
<https://stgk.jp/JP/projects/jissen-hino/>
- Anonim-35, 2018. Donatılara farklı malzemeli tasarımlar. URL (erişim tarihi: 28.05.2018).
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525070332/> <http://www.landezine.com>
- Anonim-36, 2018. Donatı elamanlarında özgün formlar. URL (erişim tarihi: 28.05.2018).
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525088349/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525088457/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525088471/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525088473/>
- Anonim-37, 2018. Özgün formda otobüs durakları ve bisiklet park yeri. URL (erişim tarihi: 28.05.2018).
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525088396/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525086608/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525086602/>
- Anonim-38, 2018. Bakımlı kent örneği. URL (erişim tarihi: 28.05.2018).
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525088844/>
- Anonim-39, 2018. Farklı malzemelerden üst örtü tasarımları. URL (erişim tarihi: 29.05.2018).
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525028980/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525088786/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525088299/>
- Anonim-40, 2018. Algılanabilirlik ölçütünde kentsel donatılar. URL (erişim tarihi: 29.05.2018).
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525088303/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525088302/>
<https://tr.pinterest.com/pin/198932508525088290/>
- Aksu, V., 1998. Kent Mobilyalarının Yer Aldıkları Mekanlara Etkileri Üzerine-Trabzon Kenti Ölçeğinde- Bir Araştırma. *Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı*, 105s.
- Aksu, Volkan, Ö., 2012. Kent Mobilyaları Tasarımında Özgün Yaklaşımlar. *İnönü Üniversitesi Sanat Ve Tasarım Dergisi, ISSN: 1309-9876, 2(6), 373–386.*
- Akyol, E., 2006. Kent Mobilyaları Tasarım Ve Kullanım Süreci. *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı*, 125s.
- Alpagut, Z., 2005. Kamu Mekanlarında Kent Mobilyalarından Bilgilendirme, Yönlendirme

- Ve İşaretleme Elemanlarının İrdelenmesi: Taksim Örneği. *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı*, 127s.
- Altınçekiç, H., 2000. Peyzaj Mimarlığında Renk ve Önemi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri B, 50(2), 79-83.
- Aslanboğa, İ., 1997. Kentlerde Yol ve Meydan Ağaçlarının İşlevleri, Ağaçlamanın Planlanması, Uygulanması ve Bakımlarıyla İlgili Sorunlar. *Kent Ağaçlandırmaları ve İstanbul Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, s. 7-12, İstanbul.
- Atalayer, F., 1994. *Görsel sanatlarda estetik iletişimi*. Eskişehir : Anadolu Üniversitesi, 1994.
- Atıl, A., Gülgün, B., ve Yörük, İ., 2005. Sürdürülebilir Kentler Ve Peyzaj Mimarlığı. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 42(2). 215–226.
- Aydoğan, M., 2001. Kent Kimliğinin Ortaya Çıkartılması Amacıyla Kentsel Tasarım Rehberlerinin Kullanımı Kemeraltı Örneği. *Yüksek Lisans Tezi; Dokuz Eylül Üniversitesi Şehir Ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Kentsel Tasarım Programı*, 220s.
- Aydoğdu, İ. B., 2013. Bilgi Kenti Bir Değişimin Anatomisi. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, (8)2.
- Başal, M., Memlük, Y., ve Yılmaz, O., 1993. Peyzaj Konstrüksiyonu. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayın No:1322, Ders Kitabı 381, Ankara, 170s.
- Bayrakçı, O., 1989. Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu, Kent Mobilyaları Tasarımında Kimlik Sorunu ve Kent Kimliği İçindeki Yeri Yayını, 75-77.
- Bayrakçı, O., 1991. Kent Mobilyaları Tasarımında Kimlik Sorunu ve Kent Kimliği İçindeki Yeri. Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu. Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Bayraktar, N., Tekel, A., ve Ercoşkun, Ö. Y., 2008. Ankara Atatürk Bulvarı Üzerinde Yer Alan Kentsel Donatı Elemanlarının Sınıflandırılması, Değerlendirilmesi Ve Kent Kimliği İlişkisi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 23(1), 105–118.
- Bayramoğlu, N., 2010. Kullanıcı Algısı Bağlamında Kentsel Kçmğlk: Barbaros Bulvarı – Büyükdere Kentsel Aksı. *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Tasarım Programı*, 147s.
- Bayramoğlu, E., Özdemir, B., 2012. Trabzon Kent Merkezi, Uzun Sokak Kentsel Donatı Elemanlarının Kent Kimliği Açısından Değerlendirilmesi. *Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi*, 12(2), 182–191.
- Bekar, M., Acar, C., ve Şahin, E. K., 2017. Kent Mobilyası Tasarımlarında Kent İle Uyumun İncelenmesi Ve Kullanıcı İstekleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 2(2), 178-185.

- Bekci, B., Taşkan, G., 2012. Açık Yeşil Alanlardaki Kent Donatılarının Kişisel Mekan Uzaklığına Etkisi: Bartın Kenti Örneği. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, ISSN: 1302-0943, 14(22), 61-71.
- Bingül, A., 2004. Ankara'nın Farklı Mekanlarında Kent Kimliği. *Master Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Kentleşme ve Çevre Sorunları Bilim Dalı*, 151s.
- Boduroğlu, Ş., 2001. Kentsel Dış Mekanların Aydınlatılmasının Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından İncelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi, MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- Bookchin, M., 1999. Kentsiz Kentleşme Yurttaşlığın Yükselişi ve Çöküşü. B. Özyalçın (çev.). *İstanbul: Ayrıntı Yayınları*.
- Booth, N. K., 1990. Basic Elements of Landscape Architectural Design. ISBN: 0-88133-478-2, Waveland Press Inc, USA.
- Bulut, Y., Atabeyoğlu, Ö., ve Yeşil, P., 2008. Erzurum kent merkezi donatı elemanlarının ergonomik özelliklerinin değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *Tarım Bilimleri Dergisi*, 14(2), 131-138.
- Büyük Laurousse Ansiklopedisi, 1986, *Gelişim Yayınları*, İstanbul.
- Can, N., 1999. Kent Kimliği. *Master Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yönetim Bilimi Bilim Dalı*, 267s.
- Celbiş, Ü., 2001. "Ürün Kullanıcı İlişkileri Bağlamında Kent Mobilyaları ve İşlevleri". I. *Uluslar arası Kent Mobilyaları Sempozyumu. İstanbul Büyükşehir Belediyesi*.
- Coşkun, T. D., 2008. Kent Estetiği Oluşumunda Yer Oluşturma İlkelerinin Koblenz / İzmir Kentleri Bağlamında Karşılaştırmalı Olarak İrdelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Tasarım Bölümü, Şehir Ve Bölge Planlama Anabilim Dalı*, 176s.
- Çelebi, Ü., 2011. Isparta Kenti Kamu Yapılarının İmaj, Kimlik Ve Anlam Bağlamında İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı*, 308s.
- Çelik, E., 2013. Esenyurt İlçesinde Yapılan Peyzaj Uygulama Çalışmalarının Yapısal Peyzaj Ve Kent Mobilyaları Açısından İrdelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi*, 222s.
- Çelik, D., Açıksöz, S., 2008. Tarihi Kentlerde Kent Estetiği Kaygısı: Bartın Örneği. *Orman Fakültesi Dergisi*. Cilt 10.Sayı 14.
- Çoban, E., 2013. Kent Mobilyalarının Buldukları Mekânlara Etkileri: Düzce Örneği. *Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı*, 94s.
- Çöl, Ş., 1998. Kentlerimizde Kimlik Sorunu Ve Günümüz Kentlerinin Kimlik Derecesini Ölçmek İçin Bir Yöntem Denemesi. *Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi*, İstanbul.

- Deniz, K., 2004. Konya’da Farklı Üç Kentsel Mekanda Kent Kimliği Üzerine Bir Araştırma. *Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir Ve Bölge Planlama Anabilim Dalı*, 160s.
- Durmuş, Ç., 2008. İstanbul Kent Mobilyaları Üzerine Bir Araştırma. *Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Fbe Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programı*, 107s.
- Erdoğan, E., 2006. Çevre Ve Kent Estetiği. *ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 8(9), 68–77.
- Erdoğan, R., Oktay, H. E., ve Yıldırım, C., 2011. Antalya-Konyaaltı Parklarında Kullanılan Donatı Elemanları Tasarımlarının Kullanıcı Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. Araştırma Makalesi, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 12 (1):1-8
- Erhan, I., 1990. Endüstri Açısından Kent Mobilyaları, Tasarım-Ocak, İstanbul.
- Eyüboğlu Erşen, A., 2014. Kent Estetik Kurulları Kavramı Ve Kırklareli’nin Kentsel Kalitesinin Artırılmasına olası Etkileri. <http://acikerisim.kirklareli.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/20.500.11857/367/UPAD2014.pdf?sequence=1>
- Ertaş, D. G., Bayazıt, N., 2004. Strüktür ve Malzeme Özelliklerinin Endüstriyel Ürün Tasarımına Etkisi, 2. *Ulusal Yapı Malzemesi Kongresi, TMMOB Mimarlar Odası Organizasyonu, İstanbul Teknik Üniversitesi*, İstanbul.
- Ertaş, D. G., 2007. Yapısal Özelliklerin Endüstri Ürünleri Tasarımına Etkileri, *Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi*.
- Ertaş, Ş., 2017. Tarihi Çevre İçinde Kent Mobilyaları Tasarımına Yönelik Bir Yöntem Önerisi: Konya Sille. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 78-95.
- Es, M., 2007. Kent Üzerine Düşünceler, *Okutan Yay.*, İstanbul, 2007.
- Eşen, Örnekcı, S., 2007. Kentsel Donatı Elemanlarının Çevresel İmge Üzerine Etkileri: Kuşadası Sahil Bandı Örneği. *Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı*, İzmir, 214s.
- Feyizoğlu, S., 2008. Kent Mobilyalarının Kentsel Mekanlarda Yeri Ve Oluşum Süreçlerinin İredelenerek Sınıflandırılması. *Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Anabilim Dalı*, 97s.
- Ghorab, P., 2015. Kent Mobilyalarının Temel Tasarım İlkelerine Göre Değerlendirilmesi. *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimarlık Programı*, 90s.
- Gögebakan, Y., 2012. Estetik Ve Kentsel Yapılanma Üzerindeki Etkisi. *İnönü Üniversitesi Sanat Ve Tasarım Dergisi*, ISSN: 1309-9876, 2(4), 73–84.
- Göncü, N., 2007. Kent Öğelerinin Kent Kimliği Üzerindeki Etkileri. *Yüksek Lisans Tezi*,

Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Endüstri Ürünleri Tasarımı Anasanat Dalı Kent, 183s.

- Günay, B., ve Selman, M., 1994. Kentsel Görüntü ve Kentsel Estetik Örnek Kent: Ankara. *Kent, Planlama, Politika, Sanat, ODTÜ, Mimarlık Fakültesi Yayını*, Ankara.
- Güner, E., 2015. Kent Kimliği İlişkisi Bağlamında Kent Mobilyaları Sultanahmet Meydanı Örneği. *Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı*, 160s.
- Güneş, S., 2005. Kent Mobilyası Tasarımında Disiplinler Arası Etkileşim. *Planlama/TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını*, 33: 92-96.
- Güneş, S., 2008. Kentsel Dış Mekanların Yeterliliği Ve Geliştirilme Olanakları. *Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı*, 181s.
- Güremen, L., 2011. Kent Kimliği Ve Estetiği Yönüyle Kentsel Donatı Elemanlarının Amasya Kenti Özelinde Araştırılması. *Journal Of New World Sciences Academy Social Sciences, ISSN:1306-3111*, 6(2), 254–291.
- Gürsoy, S., 2011. Kent Mobilyalarında Ahşap Kullanımı Üzerine İncelemeler. *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı*, 170s.
- Güvenç, B., 1994. Türk Kimliği. *T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Milli Kütüphane Basımevi*, Ankara.
- Hacıhasanoğlu, I., 1991. Kent Mobilyaları. *Teknografik Matbaacılık*, İstanbul.
- Hoşcan, S., 2009. Türk Toplumunda Kent Kimliği Algısı: Üsküdar Örneği. *Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı*, 110s.
- İlgar, E., 2008. Kent Kimliği Ve Kentsel Değişimin Kent Kimliği Boyutu: Eskişehir Örneği. *Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı*, 144s.
- Karagüler, S., Korgavuş, B., 2014. Kent Kimliğinin Kent Peyzajı Üzerinde Oluşturduğu Etkiler, Silüetler, Görünümler ve Dengeleri. *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi Part:C, Tasarım Ve Teknoloji*, 2(2), 203–212.
- Karakuş, M. K., 2016. Engellilere Yönelik Kent Mobilyaları Üzerine İnceleme. *Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Ana Bilim Dalı*, 81s.
- Kartay, A., 2009. Peyzaj Mimarlığı Antropometri İlişkisi: İstanbul Örneği. *Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı*, 138s.
- Keleş, R., 1998. *Kentbilim terimleri sözlüğü*. Ankara: İmge Kitabevi, 1998. s:224.
- Kır, İ., 2009. Kent Meydanlarının Kent Kimliği Üzerine Etkileri; İzmir Örneği. *Ege*

Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış), 78s.

- Kısakürek, Ş., Bayazıt, E., 2018. Kahramanmaraş Kenti Örneği'nde Kent Kimliği Ve Kentsel Donatı Elemanları. *Turkish Journal Of Forest Science*, 2 (1), 49-59. Retrieved From <http://dergipark.gov.tr/turkjforsci/issue/36853/408372>
- Kiper, P., 2018. Kent Kimliğinin Korunmasında Planlamanın Rolü. <http://21inciyuzyliginplanlama.org/wp-content/uploads/2016/08/02.06.2016.pdf>
- Konuk, G., 1991. Zaman ve Mekanın Bir Sentezi Olarak Kentsel Tasarım, I. Kentsel Tasarım ve Uygulamaları Sempozyumu, İstanbul, 23-24 Mayıs, s.54-56. 1992
- Küçük, V., Gül, A., 2005. Isparta Kentiçi Yol Ağaçlandırmaları Üzerine Bir Araştırma (A Study on the Street Trees in Isparta City). *Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(3).
- Küçükkiliç, E., 2008. Kent Mobilyası Olarak Aydınlatma Elemanları – Bogazıcı'ndan Örnek İncelemeler. *Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü FBE Mimarlık Anabilim Dalı*, 105s.
- Kurdoğlu, B. Ç., Çelik, K. T., 2016. Yerleşke Donatı Bilgi Sistemi (YEDBIS) Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 17(1), 11–20. <https://doi.org/10.17474/acuofd.92884>
- Kuşkun, P., 2002. Erzurum Kent Bütününde Donatı Elemanlarının Kullanımı Üzerine Bir Araştırma. *Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı*, 142s.
- Kuter, N., 2007. Kentsel Estetik ve Çankırı Örneği. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi ISSN 1303-2399*, 7(1), 38–53.
- Lynch, K., 1960. *The Image Of The City*, The MIT Press, Cambridge.
- Nemat, Z., 2005. Kent Mobilyalarında Ürün-Kullanıcı İlişkisi. *Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Endüstri Ürünleri Tasarımı Anasanat Dalı*, 129s.
- Neufert, E., 1982. *Yapı Tasarımı Temel Bilgisi*.
- Masiero, R., 1999. *Mimaride Estetik, (Çev: Fırat Genç), Dost Kitabevi Yayınları*, Ankara.
- Mucodo, N., 1989. *Naoki, Street Furniture*, Bujitsu Shappan, Tokyo.
- Ocakçı, M., 1995. Şehir Kimliği ve Çevre İlişkileri, Kent ve Çevre Planlamaya Ekolojik Yaklaşım, 17. *Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu*, 163-170, İstanbul.
- Ocakçı, M., ve Southwort M., 1995. *Elements of Urban Identity: The Case of The Beykoz District of İstanbul*. Berkeley University of California, Ins. of Urban and Regional Development.
- Önder, S., Akbulut, Ç. D., 2011. Kentsel Açık-Yeşil Alanlarda Kullanılan Bitki Materyalinin

- Değerlendirilmesi; Aksaray kenti örneği. *Selçuk Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi*, 25(2), 93-100.
- Önem, A. B., Kilincaslan, I., 2005. Haliç bölgesinde çevre algılama ve kentsel kimlik. *İtü Dergisi*, 4(1), 115–125.
- Özaydın, G., 1989. Kamu Mekanları Tasarımının Tamamlayıcısı Olarak Bildirişim Öğeleri. *Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu Bildirisi*. İstanbul.
- Özdemir, Kaya, D., 2016. Kent Kimliğinin Sürdürülebilirliği İçin Peyzaj Yönetim Anlayışının Geliştirilmesi: Bartın-Amasra Örneği. *Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı*, 280s.
- Özer, S., Aklibaşında, M., Zengin, M., 2010. Erzurum Kenti Örneğinde Kullanılan Kuşatma Elemanlarının Kent İmajı Üzerindeki Etkileri. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 7(2), 123–130.
- Öztürk, Ö., 2007. Kentsel Kimlik Oluşumunda Güzel Sanatların Yeri: İzmir Örneği. *Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı*, 190s.
- Pak, Z. C., 2009. Peyzaj Unsurları Olarak Ağaçların Kentsel Mekan Kimliğinin Oluşumuna Etkisi. *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı*, 85s.
- Sağlık A., Sağlık E., Kelkit A., 2014. Kentsel Donatı Elemanlarının Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi: Çanakkale Kent Merkezi Örneği. *1. Uluslararası Kentsel Planlama-Mimarlık-Tasarım Kongresi, Kocaeli, Türkiye*, 1023–1035.
- Sakal, A. N., 2007. Ankara’ da Kentsel Donatıların Peyzaj Planlama ve Tasarımı Açısından Analizi ve Değerlendirilmesi. *Yüksek Lisan Tezi, Ankara Üniversitesi*.
- Sancak, A., 2009. Kentsel Mekan Kimliğinin Oluşumunda Kent Mobilyası Tasarım Kriterlerinin İrdelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Anabilim Dalı*, 137s.
- Sandal, E. K., & Karademir, N., 2013. Kahramanmaraş’ta Yeşil Alanların Yeterliliği İle Halkın Beklentilerinin Ve Bilinç Düzeyinin Belirlenmesi. Determination of People's Expectations and Consciousness with Adequacy of Green Spaces in Kahramanmaraş. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18(29).
- Seçkin, Ö. B., 1997. Peyzaj Yapıları II. *İstanbul Üniversitesi Basımevi*, İstanbul.
- Soydan, O., Benliay, A., 2016. Evaluation of Equipment Furniture’s Functional and Design Properties. *İnönü Üniversitesi Sanat Ve Tasarım Dergisi, ISSN: 1309-9876*, 6(14), 1–17. <https://doi.org/10.16950/i>
- Suher, H., 1995. Kent Kimliğine Etkili Yasa Uygulamaları. *Mimari ve Kentsel Çevrede Kalite Arayışları Sempozyumu*, 3-12, İstanbul.
- Suher, H., Ocakçı, M., ve Karabay, H., 1996. İstanbul Metropolitan Kent Planlama Sürecinde Kent Kimliği ve Kent İmgesi. *İstanbul 2020 Sempozyumu*, 58.

- Susmuş, Y., 1999. Kentsel Mekanda Estetik Değerler. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.*, 197s.
- Şahin, N. 2010. Kent Kimliği Ve Değişim Sürecinin Kayseri Kenti Örneğinde İrdelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı*, 173s.
- Şentürk, E. 2016. Sert Peyzaj Tasarım Elemanları Ve Kullanımlarındaki Yeni Yaklaşımlar. *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı*, 213s.
- Şişman, E. E., Gültürk, P., 2016. Tekirdağ Kent Merkezi Dış Mekân Tasarım Elemanlarının Antropometrik Açından İrdelenmesi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi ISSN: 1309-9876*, 6(14), 1–12.
- Şişman, E. E., Gültürk, P., 2017. Kent Mobilyalarının Kent Estetiğine Katkısı. *International Multidisciplinary Conference (IMUCO), Antalya*, 369–377. <https://www.researchgate.net/publication/312587607>
- Şişman, E. E., Yetim, L., 2004. Tekirdağ Kentinde Donatı Elemanlarının Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi. *Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi ISSN 1302 647X*, 5(1), 43–51.
- Taracıcı, F. N., 2003. Kentsel Çevrede Vandalizm: Vandalizmin Bank Tasarımına Etkileri. *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Endüstri Ürünleri Tasarımı*, 263s.
- TDK, 2018. www.tdk.gov.tr . Erişim Tarihleri: 24.03.2018-16.08.2018
- Tekeli, İ., 1991. Bir Kentin Kimliği Üzerine Düşünceler. Kent Planlaması Konuşmaları. *TMMOB Mimarlar Odası*, s: 79-88, Ankara.
- Tokmak, P. T., 2015. Çevresel İmgelerin Kent Kimliğine Etkisi: Müftü Deresi - Kurtuluş Meydanı Aksı Örneği (Mersin). *Yüksek Lisans Tezi, Toros Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 168s.
- Topçu, Deniz, K., 2011. Kent kimliği üzerine bir araştırma: Konya örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2), 1048–1072.
- Turgut, H., Özalp Yavuz, A., & Erdoğan, A., 2012. Artvin ilinde doğal çevrenin kent kimliğine etkileri. *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, 13, 172–180.
- Uçkaç, L., 2006. Kentsel Tasarımın Kent Kimliği Üzerine Etkileri: Keçiören Örneği. *Ankara Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış), Ankara*, 134s.
- Uzun, G., 1997. Peyzaj konstrüksiyonu, II. Adana: Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayını.
- Ünver, R., 2001. İç Mekanda Gölgelelerin Düzenlenmesi. İstanbul: Tasarım Dergisi. *Peyzaj Konstrüksiyonu II. Adana: Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayını*.

- Woodward, K., 1999. "Concepts of Identity and Difference", *Identity and Difference, Safe Publications*, Londra.
- Yaylalı, S., 1998. Kent Mobilyaları Tasarımında Kullanılabilecek Kavramsal Bir Model. *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 156s.
- Yazıcı, Süel, A. B., 2007. Bir Sosyal Çevre Olarak Yerleşke Kimliği Oluşmasında Donatı Elemanlarının Önemi: Başkent Üniversitesi Bağlıca Yerleşkesi Üzerine Alan Çalışması. *Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Çevre Bilimleri Anabilim Dalı*, 199s.
- Yıldırım, C., 2011. Antalya Kenti İçindeki Parklarda Yer Alan Donatı Elemanlarının Estetik Ve Fonksiyon Açısından Değerlendirilmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı*, 132s.
- Yıldırım, E., 2004. İstanbul'da Kent Mobilyalarının Değerlendirilmesi "Sultanahmet Meydanı Örneği." *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 149s.
- Yörük, İ., Gülgün, B., Sayman, M., ve Ankaya, F. Ü., 2006. Peyzaj Planlama Çalışmaları Kapsamında Ege Üniversitesi Kampüs Örneğindeki Peyzaj Donatı Elemanlarının Ergonomik-Antropometrik Açısından İrdelenmesi. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, ISSN 1018-8851, 43(1), 157-168.*
- Yücel, G. F., 2006. Kamusal Açık Mekânlarda Donatı Elemanlarının Kullanımı, *Ege Mimarlık Dergisi*, İzmir.
- Zülfikar, C., 1998. Kent Mobilyalarının Kullanım İlişkileri. *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 246s.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, soyadı : Esra BAYAZIT
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 13.01.1992 / Kahramanmaraş
Medeni hali : Bekâr
Telefon : 0 555 1045359
e-posta : mim.esrabayazit@gmail.com

Eğitim

Derece tarihi	Eğitim Birimi	Mezuniyet
Yüksek lisans	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	2018
Lisans	Mustafa Kemal Üniversitesi Mimarlık Fakültesi	2015
Lise	Kahramanmaraş Anadolu Lisesi	2010

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2014-2014	Bey-Taş (Antakya)	Stajyer
2015-2015	Destanbul Mimarlık	Peyzaj Mimari/Tasarım
2015-2016	M-art Tasarım	Peyzaj Mimari/Tasarım

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar

1. Kısakürek, Ş., Bayazıt, E., 2018. Kahramanmaraş Kenti Örneği'nde Kent Kimliği Ve Kentsel Donatı Elemanları. Turkish Journal Of Forest Science, 2 (1), 49-59. Retrieved From <http://dergipark.gov.tr/turkjforsci/issue/36853/408372>
2. Kısakürek, Ş., Bayazıt, E., 2017. Kentsel Donatı Elemanlarının Kent Kimliği Açısından İrdelenmesi Kahramanmaraş Kenti Örneği. II. International Academic Research Congress.